

REORGANIZĀCIJAS PLĀNS VALSTS SOCIĀLĀS APRŪPES CENTRA „RĪGA” FILIĀLEI „BALDONE”

Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekts „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”

Projekta numurs:9.2.2.1./15/I/002

SATURS

Saīsinājumi.....	4
Terminu skaidrojums	6
1. Reorganizācijas plāna pamatojums un mērķis	11
2. Metodoloģija	15
3. Apraksts par FILIĀLI “BALDONE”	18
3.1. Vispārējs filiāles “Baldone” atrašanās vietas apraksts	18
3.1.1. Veselības pakalpojumi	20
3.1.2. Sociālie pakalpojumi	20
3.1.3. Ārpusģimenes aprūpe Baldones novadā	20
3.1.4. Izglītības pakalpojumi	20
3.1.5. Brīvā laika pavadīšanas iespējas	21
3.1.6. Sadzīves pakalpojumi.....	21
3.2. Pamatinformācija par filiāles “Baldone” sasniegumiem	22
3.3. Pamatinformācija par filiāles “Baldone” izveidošanu un darbību	22
3.3.1. Filiāles “Baldone” vēsture	22
3.3.2. Filiāles “Baldone” sniegtie pakalpojumi.....	22
3.3.3. Pakalpojuma saņēmēju skaita izmaiņas pēdējo trīs gadu laikā	23
3.3.4. Filiālē “Baldone” uzņemto un izstājušos personu skaits, izstāšanās iemesli	23
3.4. Informācija par filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem.....	25
3.4.1. Atbilstība DI pasākuma mērķa grupai	25
3.4.2. Bērnu sociāli – demogrāfiskais portrets	26
3.4.3. Bērnu veselības stāvoklis	28
3.4.4. Bērnu uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone”	29
3.4.5. Bērnu nonākšana filiālē “Baldone”	30
3.4.6. Saikne ar ģimeni.....	32
3.4.7. Veselības aprūpe.....	34
3.4.8. Izglītības apguve.....	36
3.4.9. Pieejamie pakalpojumi.....	37
3.4.10. Alternatīvās aprūpes pakalpojumi.....	37
3.5. Informācija par filiāles “Baldone” aprūpē esošajām pilngadīgajām personām	38
3.6. Informācija par filiāles “Baldone” personālu	44
3.6.1. Filiāles “Baldone” pārvaldes struktūra.....	44

3.6.2.	Filiāles “Baldone” darbinieku struktūra	45
3.6.3.	Filiāles “Baldone” personāla sociāli – demogrāfiskais portrets	46
3.6.4.	Filiāles “Baldone” personāla apmācības	48
3.7.	Informācija par filiāles “Baldone” infrastruktūru	48
3.8.	Informācija par filiāles “Baldone” budžetu	50
3.9.	Aprūpes pakalpojuma kvalitātes vērtējums	51
3.10.	Kopsavilkums.....	56
4.	Reorganizācijas priekšlikumi.....	58
4.1.	Alternatīvas ēkas tālākai izmantošanai	59
4.1.1.	Risinājumi ēkas tālākai izmantošanai terminētā periodā	59
4.1.2.	Risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem	59
4.2.	Alternatīvas bērnu virzīšanai prom no institucionālās aprūpes	59
4.2.1.	Risinājums filiāles “Baldone” bērnu pārejai no institucionālās aprūpes.....	64
4.2.2.	Risinājumi filiāles “Baldone” pilngadīgo personu ar GRT pārejai no institucionālās aprūpes	68
4.3.	Alternatīvas darbinieku tālākai nodarbināšanai.....	70
4.4.	Reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums	74
4.5.	Rīcības plāna uzdevumi	76
5.	Pielikumi	77
1.	pielikums: Atzinums NR.52-1/568 par publiskas ēkas ekspluatācijas pārbaudi	77
2.	pielikums: Filiālē „Baldone” fotofiksācija	79
3.	pielikums: Diskusijas ceļvedis ar filiāles “Baldone” vadību 2017. gada augustā	88
4.	pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldības un valsts iestādēm	89
5.	pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Baldone” darbiniekiem	90
6.	pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Baldone” neizvērtētajiem pakalpojuma saņēmējiem	90
7.	pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldību sociālajiem dienestiem un bāriņtiesām	92
8.	pielikums: Darba lapa RPR pašvaldībām.....	94
9.	pielikums: Ceļvedis intervijām ar filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu vecākiem 2017. gada septembrī	97
10.	pielikums: Padziļināto interviju apraksts pēc bērna un ģimenes raksturojošajām pazīmēm	98
11.	pielikums: Dokumentu analīzē izmantotie literatūras avoti	98

SAĪSINĀJUMI

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AS	akciju sabiedrība
AIS	atbalsta intensitātes skala
DI	deinstitutionalizācija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EUR	Eiropas Savienības valūta <i>eiro</i>
ES Kopējās vadlīnijas	Eiropas Komisijas izstrādātas Eiropas vadlīnijas pārejai no institucionāliem uz SBSP.
FICE	Starptautiskā kopienas izglītošanas federācija
Filiāle “Baldone”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Baldone”
Filiāle “Pļavnieki”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Pļavnieki”
Filiāle “Rīga”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Rīga”
Filiāle “Teika”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Teika”
FT	funkcionāli traucējumi
GRT	garīga rakstura traucējumi
ĢVPP	ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums
IAP	individuālais atbalsta plāns
IFCO	Starptautiskā Audžuvecāku organizācija
Km	kilometrs
KPR	Kurzemes plānošanas reģions
LR	Latvijas republika
LM	Labklājības ministrija

LPR	Latgales plānošanas reģions
MK	Ministru kabinets
Nr.	numurs
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	nevalstiskā organizācija
p.i.	pienākumu izpildītājs
PII	pirmsskolas izglītības iestāde
p.k.	pēc kārtas
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
RPR	Rīgas plānošanas reģions
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte
SBSP	sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VDEĀVK	Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija
VSAC	valsts sociālās aprūpes iestāde
VSIA	valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VSP	Valsts statistikas pārskats
VPR	Vidzemes plānošanas reģions
ZPR	Zemgales plānošanas reģions
ZS	zemnieku saimniecība

TERMINU SKAIDROJUMS

I invaliditātes grupa	Ļoti smaga invaliditāte, ja darbspēju zaudējums ir 80—100 procentu apmērā, — ļoti smaga invaliditāte (Avots: Invaliditātes likums).
II invaliditātes grupa	Smaga invaliditāte, ja darbspēju zaudējums ir 60—79 procentu apmērā, — smaga invaliditāte (Avots: Invaliditātes likums).
III invaliditātes grupa	Mēreni izteikta invaliditāte, ja darbspēju zaudējums ir 25—59 procentu apmērā, — mēreni izteikta invaliditāte (Avots: Invaliditātes likums).
Aizbildnība, aizbildnis	Aizbildnis ir persona, kas iecelta vai apstiprināta Civillikumā noteiktajā kārtībā, lai nodrošinātu bērna tiesību un interešu aizsardzību. Aizbildnis aizvieto saviem aizbilstamajiem vecākus, kā arī pārstāv bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās. Bāriņtiesa var iecelt bērnam aizbildni, ja bērna vecāki nav zināmi; vecāki ir pazuduši vai miruši; ilgstošas slimības gadījumā nespēj realizēt aizgādību; vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības (Avots: Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija).
Alternatīvā aprūpe	Bērna, kas palikuši bez vecāku gādības aprūpe. ANO Bērna tiesību konvencijā izmantots un starptautiski atzīts jēdziens. Nostiprināts un detalizēti skaidrots ANO Ģenerālās asamblejas 64. sesijā pieņemtajā rezolūcijā 64/142 “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”. Latvijas normatīvos aktos alternatīvās aprūpes jēdziena vietā tiek izmantots ārpusģimenes aprūpes jēdziens.
Aprūpe mājā	Pakalpojumi mājās pamatvajadzību apmierināšanai personām, kuras objektīvu apstākļu dēļ nevar sevi aprūpēt (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Asistents	Fiziskā persona, kas sniedz atbalstu personai ar ļoti smagas vai smagas pakāpes funkcionēšanas ierobežojumu tādu darbību veikšanai ārpus mājokļa, kuras tā invaliditātes dēļ nevar veikt patstāvīgi, — nokļūt vietā, kur tā mācās, strādā, saņem pakalpojumus, pārvietoties un aprūpēt sevi izglītības iestādē, algota darba vietā, būt saskarsmē ar citām fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī palīdz personai ar redzes invaliditāti apgūt profesionālās pamatzglītības, profesionālās vidējās izglītības vai augstākās izglītības programmu (Avots: Invaliditātes likums).
Atbalsta pakalpojumi	DI plāna ietvaros atbalsta pakalpojumi ir pakalpojumu klāstu, kas nodrošina to lai bērni, kas šobrīd dzīvo sociālās aprūpes centros, varētu augt ģimeniskā vidē un bērni ar funkcionāliem traucējumiem varētu saņemt sociālo aprūpi un rehabilitāciju savā pašvaldībā. Savukārt pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem atbilstoši savām iespējām un ar speciālistu atbalstu varēs izvēlēties dzīvot patstāvīgi un strādāt sev piemērotu darbu (Avots: Labklājības ministrijas mājas lapa - Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi un deinstitucionalizācija).

Atelpas brīža pakalpojums	Atelpas brīža pakalpojuma sniedzējs nodrošina personām ar funkcionāliem traucējumiem īslaicīgu sociālo aprūpi līdz 30 diennaktīm gadā, aizstājot aprūpes procesā māsaimniecības locekļus. (Avots: 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr. 338 Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem).
Audžuģimene	Ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē, līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Specializētā audžuģimene	Audžuģimene, kas nodrošina aprūpi noteiktas mērķgrupas bērnam, kuram ir nepieciešama īpaša aprūpe (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Ārpusģimenes aprūpe	Aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē, bērnu aprūpes iestādē (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Bārenis	Bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Bez vecāku gādības palicis bērns	Bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Bērna aprūpe	Bērna aprūpe nozīmē viņa ikdienas uzturēšanu, kas ietver ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu, audzināšanu, kā arī garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšanu, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu neatkarīgai dzīvei (Avots: Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija).
Deinstitucionalizācija	Pakalpojumu sistēmas izveide, kas sniedz personai, kurai ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai tā spētu dzīvot mājās vai ģimenes vidē; ilgstošs process, kura laikā pakalpojumus institūcijās aizstāj ar pakalpojumiem personas dzīvesvietā (Avots: Labklājības ministrijas Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam).
Dienas aprūpes centrs	Institūcija, kas dienas laikā nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, sociālo prasmju attīstību, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas personām ar garīga rakstura traucējumiem, invalīdiem, bērniem no trūcīgām ģimenēm un ģimenēm, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, kā arī personām, kuras sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju (turpmāk — pensijas vecuma personām) (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Funkcionāli traucējumi	Slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisīts fiziska vai garīga rakstura traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un aprūtināt

personas iekļaušanos sabiedrībā (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Garīga traucējums	rakstura	Psihiska saslimšana vai garīgās attīstības traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt un aprūpēt sevi, kā arī apgrūtina tās iekļaušanos sabiedrībā un kas noteikts atbilstoši spēkā esošajai Starptautiskās statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijas (SSK) redakcijai (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Ģimeniskai pietuvināts pakalpojums	videi	Pakalpojuma forma, kas paredz bērna aprūpi mazās grupās tādā veidā, kas līdzinās autonomas ģimenes apstākļiem ar vienu vai vairākiem aprūpes speciālistiem, kas pilda vecāku funkcijas (Avots: Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-based Care http://www.deinstitutionalisationguide.eu/wp-content/uploads/2016/04/GUIDELINES-Final-English.pdf , 28. lpp.).
Grupu dzīvoklis (māja)		Māja vai atsevišķs dzīvoklis, kurā personai ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina mājokli, individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā un, ja nepieciešams, sociālo aprūpi (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Specializēts videi pietuvināts pakalpojums	ģimeniskai pietuvināts	Ģimeniskai videi pietuvināts ilgstošas aprūpes pakalpojums, kurš nodrošina aprūpi noteiktas mērķa grupas bērniem, kuram ir nepieciešama īpaša aprūpe (Autoru izstrādāts)
Klienta aprūpes līmenis		Personas pašaprūpes spēju iztrūkuma pakāpi raksturojoša, skaitliski izteikta vērtība, kuru nosaka sociālā darba speciālista piesaistīta multidisciplināra speciālistu komanda, pamatojoties uz personas funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes un vajadzību, kā arī sociālās aprūpes pakalpojuma nodrošināšanai veicamo darbību un piesaistāmo resursu apjoma novērtējumu (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Grupu māja (dzīvoklis)		Māja vai atsevišķs dzīvoklis, kurā personai ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina mājokli, individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā un, ja nepieciešams, sociālo aprūpi (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija		Sociālā institūcija, kas nodrošina personai, kura vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt, kā arī bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem mājokli, pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Individuālo vajadzību izvērtēšana		Individuālo vajadzību izvērtēšana un individuālo atbalsta plānu izstrāde projekta „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem” ietvaros (Avots: Projekts „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”).
Invaliditāte		Invaliditāte ir ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās

spējas, darbības, pašapziņu un iekļaušanos sabiedrībā (Avots: Invaliditātes likums).

Jauniešu māja

Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas izveidota viena vai vairākas atsevišķas dzīvokļa tipa telpas, kurās bāreņi un bez vecāku gādības palikuši bērni vecumā no 15 līdz 17 gadiem apgūst sociālās prasmes un iemaņas, kuras nepieciešamas patstāvīgai dzīvei (Avots: Izvērtējums „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam”).

Juridiski brīvi bērni

Bērns kļūst juridiski brīvs tikai tad, kad viņa vecākiem likumā noteiktajā kārtībā ir atņemtas aizgādības tiesības, tas ir, ja vecāki ir miruši, ja vecāki ir devuši piekrišanu bērna adoptījai vai arī ja vecāku piekrišana nav iespējama kāda pastāvīga šķēršļa dēļ (Avots: Rīgas domes informatīvais portāls).

Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi

Pakalpojumi, kas personai sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, dodot iespēju dzīvot mājās, un bērnu gadījumā - augt ģimeniskā vai tai pietuvinātā vidē³, ietverot preventīvos pasākumus, lai novērstu institūciju pakalpojumu nepieciešamību. Sabiedrībā balstīti pakalpojumi ir pretstatīti institucionālajai aprūpei (Avots: Labklājības ministrijas Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam).

Sociālās aprūpes pakalpojumi

Pasākumu kopums, kas vērsts uz to personu pamatvajadzību apmierināšanu, kurām ir objektīvas grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ, un ietver sevī pakalpojumus personas dzīvesvietā un ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Sociālā darba speciālists

Persona, kurai ir šajā likumā noteiktā izglītība un kura veic sociālā darbinieka, karitatīvā sociālā darbinieka, sociālā aprūpētāja, sociālā rehabilitētāja vai sociālās palīdzības organizatora profesionālos pienākumus (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Sociālo pakalpojumu sniedzējs

Persona, kas sniedz sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas, profesionālās rehabilitācijas un sociālā darba pakalpojumus (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Pamatvajadzības

Ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Paliatīvā aprūpe

Paliatīvā aprūpe ir aktīva, visaptveroša to pacientu aprūpe, kuru izārstēšana vairs nav iespējama, un kurā prioritāra ir sāpju un citu simptomu, sociālo, psiholoģisko un garīgo problēmu kontrole, ņemot vērā, ka paliatīvā aprūpe savā pieejā ir starpdisciplināra un aptver pacientu, ģimeni un apkārtni sabiedrību un nodrošina pacientam nepieciešamās vajadzības neatkarīgi no vietas, kur viņš atrodas – gan mājās, gan slimnīcā, ar nolūku saglabāt labāko iespējamo dzīves kvalitāti, līdz iestājas nāve (Avots: Veselības ministrija).

Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem	2017. gada 13. jūnijā pieņemtie Ministru kabineta noteikumi Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”.
Tehniskie palīgīdzekļi	Aprīkojums vai tehniskās sistēmas, kas novērš, kompensē, atvieglo vai neitralizē funkcijas pazeminājumu vai invaliditāti (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Vispārējie pakalpojumi	Saimnieciskās darbības, kas tiek veiktas sabiedrības interesēs, uzliekot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu vienam vai vairākiem pakalpojumu sniedzējiem. Vispārējie pakalpojumi ir jānodrošina bez diskriminācijas visiem iedzīvotājiem, piemēram, pasta pakalpojumi, energoapgāde, telekomunikāciju vai sabiedriskā transports (Avots: Finanšu ministrija).

1. REORGANIZĀCIJAS PLĀNA PAMATOJUMS UN MĒRĶIS

Izstrādājot 21. gadsimtam atbilstošas sociālās aprūpes un atbalsta pakalpojumu sistēmas, Latvijā tiek īstenots deinstitutionalizācijas projekts (2015.-2022. gads), kas paredz, ka lielie institucionālās aprūpes centri tiks aizstāti ar sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem un ģimeniskai videi pietuvinātiem pakalpojumiem.

Reorganizācijas plāna izstrāde un īstenošana bērnu aprūpes iestādei – **Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāle „Baldone”** (turpmāk – filiāle “Baldone”), ir viena no deinstitutionalizācijas plāna aktivitātēm, kas tiek īstenota Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekta “Deinstitutionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”, projekta numurs 9.2.2.1./15/I/002, ietvaros.

Deinstitutionalizācijas projektā noteiktās mērķa grupas:

- ❖ pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem, kuras saņem valsts finansētus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumus un pasākumu īstenošanas laikā pāriet uz dzīvi sabiedrībā, kā arī pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem, kuras potenciāli var nonākt valsts ilgstošas aprūpes institūcijā un kurām ir noteikta smaga vai ļoti smaga invaliditāte (I vai II invaliditātes grupa);
- ❖ ārpusģimenes aprūpē esoši bērni un jaunieši līdz 17 gadu vecumam (ieskaitot), kuri saņem valsts vai pašvaldības finansētus bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumus;
- ❖ bērni ar funkcionāliem traucējumiem, kuriem noteikta invaliditāte un kuri dzīvo ģimenēs, un viņu likumiskie pārstāvji vai audžuģimenes;
- ❖ potenciālie aizbildņi, adoptētāji, audžuģimenes.

Filiāles “Baldone” reorganizācijas plāns tieši ietekmē vienu deinstitutionalizācijas projekta mērķa grupu - ārpusģimenes aprūpē esoši bērni un jaunieši līdz 17 gadu vecumam (ieskaitot), kuri saņem valsts finansētus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumus.

Labklājības ministrijas skaidrojumā par ERAF ieguldījumiem sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu infrastruktūras attīstībai darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” specifiskā atbalsta mērķa 9.3.1.1. pasākumā „Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai” norādīts¹, ka īstenojot deinstitutionalizācijas projektu (turpmāk – DI), Latvijā tiks nodrošinātas starptautiskās saistības, kas izriet no ANO Bērnu tiesību konvencijas, kas ir pieņemta 1989. gada 20. novembrī². ANO Bērnu tiesību konvencija paredz primāri nodrošināt ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam augšanu ģimeniskā vai tai pietuvinātā vidē, nosakot, ka bērnam, kuram īslaicīgi vai pastāvīgi nav savas ģimenes vai kuru viņa paša interesēs nedrīkst atstāt ģimenē, ir tiesības uz īpašu valsts aizsardzību un palīdzību. Papildus tam, Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums dalībvalstīm Nr.Rec(2005)5 par to bērnu, kuri dzīvo ilgstošas aprūpes institūcijās, tiesībām³ ir, ka “gadījumos, ja bērns atrodas ilgstošas aprūpes institūcijā, tad tam ir jānodrošina neliela ģimenes dzīves apstākļiem līdzīga dzīvojamā telpa”. Vienlaikus rezolūcijā, ko pieņēmusi ANO Ģenerālā asambleja par Trešās komitejas ziņojumu (A/64/434) 64/142 “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi” nosaka, ka “tur, kur vēl aizvien ir lielas ilgstošas aprūpes institūcijas, ir jāizstrādā alternatīvas, kas ļaus šīs institūcijas pakāpeniski likvidēt, īstenojot vispārēju DI stratēģiju ar precīziem mērķiem un uzdevumiem”. Tāpat Rezolūcija paredz, ka “ilgstošas aprūpes institūcijām jābūt mazām un organizētām

¹ LM skaidrojumu skatīt, http://www.lm.gov.lv/upload/skaidrojums_ieguldijumi_di.pdf

² [Latvija konvenciju ir ratificējusi un tā stājusies spēkā 1990.gada 2.septembrī. Skatīt, https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150](https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150)

³ Pieņemts Ministru komiteja ministru vietnieku 919.sesijā 2005.gada 16.martā.

atbilstoši bērna tiesībām un vajadzībām, un to videi jābūt pēc iespējas tuvai ģimenes vai nelielas grupas videi. Institūciju vispārīgajam mērķim jābūt pagaidu aprūpei un aktīvai dalībai bērna atkalapvienošanā ar ģimeni vai, ja tas nav iespējams, stabilas aprūpes nodrošināšanai alternatīvā ģimenes vidē, tostarp gādājot par adopciju”.

Latvijā kā viens no pamatprincipiem DI pasākuma īstenošanai ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem tiek izmantoti FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives – Starptautiskā kopienas izglītošanas federācija), IFCO (International Foster Care Organisation – Starptautiskā Audžuvecāku organizācija) un SOS Children’s Villages (SOS bērnu ciemati) izstrādātie Quality4Children standarti⁴ bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā, kas paredz, ka “ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi”. Izrietoši, ilgstošas aprūpes institūcijām ir jāpieliek apzinātas pūles, lai nodrošinātu ārpusģimenes aprūpes vietas atbilstību bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sociālajai videi. Tāpat arī Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam⁵ un Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014. – 2020.gadam⁶ paredz sekmēt ģimenisku vidi ārpusģimenes aprūpes iestādēs, optimizējot ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas un bērnu grupu lielumu, ieviešot „Quality4Children” standartu, nosakot, ka bērnu ilgstošas aprūpes institūcijās bērnu skaits grupā nepārsniedz 8 bērnus.

Minētie principi par bērnu aprūpes grupām un nelielu bērnu skaitu institūcijā (ne vairāk kā 3 grupas x 8 bērni ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā un 2 grupas X 12 aprūpē esoši bērni “jauniešu mājā”) ir iekļauti Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumos Nr.338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”⁷ un prasības ir stājušās spēkā (pilnīga to izpilde jānodrošina līdz 2023.gada 1.janvārim), vienlaikus nosakot, ka ilgstošas aprūpes institūcija ģimeniskai videi pietuvinātu sociālo pakalpojumu veido atsevišķās dzīvokļa tipa sociālā pakalpojuma sniegšanas vietās, tai skaitā dzīvojamās mājās vai dzīvokļos.

Tā kā ANO Bērnu tiesību komitejas 2016. gada 29. janvāra noslēguma apsvērumos par ANO Konvencijas par bērna tiesībām izpildi⁸ izteiktas bažas, ka bērni tiek ievietoti ilgstošas aprūpes institūcijās (garīgās veselības aprūpes iestādēs) kopā ar pilngadīgām personām, tad vairs netiek atbalstīta bērnu un pilngadīgu personu atrašanās un ilgstoša sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšana vienā ilgstošas aprūpes institūcijā, savukārt pakalpojumu plānošanā, attīstībā un sniegšanā tiek ievērots princips, ka netiek pieļauta nesaderīgu klientu grupu atrašanās vienuviet.

Attiecībā uz bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, kuriem ir noteikta invaliditāte un kuri dzīvo ģimenēs, ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 7. pants īpaši uzsver bērnu ar invaliditāti īpašo stāvokli un nepieciešamību dalībvalstīm veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka bērni ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem bērniem pilnībā izmanto visas cilvēktiesības un pamatbrīvības. Tāpat ir noteikts, ka visos lēmumos, kas attiecas uz bērniem ar invaliditāti, galvenajam apsvērumam jābūt bērna vislabākajām interesēm. Dalībvalstis nodrošina, ka bērniem ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem bērniem ir tiesības brīvi paust savu viedokli par visiem ar viņiem saistītajiem jautājumiem, viņu uzskatus pienācīgi ņemot vērā atbilstoši viņu vecumam un briedumam, un atbilstoši viņu invaliditātei un vecumam saņemt palīdzību šo tiesību īstenošanai.

Papildu tam, ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 23. pants paredz, ka dalībvalstis nodrošina, ka bērniem ar invaliditāti ir vienlīdzīgas tiesības attiecībā uz ģimenes dzīvi. Lai īstenotu šīs tiesības un nepieļautu

⁴ Quality4Children standarti. Skatīt, http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/

⁵ Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=226107>

⁶ Par Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādņēm 2014.–2020.gadam. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=262647>

⁷ 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt, V sadaļu <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>.

⁸ Bērnu tiesību komiteja. Noslēguma apsvērumi par Latvijas trešo līdz piekto periodisko ziņojumu. Skatīt, http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/crc_c_lva_co_3-5_22983_e_lv_final-2.pdf

bērnu ar invaliditāti slēpšanu, pamešanu, atstāšanu novārtā un nošķiršanu, dalībvalstis apņemas sniegt savlaicīgu un plašu informāciju, pakalpojumus un atbalstu bērniem ar invaliditāti un viņu ģimenēm.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 23. pants paredz, ka ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem jādzīvo pilnvērtīga un cienīga dzīve apstākļos, kas ļauj saglabāt pašcienību, palīdz uzturēt ticību saviem spēkiem un atvieglo viņu iespējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē. Ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem ir tiesības uz īpašu aprūpi, un ir jāveicina un jānodrošina to, lai bērnam, kam uz to ir tiesības, un par viņa aprūpi atbildīgajām personām atbilstoši pieejamiem resursiem tiek sniegta lūgtā palīdzība, kas būtu piemērota konkrētā bērna stāvoklim un viņa vecāku vai citu par bērnu atbildīgo personu apstākļiem.

Balstoties uz DI pasākuma pamatprincipiem ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, kā arī valstisko nostāju DI īstenošanā nodrošināt starptautisko saistību⁹ ievērošanu, ir definēti reorganizācijas plāna mērķi un uzdevumi.

Reorganizācijas plāna virsmērķis – veicināt Rīgas plānošanas reģiona teritorijā integrētas, sabiedrībā balstītas sociālo pakalpojumu sistēmas izveidi, kas bērniem sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, dodot iespēju augt ģimeniskā vidē, tā mazinot aprūpes iestādēs esošo bērnu skaitu, kā arī risku bērniem nonākt ārpusģimenes aprūpē.

Ņemot vērā Labklājības ministrijas pausto viedokli pirmajā Bērnu lietu sadarbības padomē 2017. gada augustā¹⁰ par nepieciešamajiem un plānotajiem soļiem, lai sistēmiski un konstruktīvi izvērtētu un pilnveidotu bērnu aizsardzības sistēmu Latvijā, tai skaitā, norādot veicamos soļus DI pasākuma ietvaros – mērķtiecīga virzība prom no aprūpes institūcijās un Quality4Children standarta praktiska iedzīvināšana bērnu aprūpes iestādēs¹¹, ir definēts reorganizācijas plāna tiešais mērķis.

Reorganizācijas plāna tiešais mērķis – izstrādāt priekšlikumus filiāles „Baldone” aprūpē esošo bērnu mērķtiecīgai virzīšanai prom no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi, nodrošinot bērniem augst ģimeniskā vidē.

Reorganizācijas plāna īstenošanas laika periods – filiāles „Baldone” reorganizācijas plānu paredzēts īstenot līdz 2022. gada 31. decembrim.

Reorganizācijas plāna izstrāde veikta saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona tirgus izpētes noteikumu publiska pakalpojuma iepirkumam “Deinstitucionalizācijas procesa ietvaros, Valsts sociālās aprūpes centru filiāļu un Bērnu sociālās aprūpes iestāžu reorganizācijas plānu izstrāde”, identifikācijas Nr.T/2017/DI– 3, tehniskās specifikācijas prasībām.

Reorganizācijas plānu veic Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO, kas dibināta 2002. gadā, sākotnēji apvienojoties 13 organizācijām. Šogad, atzīmējot organizācijas 15. gadadienu, SUSTENTO ir apvienojusies jau 49 organizācijās.

Kopējais biedru skaits ir ap 50 000 cilvēku visā Latvijā. SUSTENTO ir Latvijas lielākā cilvēku ar invaliditāti un pacientu organizāciju apvienība, kuras mērķis ir veicināt vienlīdzīgas līdzdalības iespējas ikvienam, sekmējot cilvēku ar īpašām vajadzībām tiesību ievērošanu visās jomās, lai nodrošinātu pilnvērtīgu iekļaušanos sabiedrībā.

Balstoties uz mūsu organizācijas pamatvērtībām, SUSTENTO iesaistījusies dažādu mūsu valstij būtisku jautājumu risināšanā gan uzņemoties iniciatīvu politisko dokumentu izstrādē, gan aktīvi iesaistoties to praktiskajā realizācijā.

2015. gadā ekspertu komanda SUSTENTO vadībā izstrādāja Latvijas situācijai piemērota deinstitucionalizācijas ieviešanas modeļa aprakstu, balstoties uz kuru tika sagatavots Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai.

⁹ ANO Bērnu tiesību konvenciju, ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti.

¹⁰ LM, Ģimeniska vide bērniem, kas palikuši bez vecāku aprūpes. Skatīt, <http://www.lm.gov.lv/text/3517>

¹¹ Turpat, 4.lpp

Labi izprotot šo jautājumu un esot pilnīgi pārliecināti, ka ikvienam cilvēkam, neatkarīgi no viņa invaliditātes smaguma, ir tiesības dzīvot sabiedrībā, mēs esam uzņēmušies turpināt jau izstrādātā plāna praktisku realizāciju – veidojot ilgstošas aprūpes iestāžu reorganizācijas plānus Rīgas reģionā un Rīgas plānošanas reģiona DI plānu.

2. METODOLOĢIJA

Lai īstenotu reorganizācijas plāna izstrādi, tika veikta sociālās aprūpes segmenta izpēte, apzinot viedokli no:

- ❖ sociālās aprūpes pakalpojumu plānotāju puses: valsts, pašvaldības sociālās jomas ekspertiem;
- ❖ sociālo pakalpojumu sniedzēju puses: sociālās aprūpes institūcijām, sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzējiem – grupu mājas (dzīvoklis), dienas aprūpes centri, specializētās darbnīcas;
- ❖ aprūpes pakalpojumu saņēmēju puses: ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem;
- ❖ nevalstisko organizāciju pārstāvju puses, kuru darbība ir vērsta uz DI pasākuma mērķa grupas interešu aizstāvību, ārpusģimenes aprūpē iesaistīto speciālistu un audžuģimeņu profesionālu izglītošanu, un atbalsta sniegšanu ģimenēm: bērnu paliatīvā aprūpe, ģimenes asistenta pakalpojums, u.c. atbalsts.

Reorganizācijas plāna izstrādei vajadzīgā informācija tika iegūta kombinējot gan kvalitatīvās, gan kvantitatīvās pētnieciskās metodes, ietverot publiskotās informācijas apkopošanu un analīzi. **Filiāles “Baldone” esošās situācijas izvērtējumā pielietotās pētnieciskās metodes:** (a) dokumentu analīze, (b) statistikas datu analīze, (c) DI pasākuma ietvaros filiāles “Baldone” esošo bērnu un pilngadīgo personu ar garīga rakstura traucējumiem individuālo vajadzību izvērtējumu sekundārā datu analīze, (d) paplašinātā pārrunu diskusija, (e) padziļinātās intervijas un (f) filiāles “Baldone” ikdienas darbības novērojums. Informācijas ieguves instrumentāriju skatīt no 3. – 10. pielikumam.

Dokumentu analīzes metode tika pielietota starptautisko, nacionālo un reģionālo politikas plānošanas dokumentu un attīstības stratēģiju, filiāles “Baldone” ārējo un iekšējo normatīvo aktu, publiski pieejamo pārskatu par filiāles “Baldone” darbību izpētē (skatīt 11. pielikumu). Dokumentu analīze tika veikta, lai noskaidrotu vai filiāles “Baldone” vidējā termiņa stratēģiskajos plānos ir ietverti valsts ilgtermiņa plānos definētie mērķi, un kā tie tiek īstenoti caur filiāles “Baldone” ikdienas aktivitātēm. Kā arī, cik lielā mērā filiāles “Baldone” sniegtie pakalpojumi atbilst starptautiski noteiktām bērnu un personu ar invaliditāti tiesību normām.

Statistikas datu analīze tika izmantota, lai iegūtu filiāles “Baldone” esošo bērnu un pilngadīgo personu ar garīga rakstura traucējumiem sociāli – demogrāfisko portretu, funkcionālo traucējumu jeb ierobežojumu raksturojumu, bērnu sociālo saīšu ar ģimeni un kopienas raksturojumu, kā arī nonākšanas iemeslus ārpusģimenes aprūpē. Statistikas datu analīzē tika izmantoti LM Valsts statistikas pārskati, kas analizēti 3 gadu dinamikā, tā nosakot vai identificētajai pazīmei ir gadījuma raksturs, vai tā vērtējam kā tendence. Papildus tika iegūti un apkopoti filiāles “Baldone” īpašumā esošā statistiskā informācija par filiāles “Baldone” darbību (darbības vēsture, budžets, personāls, infrastruktūra) un pakalpojumu saņēmējiem, kuriem netika veikti individuālo vajadzību izvērtējumi. Informācijas iegūšanai tika izstrādāta anketa. Informācija tika apkopota laika periodā no 2017. gada augusta līdz 2017. gada septembrim.

Sekundārā datu analīze ietver Eiropas Sociālā fonda finansētā pasākuma¹² ietvaros veikto individuālo vajadzību izvērtējumus filiāles “Baldone” esošajiem bērniem un pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem. Individuālo vajadzību izvērtējumos tika apkopota informācija par bērniem atbilstošākajiem ārpusģimenes alternatīvās aprūpes veidiem un nepieciešamajiem sabiedrībā balstītiem sociāliem pakalpojumiem, kā arī sociālās rehabilitācijas un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumiem. Savukārt pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem piemērotākie sabiedrībā balstītie sociālie pakalpojumi un citi atbalsta pakalpojumi dzīvei kopienā.

Paplašinātā pārrunu diskusija tika organizēta ar mērķi iegūt padziļinātu informāciju par filiāles “Baldone” darbību un filiāles “Baldone” tālākās darbības iespējām deinstitucionalizācijas plāna īstenošanas kontekstā.

¹² Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt kvalitatīvu institucionāli aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1. pasākuma „Deinstitucionalizācija”.

Diskusijas tika veiktas daļēji strukturētā veidā. Diskusijā piedalījās filiāles “Baldone” vadība, reorganizācijas plāna izstrādes eksperti un reorganizācijas plāna izstrādes pasūtītāja pārstāvji (Rīgas plānošanas reģiona Deinstitutionalizācijas projekta vadošie speciālisti). Vienas diskusijas vidējais garums bija ~2h. Diskusija notika 2017. gada 18. augustā, filiāles “Baldone” telpās.

Filiāles “Baldone” ikdienas darbības novērojums notika pirms un pēc paplašinātās pārrunu diskusijas. Novērošana notika pēc iepriekš definētiem uzdevumiem. Novērošanas laikā tika inscenētas brīvas sarunas ar pakalpojuma saņēmējiem un filiāles “Baldone” personālu, kā arī veikts pakalpojuma ēkas un tai piederošās teritorijas apsekojums.

Individuālas padziļinātas intervijas tika veiktas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem. Interviju mērķis bija apzināt ģimenei nepieciešamo atbalstu, lai bērns ar funkcionālajiem traucējumiem varētu augt ģimenē un sasniegt pilngadību dzīvot atbalstošu dzīvi kopienā. Intervijas norise notika daļēji strukturētas intervijas veidā, izmantojot projektīvās tehnikas. Vienas intervijas vidējais garums bija ~3h. Ģimeņu atlase tika balstīta uz 2 pamatkritērijiem – bērna vecumu un pieredzi aprūpes pakalpojumu izmantošanā (esošie vai bijušie filiāles “Baldone” pakalpojumu saņēmēji; sabiedrībā balstītu sociālās aprūpes pakalpojumu saņēmēji). Kopā tika veiktas 7 intervijas.

Reorganizācijas **risinājumu izstrādē pielietotās pētnieciskās metodes**: (a) plānošanas diskusijas, (b) ekspertu intervijas vai diskusijas, (c) telefonintervijas ar pašvaldību sociālā dienesta darbiniekiem un (d) sekundārā dokumentu (iepriekš veikto pētījumu par sociālās aprūpes nozari) analīze. **Plānošanas diskusija** tika organizēta ar mērķi iegūt stratēģisku informāciju par sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izveidi DI pasākuma mērķa grupām, apzinot kavējošos un virzošos apstākļus sekmīgai DI plāna īstenošanai pašvaldībā. Plānošanas diskusijas paralēlais uzdevums bija apzināt iespējamās alternatīvas saistībā ar filiāles “Baldone” turpmāko darbību, tai skaitā sociālo pakalpojumu attīstīšanu filiālē “Baldone” esošajiem bērniem un pilngadīgām personām. Diskusijas formāts - darba grupas sesija ar praktisko uzdevumu sadaļu. Diskusijā piedalījās pašvaldības vadības, sociālā dienesta/ bāriņtiesas pārstāvji, reorganizācijas plāna izstrādes eksperti un reorganizācijas plāna izstrādes pasūtītāja pārstāvji (Rīgas plānošanas reģiona Deinstitutionalizācijas projekta vadošie speciālisti). Vienas diskusijas vidējais garums ~2.5h. Diskusijas ar pašvaldībām tika organizētas 2017. gada septembrī.

Ekspertu intervijas vai diskusijas notika ar mērķi rast risinājumus identificētajām problēmām reorganizācijas plāna izstrādes laikā – „zīdaiņu nonācšana institucionālās aprūpes iestādē”, „sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšana bērniem ar paliatīvu statusu”, „sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšana cilvēkiem, kuri uzauguši institucionālā aprūpes iestādē”, „atbalsts ģimenēm, kuru bērni atrodas institucionālā aprūpes iestādē „uz vecāku iesnieguma pamata””, u.c. risināmi jautājumi. Reorganizācijas plāna izstrādes laikā tika veiktas ekspertu intervijas/diskusijas ar:

- ❖ Rīgas pašvaldības Rīgas domes Labklājības departamenta Sociālās pārvaldes vadību un vadošajiem ekspertiem;
- ❖ „Bērnu paliatīvās aprūpes biedrība” pārstāvjiem;
- ❖ „Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” pārstāvjiem;
- ❖ biedrības „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi” pārstāvjiem;
- ❖ nodibinājuma “Sociālo pakalpojumu aģentūra” pārstāvjiem;
- ❖ biedrības „Cerību spārni” pārstāvjiem.

Vienas intervijas/ diskusijas vidējais garums bija ~1.5h. Intervijas notika laika periodā no 2017. gada augusta līdz 2017. gada novembrim.

Telefonintervijas tika veiktas ar pašvaldību sociālā dienesta/ bāriņtiesas pārstāvjiem un plānošanas reģiona pārstāvjiem. Tās tika veiktas saskaņā ar elektroniski izsūtītām anketām (skat. 7. pielikumu), lai iegūtu informāciju par pašvaldības veiktajiem pasākumiem ar sociālā riska ģimenēm, preventīvajiem pasākumiem bērnu

ievietošanai ilgstošas aprūpes institūcijās un audžuģimeņu kustības attīstību pašvaldībā. Telefonintervijas veiktas daļēji strukturētas intervijas veidā. Intervijas veiktas no 2017. gada septembra līdz 2017. gada oktobrim.

Daļēji strukturētas intervijas ar Vidzemes, Latgales, Zemgales un Kurzemes plānošanas reģiona pārstāvjiem tika veiktas ar mērķi apzināt filiāles “Baldone” esošo bērnu sociālās aprūpes nodrošināšanu pašvaldībā, kurā ir deklarēta tā dzīvesvieta. Intervijas veiktas 2017. gada oktobrī.

Sekundārā dokumentu analīze tika veikta, lai apkopotu informācija par agrāk veiktajiem pētījumiem Latvijā un ārvalstīs, kuros tieši vai netieši ir analizēta sociālās aprūpes nozare, tai skaitā, deinstitutionalizācijas procesa norises.

Sociālās aprūpes segmenta izpētes metodoloģijas izstrādi un izpētes norises uzraudzību veica Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO reorganizācijas plāna izstrādes eksperti:

- ❖ Gunta Anča – reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas vadība, Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO valdes priekšsēdētāja;
- ❖ Ārija Martukāne – eksperte ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanai ģimeniskā vidē (aizbildnība, audžuģimene), Profesionālo audžuģimeņu apvienības "Terēze" vadītāja ;
- ❖ Kaspars Jasinkevičs – eksperts atbalsta pakalpojumu attīstībā ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem un jauniešiem, Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra direktors;
- ❖ Māris Grāvis – konsultācijas sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšanai ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionālajiem ierobežojumiem, biedrības „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns”” valdes priekšsēdētājs;
- ❖ Toms Miķelsons – statistisko aprēķinu, datu masīvu apstrādes eksperts;
- ❖ Diāna Grenčmane – pētnieciskā darba eksperte;
- ❖ Liene Purmale – pētnieciskā darba eksperte.

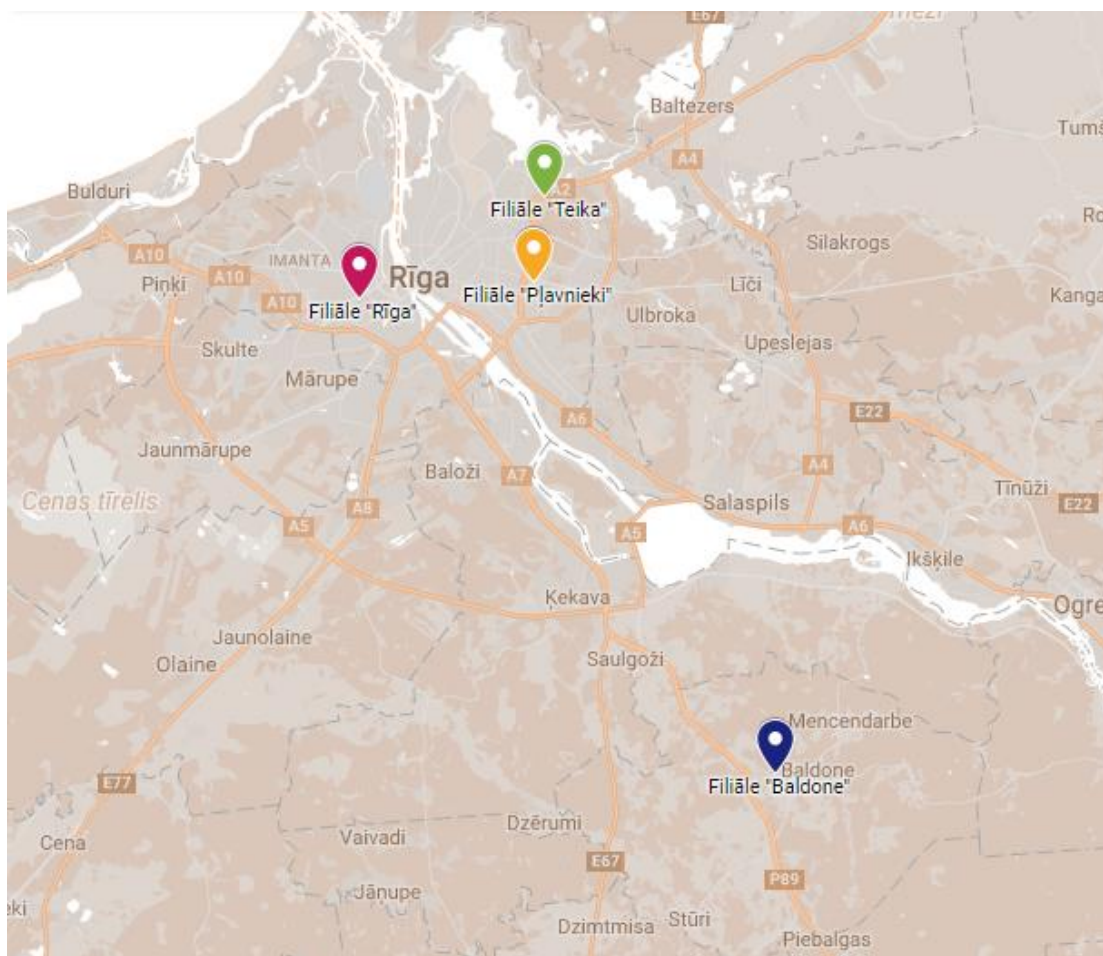
3. APRAKSTS PAR FILIĀLI “BALDONE”

3.1. Vispārējs filiāles “Baldone” atrašanās vietas apraksts

Valsts sociālās aprūpes centrs “Rīga” (turpmāk – VSAC “Rīga”) ir Labklājības ministrijas pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras funkcijas, uzdevumi un tiesības ietverti VSAC „Rīga” nolikumā. VSAC “Rīga” struktūru un darba organizāciju, direktora un darbinieku kompetenci, tiesības un pienākumus nosaka VSAC „Rīga” nolikums¹³.

VSAC “Rīga” pakļautībā darbojas 7 filiāles¹⁴, 4 filiālēs tiek nodrošināts ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem (skat. 1.att.).

1.att. VSAC “Rīga” filiāles, kas sniedz ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem.
(Avots – autoru izstrādāts, Google maps)

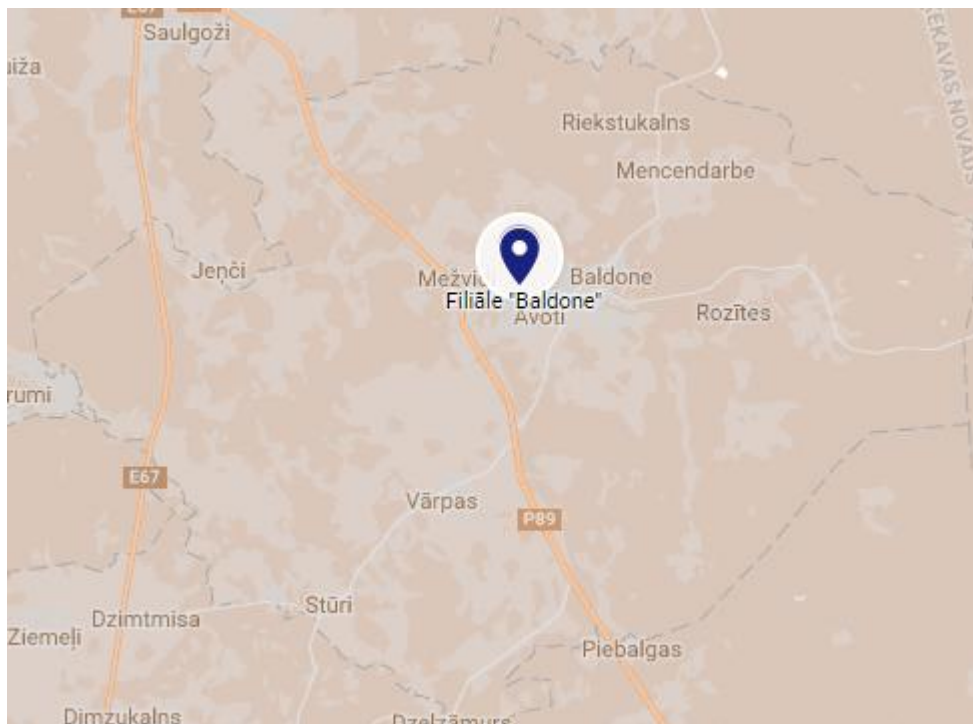
Filiāle „Baldone” ir viena no četrām iestādēm, kurā tiek nodrošināts ārpusģimenes aprūpes pakalpojums bērniem, un tā **atrodas Baldones pilsētā, Baldones novads.**

¹³ VSAC “Rīga” Nolikums. Skat: http://vsacriga.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=84

¹⁴ Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 30.oktobra rīkojumu Nr.746 "Par Labklājības ministrijas pakļautībā esošo valsts sociālās aprūpes centru reorganizāciju"

2.att. Filiāles “Baldone” atrašanās vieta Latvijas administratīvās teritorijas kartē.

(Avots – autoru izstrādāts)

Baldone, atbilstoši administratīvās teritorijas iedalījuma vienībai – **administratīvais centrs**. Pilsētas tiesības Baldonei piešķirtas 1991. gadā, pirms tam tai bija pilsētcietuma statuss. 2016. gadā notiek Baldones pilsētas robežu grozīšana, pilsētas teritorijā iekļaujot vairākus apkārtnējos ciematus - Avoti, Laiņi, Mežvidi. Tādējādi pilsētas teritorija palielinās līdz 9,51 km² (līdz 2016. gadam pilsētas teritorija bija 5,2 km²). Baldones teritorijas pārplānošana skar arī filiāli „Baldone”, jo ar 2016. gadu mainās tās atrašanās vietas statuss, no atrašanās vietas nelielā ciematā uz atrašanos pilsētā, līdz tam mainās arī iestādes adrese - no „Kaķīši”, Baldones pagasts (līdz 2016.gadam) uz Mežvidu iela 17, Baldone (no 2016. gada).

Uz 2016. gada 1. janvāri Baldones novadā dzīvesvietu bija deklarējuši 5694 iedzīvotāji (+97 personas salīdzinājumā ar 2015. gadu), no tiem Baldones pilsētā – 2366 (+51 personas salīdzinājumā ar 2015. gadu)¹⁵. Pēdējo trīs gadu laikā noturīga tendence novadā ir iedzīvotāju skaita palielināšanās, galvenokārt, uz jaundzimušo skaitu, kas pēdējo 3 gadu laikā palielinājies par 55%.

Baldones etniskā vide ir izteikti latviska, 81,4% no visiem iedzīvotājiem ir latvieši, 12,5% - krievi, 3,5% - baltkrievi, 1,9% - poļi.¹⁶

Bezdarba līmenis pilsētā pēdējo trīs gadu laikā bijis zems. 2016. gada beigās bezdarba līmenis 3.1%, kas ir otrs zemākais valstī. Lielāko darba vietu skaitu nodrošina ap 100 uzņēmumi un iestādes. Lielākais darba devējs ir Baldones dome kopā ar pašvaldības iestādēm (405 strādājošie), filiāle “Baldone” (198 strādājošie), privātajā sektorā: SIA „Dinda”, un „Dzenis”, SIA „CMD”, SIA „Vīgranti”, SIA „Marnori”, SIA „Norsa G”, ZS „Vecozoli”, SIA „Baldones lauki”, SIA “Mego”, SIA “Agrozona”, u.c.

Baldones pilsēta atrodas 33 km attālumā no nacionālas nozīmes attīstības centra Rīgas (ar auto 30–40 minūšu brauciena sasniedzamībā), aptuveni 50 kilometru attālumā no nacionālās attīstības centra Jūrmalas (ar auto 45–

¹⁵ Baldones novada publiskais gada pārskats, 2016. gads, http://www.varam.gov.lv/lat/publ/pub_parsk/pasv_parsk/?doc=24353

¹⁶ Demogrāfija 2017, http://www.csb.gov.lv/sites/default/files/nr_11_demografija_2017_17_00_lv_en.pdf, 34.lpp

50 minūšu brauciena sasniedzamībā). Abi iepriekšminētie nacionālās attīstības centri atrodas Rīgas plānošanas reģiona teritorijā. Savukārt Zemgales plānošanas reģiona teritorijā aptuveni 60 kilometru attālumā no Baldones pilsētas atrodas nacionālās attīstības centrs Jelgava (ar auto 55–60 minūšu brauciena sasniedzamībā)¹⁷.

Pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz vienu iedzīvotāju 2016. gadā ir EUR 17.99 un pēdējo trīs gadu laikā tie ir palielinājušies par 31%, lai gan 2016. gadā vērojams izdevumu samazinājums attiecībā pret 2015. gadu (2014. gadā – EUR 13.76, 2015. gadā – EUR 21.10).

3.1.1. Veselības pakalpojumi

Baldones novadā ir pieejamas vairākas ģimenes ārstu un zobārstu privātprakses, kā arī oftalmologa un laboratorijas pakalpojumi¹⁸. Citi veselības aprūpes pakalpojumu Baldones novadā nav pieejami. Tuvākās ārstniecības iestādes atrodas Rīgas pilsētā, kas atrodas 33 km attālumā no Baldones pilsētas. Rīgā atrodas 3 no 6 reģionālajām slimnīcām, kur ir iespējams saņemt diennakts neatliekamo medicīnisko palīdzību:

- ❖ VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"
- ❖ VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca"
- ❖ SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"

Aprūpes un veselības pakalpojumus ir iespējams saņemt Rīgas 1. slimnīcā, bet specializētus veselības pakalpojumus ir iespējams saņemt:

- ❖ VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs", ārstniecības iestādes struktūrā ietilpst arī divi garīgās veselības ambulatorās aprūpes centri: "Veldre" un "Pārdaugava".
- ❖ Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas 2. slimnīca" (specializācija – traumatoloģijā un ortopēdijā).
- ❖ VSIA "Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca".
- ❖ SIA "RSU Stomatoloģijas institūts".

3.1.2. Sociālie pakalpojumi

Sociālos pakalpojumus Baldones novadā nodrošina pašvaldības Sociālais dienests, kas atrodas 1,6 km attālumā no filiāles "Baldone". Pašvaldības sociālajā dienestā strādā 4 sociālie darbinieki, no kuriem 1 ir speciālists darbam ar personām ar garīga rakstura traucējumiem un 2 darbinieki – darbam ar bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu ģimenēm, kā arī darbam ar bērniem ārpusģimenes aprūpē. Vēl sociālajā dienestā strādā psihologs. Saskaņā ar Baldones novada pašvaldības sociālā dienesta sniegto informāciju, novadā nav nevienas aktīvas NVO, kas pārstāvētu ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu intereses un sniegtu atbalsta pakalpojumus tām. Baldones novadā atrodas arī Sociālais aprūpes centrs "Baldone" (1,3 km attālumā no filiāles "Baldone"), kas nodrošina pastāvīgu vai pagaidu sociālo, kā arī paliatīvo aprūpi Baldones novada iedzīvotājiem¹⁹.

3.1.3. Ārpusģimenes aprūpe Baldones novadā

Saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona sniegto informāciju par izvērtētajiem un neizvērtētajiem bērniem, no Baldones novada bērniem filiālē "Baldone" atrodas 1 bērns, kurš ir izvērtēts deinstitutionalizācijas projekta ietvaros.

3.1.4. Izglītības pakalpojumi

Baldones novadā darbojas 4 izglītības iestādes²⁰:

¹⁷ Karte. <https://balticmaps.eu>

¹⁸ Informācija par Baldonē pieejamajiem ārstniecības pakalpojumiem. Skat. http://www.baldone.lv/images/userfiles/dokumenti/med_palidziba.pdf

¹⁹ Baldones novada pašvaldības mājaslapa. Skat. http://www.baldone.lv/lv/pasvaldiba/iestades/socialas_aprupes_centrs_baldone/

²⁰ Baldones novada pašvaldības mājaslapa, sadaļa izglītība. Skat. <http://www.baldone.lv/lv/baldone/izglitiba/>

- ❖ Baldones vidusskola (1,3 km no filiāles “Baldone”), kas nodrošina pamatizglītības programmu, speciālo pamatizglītības programmu izglītojamajiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem (integrētā klase), pamatizglītības otrā posma programmu, vispārējo vidējās izglītības humanitārā un sociālā virziena programmu un 2 vispārējās vidējas izglītības vispārizglītojošās programmas;
- ❖ Jāņa Dūmiņa Baldones Mūzikas skola un Mūzikas pamatskola (2,1 km no filiāles “Baldone”);
- ❖ Baldones mākslas skola (1,4 km no filiāles “Baldone”);
- ❖ Baldones PII “Vāverīte” (1,3 km no filiāles “Baldone”), ka nodrošina vispārējās pirmsskolas izglītības programmu, speciālās pirmsskolas izglītības programmu izglītojamajiem ar jauktiem attīstības traucējumiem, speciālās pirmsskolas izglītības programmu izglītojamajiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem.

Kopumā Baldones novadā ir pieejamas izglītības iestādes, kas nodrošina bērnu veselības stāvoklim atbilstošas izglītības programmas. Detalizētāka informācija par filiāles “Baldone” bērnu izglītības pakalpojumiem aprakstīta 3.4.6. sadaļā.

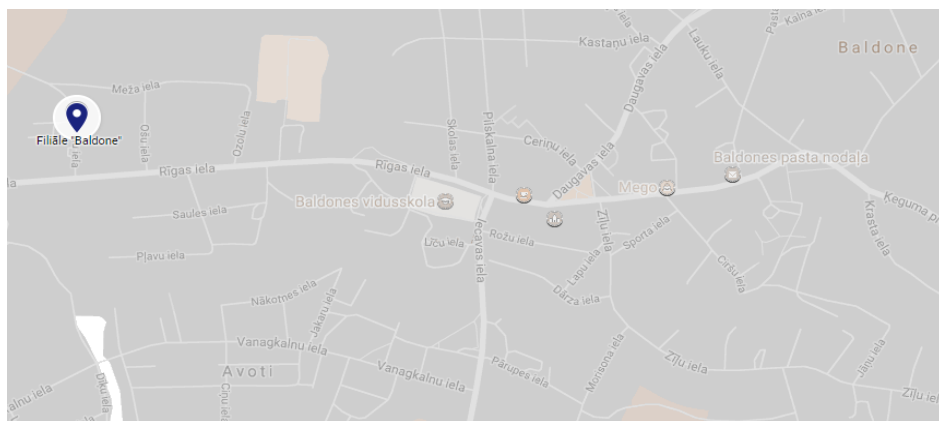
3.1.5. Brīvā laika pavadīšanas iespējas

Baldones pilsētā atrodas Baldones kultūras centrs, kur ir iespējams apmeklēt kino “Baldone”, un citus kultūras centra rīkotos pasākumus. Savukārt Vanagkalna estrādē Baldones novada pašvaldība rīko daudzveidīgus pasākumu, visiem novada iedzīvotājiem un tā viesiem. Piemēram, novada dziesmu un deju svētkus. Vasaras sezonā Vanagkalnu estrādē, notiek koncerti un balles. Novads ir bagāts arī ar apskates objektiem un kultūras pieminekļiem²¹. Baldones pilsētā atrodas arī Baldones novada jauniešu centrs (1,6 km no filiāles “Baldone”), kur jauniešiem ir iespējams saturīgi pavadīt brīvo laiku.

3.1.6. Sadržīves pakalpojumi

Apmēram 2 km no filiāles “Baldone” atrodas pārtikas lielveikals Rimi, Baldones pasta nodaļa, kūku darbnīca “Pagaršosim”, pārtikas veikals TOP, Baldones aptieka un Kino “Baldone”. Visu šo pakalpojumu pieejamība ir būtiska, lai attīstītu bērnos sociālās un dzīves prasmes, lai nodrošinātu pilngadīgo personu integrāciju vietējā sabiedrībā. Jāatzīmē, ka lai gan filiāle “Baldone” ir novietota netālu no Baldones pilsētas centra tā atrodas salīdzinoši norobežotā vidē meža ielokā.

3.att. Filiāle “Baldone” tuvumā esošie sadzīves pakalpojumi.

(Avots – interneta vietne Google Maps)

²¹ Baldones novada apskates objekti. Skat. http://www.baldone.lv/lv/turisms/ko_piedzivot_baldone/_apskates_objekti/

3.2. Pamatinformācija par filiāles “Baldone” sasniedzamību

Filiāle “Baldone” atrodas blakus reģionālās nozīmes autoceļam P89 (Ķekava—Skaistkalne), kas savienojas ar galveno autoceļu A7 (Rīga, Bauska, Lietuvas robeža). Autobusu satiksme no Rīgas uz Baldoni ir regulāra. To nodrošina AS „Rīgas Taksometru parks”, mikroautobusa maršruta Nr.6847. Maršrutā Baldone – Rīga un Rīga – Baldone mikroautobusi kursē ar intervālu 30 min, no plkst. 6:00 līdz 23:00. Savukārt satiksme ar citām RPR pilsētām, kā arī citiem reģioniem ir ierobežota.

VSAC “Rīga” papildus iepērk autotransporta pakalpojumus, lai nodrošinātu bērnu nogādāšanu uz mācībām, tai skaitā, ārpus Baldones pilsētas uz Rīgas 5. internātpamatskolu – attīstības centru, kā arī uz veselības pakalpojumiem Rīgā.

3.3. Pamatinformācija par filiāles “Baldone” izveidošanu un darbību

3.3.1. Filiāles “Baldone” vēsture

Filiāles „Baldone” darbības vēsture aizsākās gandrīz pirms 50 gadiem, kad 1969. gada 28.martā tika nodibināts Bērnu pansionāts Nr.2. Visu savu pastāvēšanas laiku filiāle “Baldone” atrodas Baldones pilsētā (Mežvidu iela 17, Baldone, Baldones novads, iepriekš – “Kaķīši”). Ēka nodota ekspluatācijā 1968.gada 31.decembrī.

Savā pastāvēšanas laikā filiāle “Baldone” vairāk kārt mainījušies tās pārraudzītāji, vairākas reizes tā ir reorganizēta, pirms gandrīz 20 gadiem aprūpes pakalpojums filiālē “Baldone” tiek nodrošināts gan bērniem, gan pilngadīgām personām.

Filiāles “Baldone” vēsture aizsākās 1969. gada 28. martā, kad tika nodibināts Bērnu pansionāts Nr. 2 (turpmāk – pansionāts), aprūpes iestāde bērniem ar garīgās attīstības traucējumiem vecumā no 4 līdz 16 gadiem, kuriem veselības stāvokļa dēļ nepieciešama pastāvīga sociālā un medicīniskā aprūpe. Pansionāts tiek finansēts no valsts budžeta, un sākotnēji tajā dzīvoja 350 bērni.

Pamatojoties uz Labklājības ministrijas 1993. gada 30. decembra rīkojumu Nr.109, ar 1994. gada 1. janvāri pansionātu reorganizēja par Labklājības ministrijas Sociālās palīdzības departamenta Specializēto bērnu sociālās aprūpes un rehabilitācijas centru „Baldone” (turpmāk – centrs). Centra galvenais uzdevums bija bērnu no 4 līdz 16 gadiem ar garīgās un fiziskās attīstības traucējumiem sociālā un psiholoģiski – medicīniskā rehabilitācija, vienlaicīgi nodrošinot viņu aprūpi. Līdzās aprūpes un medicīniskajam personālam centrā darbu uzsāka 17 audzinātāji, kas veic sociālās un intelektuālās rehabilitācijas pasākumu kompleksu atbilstoši bērnu psihiskajam un fiziskajam stāvoklim, kā arī, pamatojoties uz ārzemju speciālistu pieredzi, centrā izstrādā attiecīgas individuālās apmācības programmas. Paralēli centrā tika veikta arī dienas sociālā aprūpe un rehabilitācija bērniem, kuriem pastāvīga uzturēšanās centrā nebija nepieciešama. Centrā sāka strādāt sociālais darbinieks, kurš organizēja palīdzību bērniem sociālo problēmu risināšanā. Centrā dzīvoja 250 bērni.

Pamatojoties uz Labklājības ministrijas 1998. gada 27. oktobra rīkojumu Nr.286, ar 1997. gada 5. augustu iestādes nosaukums tika mainīts uz Specializētais bērnu sociālās aprūpes centrs „Baldone”. Centrā uzņem bērnus no 4 līdz 18 gadu vecuma ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem, kuriem veselības stāvokļa dēļ nepieciešama pastāvīga medicīniskā un sociālā aprūpe, tiek veikts audzināšanas un pedagoģiskais darbs ar katru bērnu individuāli un grupās atbilstoši bērna attīstībai, lai maksimāli sagatavotu bērnu pastāvīgai dzīvei. Centrā dzīvoja 250 bērni.

3.3.2. Filiāles “Baldone” sniegtie pakalpojumi

Tagadējais filiāles „Baldone” darbības pamatvirziens ir nodrošināt valsts finansētus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem no 4 līdz 18 gadu vecumam un pilngadīgām personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem.

Filiāles „Baldone” darbības plānu ilgtermiņā atspoguļo VSAC „Rīga” darbības stratēģijā 2015. – 2016. gadam definētā kopējā VSAC „Rīga” iestādes vīzija – „Sociālās, veselības aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas jomā tiek realizēta filiālēm specializējoties, veidojot līdzvērtīgu ģimeniskai, drošu un pakalpojuma saņēmēju vajadzībām atbilstošu dzīves vidi, izstrādājot atbilstošu aprūpes un rehabilitācijas programmu pakalpojuma saņēmēju grupai, kas pamato pakalpojuma grozu, kura ietvaros tiek izveidots katram pakalpojuma saņēmējam individuāls, dinamisks un elastīgs sociālās aprūpes un rehabilitācijas paketes kopums, atbilstoši viņu funkcionalitātei, veselības stāvoklim un normatīvo aktu prasībām, veicinot pakalpojuma saņēmēja neatkarību un iespēju atgriezties patstāvīgā dzīvē ārpus institūcijas”²².

3.3.3. Pakalpojuma saņēmēju skaita izmaiņas pēdējo trīs gadu laikā

Plānotais vietu skaits ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumam filiālē „Baldone” 2016. gadā bija **180 vietas**, **vietu aizpildījums** pēc gultu dienu skaita – **90 %** vai **vidēji 162 personas dienā** (piezīme – vidējais personu skaits = gultas dienas/ gada kalendāro dienu skaitu).

Uz 2016. gada 31. decembri no visiem filiāles „Baldone” aprūpes pakalpojuma saņēmējiem **2/3 daļas pilngadīgas personas** (63% jeb 99 personas) un **1/3 daļa bērni** (37% jeb 59 personas). Pēdējos 3 gados (2014. –2016. gads) starp pakalpojuma saņēmējiem vērojams pilngadīgo personu īpatsvars, jo katru gadu samazinās bērnu skaits.

Kopējais pakalpojuma saņēmēju skaits periodā 2014. - 2016. gads ir samazinājies par 15 personām, no 173 personām 2014. gadā uz 158 personām 2016. gadā.

Dinamikā katru gadu vērojams bērnu skaita samazinājums, savukārt pilngadīgu personu grupā – pieaugums. Trīs gadu periodā bērnu skaits samazinājies par 24 bērniem (no 83 bērniem 2014. gadā līdz 59 bērniem 2016. gadā).

Pakāpeniska bērnu skaita samazināšanās valsts sociālās aprūpes centros ir vērojama pēdējo 15 gadu laikā²³.

1.tab. Filiāles “Baldone” vietu un pakalpojuma saņēmēju skaits dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016
	Skaits	Skaits	skaits
Plānotais vietu skaits	184	184	180
Pakalpojuma saņēmēju skaits, KOPĀ	173	171	158
Bērnu skaits	83	76	59
Pilngadīgo personu skaits	90	95	99
Vidējais personu skaits dienā	178	173	162

3.3.4. Filiālē “Baldone” uzņemto un izstājušos personu skaits, izstāšanās iemesli

Kopējā pakalpojuma saņēmēju kustība – izstājušies un uzņemtie, filiālē „Baldone” ir vērtējama kā vidēji augsta. 2016. gadā aprūpes pakalpojuma saņēmēju mainība ir bijusi intensīvāka nekā iepriekšējos 2 gadus. 2016. gadā izstājās 34 personas un tika uzņemtas 21 persona, kopā 55 personas.

Bērnu vidū mainība ir intensīvāka nekā pilngadīgo personu vidū (skat. 2.tab.). 2016. gadā tika uzņemti 12 bērni un izstājušies 27 bērns, kopā 39 bērni, kamēr 2014. un 2015. gadā izstājušos un uzņemto bērnu skaits ir aptuveni uz pusi mazāks (2014. gadā kopējais kustībā esošais bērnu skaits – 20 personas, 2015. gadā – 17 personas).

²² VSAC “Rīga” Darbības stratēģija (2016). Skat. http://www.vsacriga.gov.lv/informacija/darba_plani_un_strategijas

²³ Labklājības ministrijas faktu lapa, skatīt http://www.lm.gov.lv/upload/publikacijas/1/2016.07.14_faktu_lapa_kalkuni.pdf

2.tab. Filiāles “Baldone” uzņemto un izstājušo personu skaits dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016
	Skaits	Skaits	skaits
Kopējais izstājušos personu skaits	23	18	34
Izstājušos bērnu skaits	16	12	27
Izstājušos pilngadīgu personu skaits	7	6	7
Kopējais uzņemto personu skaits	13	16	21
Uzņemto bērnu skaits	4	5	12
Uzņemto pilngadīgu personu skaits	9	11	9

Filiāles “Baldone” vadība pārrunu diskusijas laikā sniedza informāciju, ka daļai pakalpojumu saņēmēju filiālē „Baldone” ir „vienīgās mājas”.

Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekta „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”, projekta Nr.9.2.2.1./15/I/002 aktivitātes „Ārpus ģimenes aprūpē esošo bērnu individuālo vajadzību izvērtēšana un atbalsta plānu izstrāde” ietvaros iegūto informāciju **bērna vidējais uzturēšanās laiks filiālē “Baldone” ir 7 gadi** (detalizētāka informācija 3.4.3. nodaļā).

Atbilstoši filiāles “Baldone” statistikas apkopojumiem, filiāles „Baldone” **pilngadīgu personu vidējais uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone” ir 16,5 gadi**. Tomēr šis mērķa grupas gadījumā vidējais uzturēšanās laiks neatbilst patieso situāciju, cik ilgi persona atrodas institucionālajā aprūpē, jo dati par pilngadīgu personu uzturēšanās ilgumu neiekļauj informāciju par šo personu dzīvesvietu pirms pilngadības sasniegšanas. Analizējot rādītāju, kādā vecumā bērns/ pilngadīga persona ievietots filiālē “Baldone” redzams, ka vairāk kā 80% personu institucionālajā aprūpē pavadījušas visu savu dzīvi (detalizētāka informācija 3.5. nodaļā).

Balstoties uz valsts statistikas pārskata datiem, dominējošais izstāšanās iemesls bērniem ir viņu pārvietošana uz pilngadīgu personu ilgstošas aprūpes iestādi, sasniedzot pilngadību (skat. 3.tab.).

3.tab. Filiāles “Baldone” bērnu izstāšanās iemesli dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016	Izmaiņas dinamikā
	skaits	skaits	skaits	
Izstājušos bērnu skaits	16	12	27	↑
atgriezušies pie vecākiem	0	0	1	
adoptēti	1	0	0	
nodoti aizbildnībā	0	0	0	
nodoti audzināšanā audžuģimenēs	0	0	0	
aizgājuši patstāvīgā dzīvē	0	0	0	
pārvietoti uz bērnu VSAC	6	1	0	
pārvietoti uz VSAC, kur pakalpojumi tiek sniegti pilngadīgām personām	7	10	26	↑
miruši	2	1	0	
cits iemesls	0	0	0	

Savukārt galvenie pilngadīgu personu izstāšanās iemesli ir pārvietošana uz citām ilgstošas aprūpes iestādēm vai nāve (skatīt 4.tab.).

4.tab. Filiāles “Baldone” pilngadīgo personu izstāšanās iemesli dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016	Izmaiņas dinamikā
	skaits	skaits	skaits	
Izstājušos pilngadīgu personu skaits	7	6	7	
atgriezušās mājās (ģimenē)	0	0	0	
nodrošināts pakalpojums dzīves vietā	0	0	0	
pārvietoti uz VSAC	6	2	4	
pārvietoti uz psihiatriskās ārstniecības iestādēm	0	0	1	
pārcēlušies uz pusceļa mājām	0	0	0	
pārcēlušies uz grupu dzīvokļiem	0	0	0	
mirušas	1	4	2	

Kopumā analizējot filiāles “Baldone” pakalpojuma saņēmēju izstāšanās iemeslus, vērojamas negatīvas tendences pakalpojuma saņēmēju tālākajā aprūpē pēc izstāšanās no filiāles “Baldone”.

Pēdējo 3 gadu laikā tikai 1 bērns ir atkalapvienots ar ģimeni un 1 nodots adoptijā. 7 pārvietoti uz citām bērnu ilgstošas aprūpes iestādēm, 43 pārvietoti uz pilngadīgu personu ilgstošas aprūpes iestādēm un 3 miruši. Dati neliecina, ka kāds no filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem pēdējo trīs gadu laikā būt nodots audžuģimenei vai aizbildnībā.

No pilngadīgo personu grupas neviena persona pēdējo 3 gadu laikā nav atgriezusies ģimenē, 12 personas ir pārvietotas uz citām aprūpes institūcijām un 7 ir mirušas. Šie dati liecina par to, ka filiāles “Baldone” darbība nav orientēta uz tās aprūpē esošo pakalpojuma saņēmēju reintegrāciju ģimenē vai sabiedrībā.

Pārrunu diskusiju laikā ar filiāles “Baldone” darbiniekiem tika identificēts, ka bērnu un pilngadīgo personu reintegrāciju sabiedrībā kavē darbiniekos esošā pārliecība, ka bērniem ar vidējiem un smagiem garīgā rakstura traucējumiem nav piemērota dzīve kopienā, piemēram, “ja neprot skaitīt naudu, tad nav lietderīgi apmeklēt veikalu”.

3.4. Informācija par filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem

Informācijas apkopojumā par filiālē „Baldone” aprūpē esošajiem bērniem izmantoti šādi statistisko datu apkopojumi: (a) Valsts statistikas pārskati par ilgstošas aprūpes iestādi (VSP), periods 2014 – 2016, dati uz katra gada 31. janvāri, (b) ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu veiktais individuālo vajadzību izvērtējums filiāles „Baldone” aprūpē esošajiem bērniem (IAP – individuālie atbalsta plāni), periods 2017. gada pavasaris, (c) informācijas apkopojums no bērnu lietām, kas papildina Valsts statistikas pārskatos ietverto informāciju par bērnu sociāli – demogrāfiskajiem rādītājiem (tautība, reliģiskā piederība, saikne ar ģimeni, u.c. mērķa grupas analizēšanai būtiski rādītāji), dati uz 2016. gada 1. janvāri, (d) informācijas apkopojums no bērnu lietām, kas dod ieskatu par bērniem, kuriem netika veikts individuālo vajadzību izvērtējums, periods 2017. gada pavasaris.

Papildus tika veiktas padziļinātās intervijas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionālajiem traucējumiem, ar mērķi noskaidrot iemeslus bērnu nonākšanai vai nenonākšanai institucionālā aprūpē, periods 2017.gada septembris.

3.4.1. Atbilstība DI pasākuma mērķa grupai

Uz 2016. gada 31. decembri ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņēma 59 bērni, visi bērni atbilst DI pasākuma mērķa grupai (skatīt 5.tab).

Saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekta „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”, Nr.9.2.2.1./15/I/002 **aktivitātes „Ārpus ģimenes aprūpē esošo bērnu individuālo vajadzību izvērtēšana un atbalsta plānu izstrāde” filiālē „Baldone” izvērtēti 41 bērns, kas ir 80% no visiem filiālē „Baldone” esošajiem bērniem (51 bērns) 2017. gada pavasarī.**

Balstoties uz pārrunu diskusijas laikā saņemto informāciju no filiāles “Baldone” vadošo darbinieku puses, bija vairāki iemesli, kāpēc daļai VSAC „Rīga” aprūpē esošo bērnu netika veikta individuālo vajadzību izvērtēšana. Filiāles „Baldone” gadījumā izvērtējumu nevarēja veikt, jo netika saņemti saskaņojumi no vecākiem par individuālā atbalsta plāna izstrādi bērniem, kas filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata. To apstiprina arī DI pasākuma ietvaros izvērtēto un neizvērtēto bērnu statistisko datu analīze. Filiālē „Baldone” starp individuālo vajadzību izvērtējumu saņēmušajiem bērniem tikai 22% (vai 9 bērni) ir filiālē “Baldone” uz vecāku iesnieguma pamata, kamēr starp neizvērtētajiem bērniem visi bērni (100% vai 10 bērni) filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata.

Pēdējo 3 gadu laikā nav vērojams izmaiņas filiāles „Baldone” pakalpojuma saņēmēju bērnu profilā pēc tādām pazīmēm, kas raksturo DI mērķa grupas. Visiem bērniem (100%) ir noteikta invaliditāte, visiem bērniem (100%) ir garīgās attīstības traucējumi, visi bērni (100%) ir pirmskolas vai skolas vecuma grupā (skat. 5.tab.).

5.tab. Filiāles “Baldone” pakalpojuma saņēmēju atbilstība DI pasākuma mērķa grupai.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērnu skaits KOPĀ	83	100	76	100	59	100
ĢIMENES STATUSS						
Bāreņi	5	6	6	8	3	5
Bez vecāku gādības palikušie bērni	78	94	70	92	56	95
VECUMS*						
Jaunāki par pirmskolas/skolas vecumu	0	0	0	0	0	0
Pirmskolas/ skolas vecumā	83	100	76	100	59	100
INVALIDITĀTE						
Bez invaliditātes	0	0	0	0	0	0
Ar invaliditāti	83	100	76	100	59	100
GARĪGĀ VESELĪBA						
Garīgi veseli bērni	0	0	0	0	0	0
Bērni ar garīgās attīstības traucējumiem	83	100	75	99	59	100
Bērni ar psihiskām slimībām	0	0	1	1	0	0

**Piezīme:*

Jaunāki par pirmskolas/skolas vecumu – bērni vecumā no 0-4 gadiem;

Pirmskolas/ skolas vecumā – bērni vecumā no 5-17 gadiem.

3.4.2. Bērnu sociāli – demogrāfiskais portrets

Uz 2016. gada 31. decembri ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums filiālē „Baldone” tika nodrošināts bērniem vecumā no 5 – 17 gadiem. 2016. gadā lielākā daļa bērnu (58% vai 34 bērni) ir vecumā no 15-17 gadiem.

Pēdējo 3 gadu laikā izmaiņas filiāles „Baldone” pakalpojuma saņēmēju profilā ir saistībā ar bērnu skaita samazināšanos vecuma grupā no 7 – 14 gadiem (no 52% (43 bērni) uz 37% (22 bērni), periodā 2014. – 2016.

gads). Kā norādīts VSAC „Rīga” 2016. gada Publiskajā pārskatā²⁴, tad bērni ir pārvietoti uz filiāli „Pļavnieki”, atbilstoši iepļānotajai filiāļu specializācijai.

Dalījumā pēc bērna dzimuma vērojams zēnu īpatsvars. 2016. gadā no visiem bērniem filiālē “Baldone” 56% bija zēni, 44% - meitenes. Zēnu īpatsvars ir vērojams dinamikā.

6.tab. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu sociāli–demogrāfiskie rādītāji dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)²⁵

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Kopējais bērnu skaits	83	100	76	100	59	100
DZIMUMS						
zēni	52	63	45	59	33	56
meitenes	31	37	31	41	26	44
VECUMS						
0 - 1 gadi	0	0	0	0	0	0
2 - 3 gadi	0	0	0	0	0	0
4 gadi	0	0	0	0	0	0
5 - 6 gadi	7	8	3	4	3	5
7 - 12 gadi	23	28	25	33	12	20
13 - 14 gadi	20	24	21	28	10	17
15 - 17 gadi	33	40	27	36	34	58

 Vērojamas izmaiņas dinamikā

Salīdzinot DI pasākuma ietvaros izvērtēto bērnu un neizvērtēto bērnu profilus vērojams, ka starp neizvērtētajiem bērniem ir lielāks skaits jauniešu (neizvērtēto bērnu grupā vidējais bērnu vecums ir 16 gadi, kamēr izvērtēto – 13,5 gadi).

Balstoties uz DI pasākuma ietvaros individuālajos atbalsta plānos pieejamo informāciju, absolūtais vairākums bērnu – 71% (vai 29 bērni) ir latviešu etniskās piederības, 15% (6 bērni) - krievu, 2 % (1 bērns) – ukraiņu, 2 % (1 bērns) – vācu, 2 % (1 bērns) – čehu, 2 % (1 bērns) – lietuviešu un 3 % (2 bērni) romu (skat. 4. att.).

Arī DI pasākuma ietvaros neizvērtēto bērnu vidū latviešu tautības bērnu īpatsvars ir augsts - 80% (vai 8 bērni) ir latviešu tautības (1 bērns – baltkrievu tautības un 1 bērns – lietuviešu tautības).

Informācija par bērnu reliģisko piederību nav pieejama. Pārrunu diskusijas laikā filiāles “Baldone” darbinieki sniedza informāciju, ka filiāle “Baldone” uztur sadarbību ar dažām tradicionālo²⁶ kristīgo konfesiju draudzēm, tā gan nav regulāra, pārsvarā tās ir labdarības un ziedojumu aktivitātes.

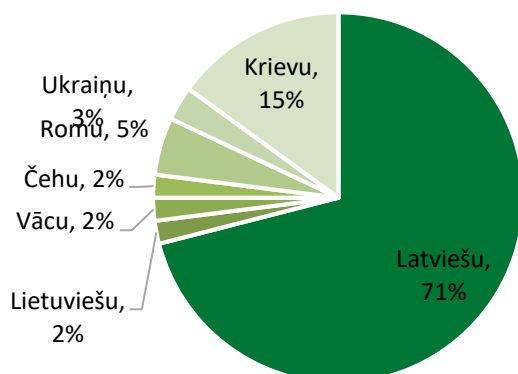
²⁴ 2016. gada Publiskais pārskats, skatīt <http://www.vsacriga.gov.lv/>, 8.lpp.

²⁵ Papildus informācija par filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu sociāli – demogrāfiskajiem rādītājiem (tautība, reliģiskā piederība, saikne ar ģimeni, u.c. mērķa grupas analizēšanai būtiski rādītāji) ir iegūta ar iestādes darbinieku atbalstu no bērnu personu lietām (informācija uz 2016. gada 1. janvāri par iestādē esošajiem bērniem).

²⁶ „Sauktas arī par valsts atzītām reliģijām”, Balodis R. Par tradicionālajām reliģiskajām konfesijām un esošajām reliģiskajām organizācijām, avots – „Latvijas Vēstnesis”, 1999.-28.maijs.

4.att. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu dalījums pēc tautības.

(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 41 bērns)

3.4.3. Bērnu veselības stāvoklis

Uz 2016. gada 31. decembri filiālē „Baldone” visiem bērniem ir noteikta invaliditāte, visiem bērniem konstatēti garīgās attīstības traucējumi (viegla pakāpe – 1, vidēja pakāpe – 6, smaga pakāpe – 33, dziļa pakāpe - 19) (skat.7.tab.).

Salīdzinot dinamikā rādītājus, vērojams bērnu ar garīgās attīstības traucējumiem skaita samazinājumu grupā smaga un dziļa pakāpe (no 96% (80 bērni) uz 88% (52 bērni), periodā 2014. – 2016. gads) un skaita pieaugumu grupā vidēja un viegla pakāpe (no 4% (3 bērni) uz 12% (7 bērni), periodā 2014. – 2016. gads).

7.tab. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu funkcionālo traucējumu rādītāji dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērnu skaits KOPĀ	83	100	76	100	59	100
INVALIDITĀTE						
Bez invaliditātes	0	0	0	0	0	0
Ar invaliditāti	83	100	76	100	59	100
GARĪGĀ ATTĪSTĪBA						
Garīgi veseli bērni	0	0	0	0	0	0
Bērni ar garīgās attīstības traucējumiem	83	100	75	99	59	100
Bērni ar psihiskām slimībām	0	0	1	1	0	0
GARĪGĀ ATPALICĪBA						
Viegla pakāpe	0	0	0	0	1	2
Vidēja pakāpe	3	4	1	1	6	10
Smaga pakāpe	45	54	43	57	33	56
Dziļa pakāpe	35	42	31	41	19	32

Atbilstoši valsts statistikas pārskatos pieejamajai informācijai filiālē „Baldone” ir pakalpojuma saņēmēji ar fiziska rakstura traucējumiem, t.sk. pozicionējamās personas. Papildus gan jānorāda, ka pārskatā nav atsevišķi izdalīta informācija par to, cik daudz pozicionējamo pakalpojumu saņēmēju vidū ir bērnu un, cik daudz pilngadīgu personu²⁷.

²⁷ Netieši tas norāda uz to, ka šī informācija nav svarīga plānojot nepieciešamo aprūpes atbalstu katrā mērķa grupā.

Jāatzīmē, ka dinamikā šajā rādītājā vērojamas būtiskas izmaiņas. Pozicionējamo pakalpojuma saņēmēju skaits samazinājies par 41 personu (no 52 personām 2014. gadā līdz 11 personām 2016. gadā). Lielākais skaita kritums vērojams 2016. gadā (skat. 8.tab).

Tā kā lielākā pakalpojumu saņēmēju kustība bija bērnu segmentā, tad jāpieņem, ka no filiāles „Baldone” uz citām bērnu aprūpes iestādēm tikai aizvirzīti bērni ar komplicētiem funkcionālajiem traucējumiem.

8.tab. Filiāles “Baldone” pakalpojumu saņēmēju funkcionālo rādītāji dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016	Izmaiņas
	skaits	skaits	skaits	dinamikā
Pakalpojuma saņēmēju skaits, KOPĀ *	173	171	158	↓
KUSTĪGUMS				
Ne-pozicionējamo skaits	121	129	147	
Guļošo (pozicionējamo) skaits	52	42	11	↓
Izstājušos pakalpojuma saņēmēju skaits, KOPĀ*	23	18	34	
Izstājušos bērnu skaits	16	12	27	↑
Izstājušos pilngadīgu personu skaits	7	6	7	

**Piezīme – bērnu un pilngadīgu personu skaits kopā*

Savukārt bērnu grupā, kuriem DI pasākuma ietvaros izstrādāti individuālā atbalsta plāni, bērnu īpatsvars ar komplicētiem funkcionāliem traucējumiem ir 61% vai 25 bērni. Visiem šiem 25 bērniem ir gan fiziska, gan garīga rakstura traucējumi. 7 no 25 bērniem filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata. 39% vai 16 bērniem ir tikai garīga rakstura traucējumi. Visiem DI pasākuma ietvaros izvērtētajiem bērniem ir noteikta invaliditāte.

Starp bērniem, kuriem DI pasākuma ietvaros nav izstrādāti individuālā atbalsta plāni, pusei bērnu (50% vai 5 bērniem), atbilstoši filiāles “Baldone” iekšējai aprūpes darba organizācijai, ir noteikts 4. aprūpes līmenis - „personas fiziskās vai garīgās spējas ir ļoti smagi ierobežotas, izteikta pašaprūpes spēju nepietiekamība, persona pilnībā aprūpējama un uzraugāma visu diennakti, sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzējs nodrošina ārstniecības personas noteikto klienta uzraudzību un novēro funkcionālo traucējumu izmaiņas”²⁸. Arī šīs grupas bērniem visiem ir noteikta invaliditāte kopš dzimšanas.

3.4.4. Bērnu uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone”

Saskaņā ar DI pasākuma ietvaros individuālajos atbalsta plānos iegūto informāciju bērna vidējais uzturēšanās laiks filiālē “Baldone” ir 7 gadi, jaunākā bērna vecums 6 gadi, vecākajam bērnam – 17 gadi. Ilgākais uzturēšanās laiks 17 gadi. Lielākā daļa 85% (vai 35 bērni) no filiāles „Baldone” DI pasākuma ietvaros izvērtētajiem bērniem institucionālajā aprūpē nonākuši zīdaiņa vecumā, no 0 – 2 gadiem.

Savukārt informācijas apkopojums par DI pasākumā neizvērtētajiem bērniem liecina, ka vidējais bērna uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone” ir 5 gadi.

Svārstības vidējā bērnu uzturēšanās laika rādītājā ietekmē apstākļi, ka neizvērtēto bērnu grupā ir lielāks bērnu skaits, kas filiālē “Baldone” nonākuši uz vecāku iesnieguma pamata (bērnu vecums uz ievietošanas brīdi filiālē “Baldone” intervālā no 4 – 15 gadiem).

²⁸ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, 20.panta 3.daļa.

Pēc filiāles “Baldone” darbinieku sniegtās informācijas pārrunu diskusijas laikā, bērna uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone” cieši saistīts ar funkcionālo traucējumu smaguma pakāpi, un pie šobrīd esošā sociālā atbalsta kopienā, visdrīzāk sasniedzot pilngadību viņi nokļūs sociālās aprūpes iestādēs pilngadīgām personām.

3.4.5. Bērnu nonākšana filiālē “Baldone”

Periodā no 2014. līdz 2016. gadam uzņemto bērnu skaits ir nedaudz pieaudzis. Pārsvārā bērni tiek ievietoti no ģimenēm vai citām bērnu aprūpes institūcijām (2016. gadā 50% no citām aprūpes iestādēm un 50% ģimenēm). Apkopotie dati neliecina, ka šajā laika periodā bērni būtu ievietoti no audžuģimenēm vai aizbildņu aprūpes (skat. 9. tab.).

9.tab. Filiālē “Baldone” uzņemto bērnu raksturojošie rādītāji dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

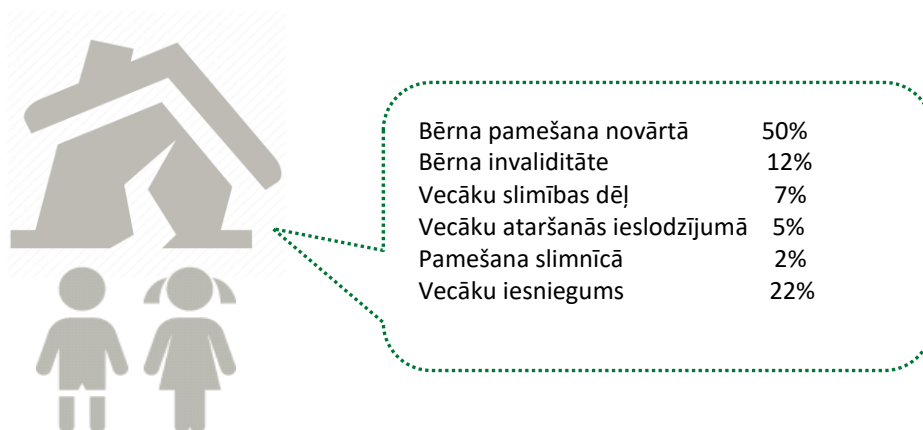
	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Izstājušos bērnu skaits	16	100	12	100	27	100
Uzņemto bērnu skaits	4	100	5	100	12	100
IEVIETOŠANAS IEMESLS						
bāreņi	0	0	0	0	1	8
bez vecāku gādības palikušie bērni	4	100	5	100	11	92
DZĪVESVIETA PIRMS						
citām bērnu aprūpes iestādēm	2	50	1	20	6	50
ārstniecības iestādēm	0	0	0	0	0	0
ģimenēm	1	25	3	60	5	50
aizbildņiem	0	0	0	0	0	0
citi varianti	1	25	1	20	0	0
VECUMS						
0 - 1 gadi	0	0	0	0	0	0
2 - 3 gadi	0	0	0	0	0	0
4 gadi	0	0	0	0	0	0
5 - 6 gadi	1	25	1	20	3	25
7 - 12 gadi	3	75	2	40	3	25
13 - 14 gadi	0	0	2	40	3	25
15 - 17 gadi	0	0	0	0	3	25
VESELĪBAS VĒRTĒJUMS						
Veseli bērni	0	0	0	0	0	0
Bērni ar dažādām diagnozēm	4	100	5	100	12	100

2017. gadā **uz vecāku iesnieguma pamata filiālē „Baldone” atrodas 19 bērni** - 4 bērni vecumu grupā 8-13 gadi, 3 bērni vecuma grupā 14-15 gadi un 12 bērni vecuma grupā 16-17 gadi. Visiem bērniem, kuri filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata (9 bērniem DI pasākumu ietvaros izstrādāts individuālais atbalsta plāns, 10 bērniem – nav izvērtēti), galvenais iemesls ievietošanai filiālē “Baldone” norādīts bērna veselības stāvoklis.

Balstoties uz DI pasākuma ietvaros veikto filiāles „Baldone” bērnu izvērtējumiem, ir izdalāmi 2 galvenie iemesli bērnu nonākšanai filiālē “Baldone”: ģimenes vide, kura rada draudus bērna dzīvībai, drošībai (vecāku „dzīves prasmju trūkums” un pavadošās sociālās problēmas bezdarbs, nabadzība) un nepietiekams atbalsts ģimenēm, kurās ir bērns ar funkcionālajiem traucējumiem („bērna pamešana slimnīcā”, „bērna veselības dēļ” (uz vecāku iesnieguma pamata)”, „bērna invaliditāte”) (skat. 5.att.).

5.att. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanas iemesls.

(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 41 bērns)

Lai apzinātu iemeslus, kuru dēļ vecāki pieņem lēmumu par sava bērna ievietošanu ilgstošas aprūpes iestādē, ir veiktas padziļinātās intervijas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem, un kurām ir nācies apdomāt lēmumu, tai skaitā, pieņemt lēmumu par bērna ievietošanu institucionālajā aprūpē.

Visas ģimenes atzina, ka lēmuma apsvēršana par bērna ievietošanu aprūpes iestādē ir bijis ļoti smags jautājums, neņemot vērā sarežģītos apstākļus, kas bija tam pamatā.

Viens no pamatsecinājumiem no intervijām ar vecākiem, lai bērns nenonāktu aprūpes iestādē, **primārais atbalsts ir vajadzīgs bērna vecākiem**. Katrai ģimenei tas ir ļoti individuāls. Kādai ģimenei pietiks ar materiālo atbalstu dzīvesvietas pārpilnošanai, kādai ar regulāru atbalstu bērnu aprūpes nodrošināšanā, kas nepieciešams nepārtraukti (24/7 režīmā). Proaktīva un profesionāla informatīva atbalsta trūkums no veselības un sociālās jomas speciālistiem vecākiem brīdī, kad bērnam tiek uzstādīta diagnoze, ir viena no krīzes situācijām, kad var tikt pieņemts lēmums par bērna ievietošanu aprūpes iestādē. Nākamās nopietnās krīzes vecākiem saistās ar situācijām, kad bērns sasniedz skolas vecumu un, kad pabeidz gaitas vispārējās izglītības iestādē. Reorganizācijas plāna ekspertu vērtējumā starpnozaru speciālistu izstrādāts individuālais atbalsta plāns ģimenes dzīves normalizēšanai, paredzot psiholoģisko, materiālo, bērna aprūpes, dzīves vietas, u.c. atbalsta mehānismus ilgtermiņā, mazinātu bērnu skaitu, kas nonāk ilgstošas aprūpes institūcijās.

Otrkārt, **bērna nonākšana aprūpes iestādē** no ģimenes ar augstu sociālo risku vai uz vecāku iesnieguma pamata, **nebalstās uz vienu iemeslu**, parasti situācijas pamatā ir vairāku apstākļu kopums. Pēc savas ietekmes uz lēmumu par bērna ievietošanu aprūpes iestādē, iemeslus var sadalīt 3 grupās: primārie, sekundārie un blakus apstākļi (skat. 6.att). Primāro apstākļu gadījumā ir visaugstākā varbūtība, ka bērns ar funkcionālajiem traucējumiem var nokļūt aprūpes iestādē. Tomēr, ja līdzās nav citu nelabvēlīgu apstākļu (sekundārie vai blakus apstākļi), ģimenē vai dzimtā tiek rasts risinājums, lai bērns nenokļūtu ārpusģimenes aprūpē.

6.att. Apstākļi bērnu nonākšanai aprūpes iestādē

(Avots – Padziļinātās intervijas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar FT)

PRIMĀRIE APSTĀKĻI	❖ bērns zaudējis bioloģiskos vecākus
	❖ ģimene ar augstu sociālo risku
	❖ bērnam smagi funkcionālie traucējumi

SEKUNDĀRIE APSTĀKĻI	❖ vecākiem pārmērīgi izteikta vainas sajūta ❖ ģimenei nav (zaudēts) tuvinieku atbalsts ❖ vecāku bioloģiskā novecošanās
BLAKUS APSTĀKĻI	❖ nepiemēroti dzīvesvietas apstākļi ❖ vecākiem/tuviniekiem fiziska pārpūle nodrošinot aprūpi ❖ nabadzība ❖ vecāku slimība ❖ vecākiem nepietiekamas zināšanas par bērna aprūpi ❖ ilgstošs bezdarbs ❖ vecākiem zemas sociālās prasmes/ izglītība ❖ vecāku atkarības ❖ vecāki ar garīga rakstura traucējumiem ❖ vecāku un bērnu atsvešināšanās skolas gados ❖ nespēja ģimenes dzīvi organizēt atbilstoši dzīves ciklam, dzīves ritmam

Lai laicīgi pamanītu apstākļus, kas veicina bērnu ar funkcionāliem traucējumiem nonākšanu aprūpes iestādē, un sniegtu nepieciešamo atbalstu ģimenei, ir svarīga informācijas apmaiņa starpnozaru speciālistu (veselības, izglītības, sociālās, u.c., jomas speciālisti) vidū.

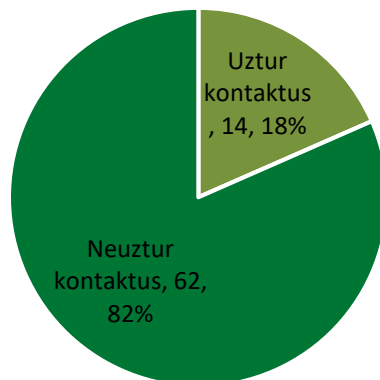
Tomēr jāņem vērā, ka atbalsta nodrošināšana ģimenēm, kurās kāda no sociālām (atkarības, nabadzība, utml.) vai veselības problēmām (invaliditāte, ietverot garīga rakstura traucējumus) ir jau vairākās paaudzēs, prasīs daudz lielākus resursus.

3.4.6. Saikne ar ģimeni

Aptuveni 1/5 ģimeņu uztur kontaktus ar savu bērnu (skat. 7.att.). Ekspertu vizītes laikā filiāles “Baldone” darbinieki papildināja, ka kontaktu biežums ar ģimeni ir ļoti atšķirīgs, ir gadījumi, kad vecāki apmeklē savu bērnu katru nedēļu, bet ir ģimenes, kas apciemo savu bērnu reizi gadā. Bērni, kuriem nav kontaktu ar ģimeni, visbiežāk institucionālā aprūpē atrodas no agrīnā bērna vecuma.

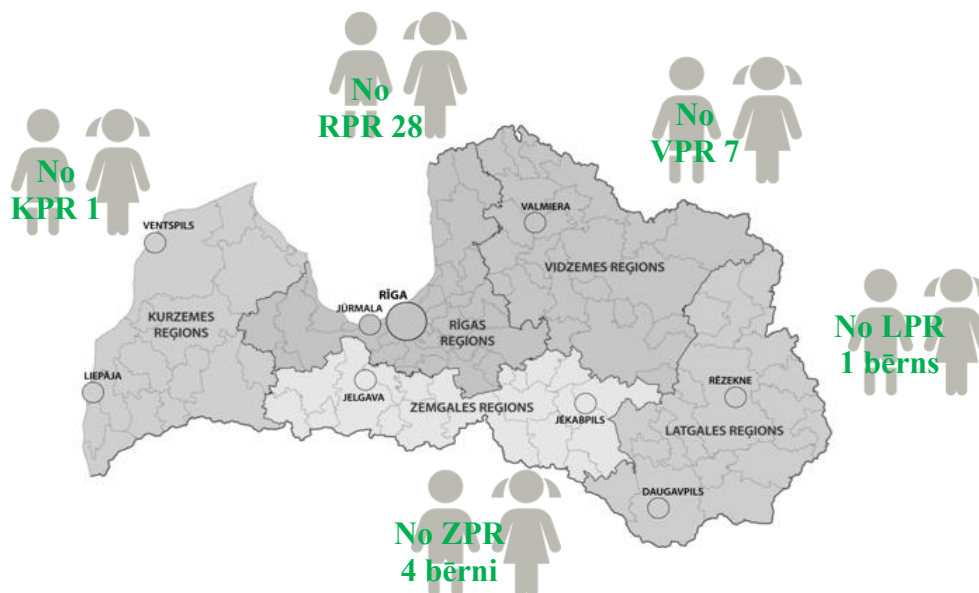
Lielākajai daļai bērnu (6 no 10 bērniem), kuri filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata, ir regulāra saikne ar ģimeni, tuvinieki brauc apciemot. Pārējos bērnus tuvinieki apciemo vairākas reizes gadā, ar vienu bērnu ģimene uztur tikai telefoniskus kontaktus.

7.att. Filiāles “Baldone” bērnu dalījums pēc saiknes ar ģimeni.
(Avots – filiāles “Baldone” dati uz 2016. gada 1. janvāri, 76 bērni)

No DI pasākuma ietvaros veikto bērnu izvērtējumiem redzams, ka filiālē „Baldone” atrodas bērni no visiem Latvijas plānošanas reģioniem – Rīgas, Kurzemes, Zemgales, Vidzemes un Latgales, kopā no 19 pašvaldībām (skat. 10.tab). Lielākā daļa bērnu (68% jeb 28 bērni) ir no Rīgas plānošanas reģiona (skat. 8.att.).

8.att. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu deklarētā dzīvesvieta pēc plānošana reģiona
(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 41 bērns)

Kopumā dati par filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu deklarēto dzīvesvietas pašvaldību liecina, ka ievērojama bērnu daļa (32% DI ietvaros izvērtētie bērni (13 bērni) un 50% no DI ietvaros neizvērtētajiem bērniem (6 bērni)) nāk no citiem Latvijas reģioniem, kas apgrūtina saiknes uzturēšanu ar ģimeni un atrauj bērnus no viņu kopienas un ierastās vides.

10.tab. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu deklarētā dzīvesvieta pēc pašvaldības.
(Avots – 2017. gadā DI ietvaros veiktie izvērtējumi un IAP dati par 41 izvērtētajiem bērniem)

Nr.p.k.	Deklarētā dzīvesvieta	Bērnu skaits
	Rīgas plānošanas reģions	28
1	Rīga pilsētas pašvaldība	16
2	Tukuma pilsētas pašvaldība	3
3	Alojas novada pašvaldība	1
4	Garkalnes novada pašvaldība	1
5	Jaunpils	1
6	Mālpils novada pašvaldība	1
7	Mārupes novada pašvaldība	1
8	Ogres novada pašvaldība	1
9	Olaines novada pašvaldība	1
10	Saulkrastu pilsētas pašvaldība	1
	Vidzemes plānošanas reģions	7
11	Valmieras pilsētas pašvaldība	3
12	Cēsu novada pašvaldība	1
13	Drustu novada pašvaldība	1
14	Kocēnu novada pašvaldība	1
15	Vecpiebalgas novada pašvaldība	1
	Latgales plānošanas reģions	1
16	Dagdas novada pašvaldība	1
	Zemgales plānošanas reģions	4
17	Jelgavas pilsētas pašvaldība	2
18	Bauskas novada pašvaldība	2
	Kurzemes plānošanas reģions	1
19	Saldus novada pašvaldība	1

3.4.7. Veselības aprūpe

Filiāles „Baldone” aprūpē esošajiem bērniem veselības pakalpojumi tiek sniegti saskaņā ar VSAC “Rīga” 17.02.2017. gada izdoto rīkojumu Nr. 1-3/10. Filiāles “Baldone” telpās ir izveidots veselības punkts, kurā var saņemt konsultācijas pie šādiem speciālistiem: ģimenes ārsta, psihiatra, fizioterapeita, reitterapeita, masiera. Veselības punktā tiek nodrošināta pastāvīga medicīnas māsu aprūpe. Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi ar filiāles “Baldone” ārsta vai ģimenes ārsta nosūtījumu aprūpē esošajiem bērniem tiek nodrošināti šādās medicīnas iestādēs:

1. Bērnu klīniskā universitātes slimnīca novietne "Torņkalns"
2. VSIA Bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca "Ainaži"
3. Jelgavas psihoneiroloģiskajā slimnīcā “Ģintermuiža”
4. Paula Stradiņa universitātes slimnīcā
5. Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca, stacionārs Gaiļezērā
6. Laboratoriskie izmeklējumi tiek veikti ģimenes ārsta praksē Baldonē
7. SIA "RSU Stomatoloģijas institūts"

Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi ar filiāles “Baldone” ārsta vai ģimenes ārsta nosūtījumu tiek nodrošināti arī citās medicīnas iestādēs, kuras ir līgumattiecībās ar Nacionālo veselības dienestu.

DI pasākuma ietvaros bērnu individuālajos izvērtējumos identificēts, ka lielākajai daļai filiālē „Baldone” esošajiem bērniem (78% vai 32 bērniem) ir vajadzīga sociālā pedagoga atbalsts. Nākamie biežāk identificētie

veselības aprūpes speciālisti ir fizioterapeits (14 no 41 bērns), logopēds (9 bērniem), ergoterapeits (8 bērniem), psihiatrs (7 bērniem), ortopēds (6 bērniem) un tifopedagogs (5). Individuāli (1 bērnam) tika minēti tādi speciālisti kā zobārsts, ķirurgs un kardiologs.

9.att. Filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem nepieciešamie veselības aprūpes speciālisti.

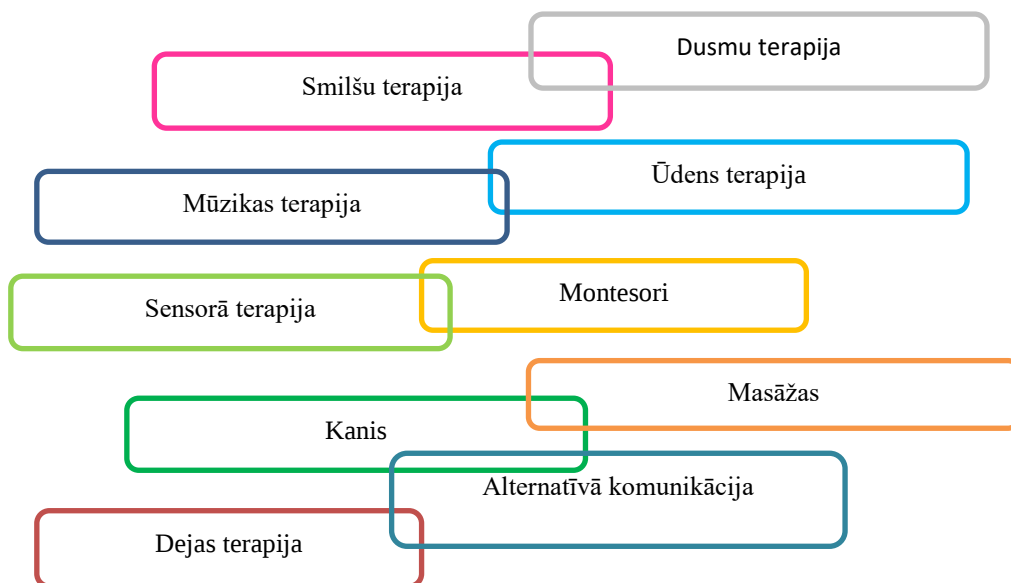
(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 41 bērns)

Individuālos izvērtējumus veikušie eksperti, papildus veselības speciālistu konsultācijām, ieteikuši bērnu vispārējai attīstībai daudzveidīgas terapijas (skat. 10. att.), no nozarē jau plaši izmantotām (ūdens terapija, smilšu terapija montesori) līdz salīdzinoši maz praktizētām (alternatīvās komunikācijas terapija, dusmu terapija, kanis). Filiāles “Baldone” nodrošinātā reiterterapija nebija rekomendēta nevienam bērnam. Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu novērojums, ka filiāles “Baldone” materiāli tehniskā bāze salīdzinājumā ar filiāles “Pļavnieki” ir ievērojami pieticīgāka. Piebilsto, ka ekspertu vizīte filiālē “Baldone” sakrita ar jaunās sensorās istabas atklāšanu.

10.att. Filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem nepieciešamās terapijas.

(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 41 bērns)

Filiāles “Baldone” darbinieku štatū sarakstā ir tikai daļēji pārstāvēti izvērtētajiem bērniem nepieciešamie speciālisti: sociālais pedagogs (1,5 – amatu vietas), logopēds (1 – amatu vietas), masieris (2 – amatu vietas), kā arī psihiatrs (0.5 – amatu vieta). Tādi speciālisti kā reitirapeits (1 – amatu vieta) un psihologs (0.75 – amatu vieta), kas ir pieejami filiāles “Baldone” bērniem, savukārt, nav norādīti pie nepieciešamajiem speciālistiem bērniem. Filiāles “Baldone” vadībai risināms jautājums ir fizioterapeita amata vietas izveide, jo pēc bērnu izvērtējumiem, šāda speciālista nepieciešamība ir 34% bērniem (14 bērni).

Starp rehabilitācijas speciālistiem apmēram puse ir dažādu interešu pulciņu vadītāji – ēdiena gatavošanas, šūšanas, kokapstrādes, informātikas u.c. speciālisti (plašāku informāciju skat. nod. 3.6.2.), līdz ar to secināms, ka filiāles “Baldone” bērniem nepieciešamo personības veidojošo terapiju pieejamība vērtējama kā nepietiekama.

Nemot to vērā filiālē “Baldone” esošajiem bērniem jānodrošina iespēja apmeklēt viņiem nepieciešamos veselības speciālistus ārpus filiāles “Baldone”.

3.4.8. Izglītības apguve

Skatot datus par bērnu izglītības līmeni dinamikā redzams, ka absolūtais vairākums (92%) filiāles “Baldone” esošie bērni ir skolas vecuma bērni (7-17 gadi).

2016. gadā lielākā daļa bērnu (59% vai 25 bērni) mācības tika organizētas dzīvesvietā – filiālē “Baldone”, 1/3 daļa bērnu (30% vai 18 bērni) mācās speciālajās skolās, kas atrodas Rīgā²⁹, 11% - speciālajā klasē vispārīgizglītojošā skolā (Baldones pilsētā) (skat. 11.tab.).

11.tab. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu izglītības līmenis.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Kopējais bērnu skaits	83	100	76	100	59	100

²⁹ Rīgas 5. internātpamatskolā – attīstības centrā. Bērni uz skolu tiek vesti reizi nedēļā.

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
IZGLĪTĪBA						
Jaunāki	0	0	0	0	0	0
Pirmsskolas vecumā	7	8	3	4	3	5
Skolas vecumā	76	92	73	96	56	95
PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA						
mācās specializētā PII	0	0	0	0	0	0
mācās PII	0	0	0	0	2	67
organizētas mācības mājās	7	100	3	100	0	0
mācības atbilstoši veselības stāvoklim	0	0	0	0	0	0
cits	0	0	0	0	1	33
VISPĀRĒJĀ IZGLĪTĪBA						
mācās vispārīgizglītojošā skolā	10	13	9	12	6	11
mācās speciālajā skolā	8	11	12	16	17	30
organizētas mācības mājās	52	68	49	67	30	54
mācības atbilstoši veselības stāvoklim	4	5	3	4	3	5
citi	2	3	0	0	0	0

Atbilstoši ANO komitejas rekomendācijām Latvijai³⁰, organizētās mācības filiālē “Baldone” liecina par ierobežojumiem atbilstošas izglītības pieejamībā. ANO uzsver, ka ir jāpārtrauc bērnu ar garīga rakstura traucējumu mājāmācības prakse.

3.4.9. Pieejamie pakalpojumi

Filiāles „Baldonei” aprūpes pakalpojuma groza pamatā ir nodrošināt mājokli un sociālo aprūpi, lai apmierinātu pakalpojuma saņēmēju pamatvajadzības (ēdiens (ne retāk kā 4 reizes dienā vai pēc nepieciešamības biežāk); apģērbs (dzimumam un gadalaikam piemērotu apavu, apģērba, gultas piederumu, gultas veļas, dvieļu un personīgās higiēnas līdzekļu nodrošināšana); veselības aprūpe; obligātās izglītības pieejamība).

Pēc ekspertu novērojumiem klātienē vizītē filiālē „Baldone” un darbinieku apstiprinātās informācijas var secināt, ka lai arī tiek izpildītas prasības³¹ pakalpojuma nodrošināšanā, dzīves apstākļi nenodrošina privātumu, ģimeniskai videi pietuvinātus apstākļus. Daudzās guļamtelpās atrodas 6 – 8 guļvietas, kurā vēsturisku apstākļu dēļ atrodas arī vanna, kas arī kalpo par ikdienas higiēnas vietu (plašāku informāciju skat. nod. 3.7.). Mājas sajūtu attālina arī noteiktās prasības ēdiena pagatavošanai.

3.4.10. Alternatīvās aprūpes pakalpojumi

Analizējot individuālajos atbalsta plānos esošo informāciju par piemērotāko alternatīvās aprūpes nodrošināšanu, kas atbilst bērna labākajām interesēm un individuālajām vajadzībām, izvērtējumus veikušie eksperti 34% gadījumos (14 no 41 bērniem) ieteikuši filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem izskatīt vairākas alternatīvas, un tikai tad, kad bērna aprūpe ģimenē (5 bērni) vai ģimeniskā vidē (specializētā audžuģimene - 9 bērni) nav iespējama, izvēlēties ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu. Kopumā visiem filiāles “Baldone” izvērtētajiem bērniem individuālajos atbalsta plānos norādīts, ka aprūpe ir nodrošināma filiālē “Baldone”: 23

³⁰ Par ANO konvencijas īstenošanu, skatīt, <http://www.lkndz.lv/lv/?n=aktualitates&fu=read&id=377&ln=lv>.

³¹ 2000.gada 12.decembra MK noteikumi Nr.431 „Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”. Skat. <https://likumi.lv/doc.php?id=13628>

bērniem ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un 18 gadījumos „jauniešu mājas” pakalpojums jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem.

No DI pasākuma ietvaros izvērtētajiem bērniem, 9 bērni filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata. Tikai 3 gadījumos ir ieteikts izskatīt iespējas par bērna atgriešanu ģimenē (bērni vecumā no 8-11 gadiem).

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti ir vienoti viedoklī, kas balstīts ikdienas darbā ar deinstitutionalizācijas mērķa grupām, ka cilvēki ar garīgās attīstības traucējumiem, pat ar komplikētiem funkcionālajiem traucējumiem, pie atbilstoša atbalsta, veiksmīgi var dzīvot kopienā.

3.5. Informācija par filiāles “Baldone” aprūpē esošajām pilngadīgajām personām

Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekta „Deinstitutionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”, projekta Nr.9.2.2.1./15/l/002 ietvaros, filiālē „Baldone” izvērtētas **10 personas** vai **11%** no visām filiālē „Baldone” esošajām pilngadīgajām personām (95, 2017. gada pavasārī).

Uz 2016. gada 31. decembri ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņēma **99 pilngadīgas personas** (kas ir 63% no kopējā filiāle “Baldone” pakalpojuma saņēmēju skaita), vecumā no 18 – 41 gadiem. Aptuveni ½ ir jaunieši vecumā no 18 – 25 gadiem. Analizējot dalījumu pēc dzimuma ir vērojams neliels vīriešu īpatsvars (59%), visām pilngadīgajām personām ir noteikta invaliditāte, visām personām ir konstatēti GRT (skat. 12.tab. un 13.tab.).

12.tab. Filiāles “Baldone” pilngadīgo personu demogrāfiskie rādītāji dinamikā.
(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Kopējais pilngadīgu personu skaits	90	100	95	100	99	100
DZIMUMS						
Vīrieši	52	58	57	60	58	59
Sievietes	38	42	38	40	41	41
VECUMS						
18 - 25 gadi	60	67	60	63	53	54
26 - 35 gadi	22	24	25	26	35	35
36- 50 gadi	8	9	10	11	11	11

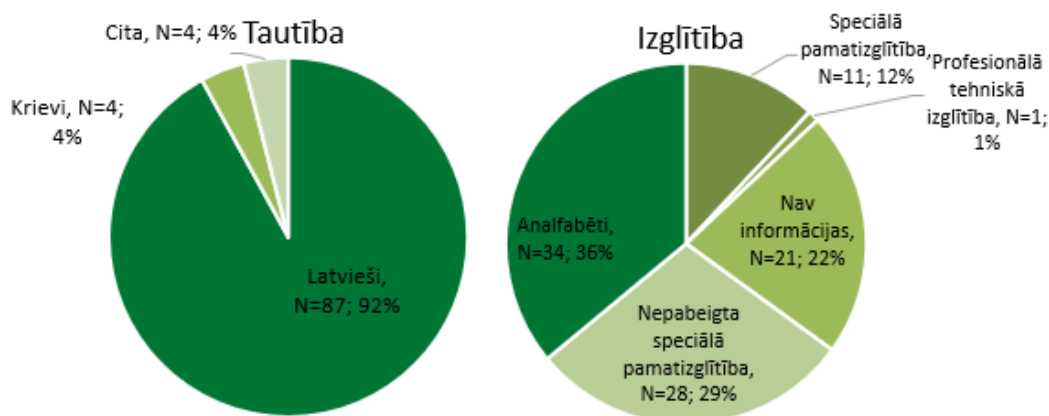
Informācija par filiāles “Baldone” aprūpē esošo pilngadīgo personu sociāli – demogrāfiskajiem rādītājiem (tautība, izglītība, dzīvesvieta pirms nonākšanas filiālē “Baldone”, u.c. mērķa grupas analizēšanai būtiski rādītāji) tika apkopota uz 2017. gada pavasari.

Saskaņā ar šo informāciju redzams, ka filiāles “Baldone” pilngadīgo personu vidū ir vērojamas augsts latviešu etniskās piederības īpatsvars (92% jeb 87 personas) (skat. 11. att.). Jāatzīmē, ka informācija par pilngadīgo personu reliģisko piederību nav pieejama, jo netiek apkopota. Ekspertu vizītes laikā filiālē “Baldone” darbinieki sniedz informāciju, ka filiālei “Baldone” ir sadarbība ar dažādām tradicionālajām konfesijām (piemēram, Baldones Evaņģēliski luterisko baznīcu), tā gan nav regulāra, pilngadīgu personu dalība konfesiju pasākumos ir brīvprātīga.

Analizējot izglītības rādītāju secināms, ka nelielai daļai filiāles „Baldone” pilngadīgās personas ir pabeiguši speciālo izglītības iestādi – 12% ieguvuši speciālo pamatzglītību un 1% - profesionāltechnisko izglītību. Aptuveni 1/3 daļai personu (29%) ir nepabeigta speciālā pamatzglītība, 36% nav apguvuši izglītību, par 22% vispār nav

pieejama informācija saistībā ar izglītības līmeni. Skatot izglītības datus sasaistē ar personu vecumu, iezīmējās tendence, ka starp tiem kuri nav ieguvuši izglītību ir vērojams personu īpatsvars vecumā virs 30 gadiem.

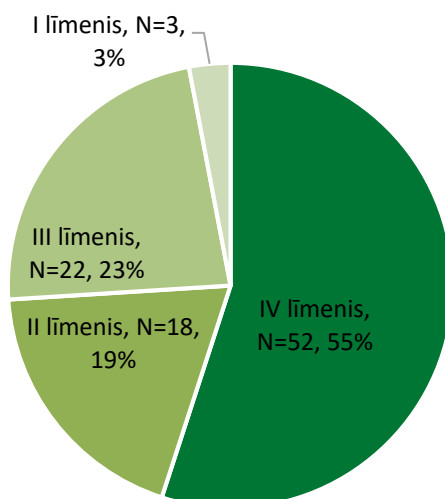
11.att. Filiāles “Baldone” pilngadīgu personu dalījums pēc tautības un izglītības.
(Avots – filiāles “Baldone” sniegtā informācija, 2017. gada pavasaris, 95 personas)

Apskatot filiāles “Baldone” pilngadīgo personu ierobežojumu rādītājus redzams, ka visiem ir piešķirta invaliditātes I vai II grupa. Ja 2014.-2015. gadā pilngadīgo personu vidū vērojams personu īpatsvars ar I grupas invaliditāti (78% - 2014. gads, 77% - 2015. gads) un personas ar II grupas invaliditāti ir aptuveni 1/5 daļa (23%), tad 2016. gadā situācija ir kardināli pretēja. Skatot personu invaliditātes datus sasaistē ar uzņemto un izstājušo personu skaitu, redzams ka datus trokšņi visdrīzāk saistīti ar cilvēcisko faktoru – pārrakstīšanos.

Aptuveni ½ pusei pilngadīgo personu ir noteikts IV aprūpes līmenis (55% vai 52 personas), 23% - III aprūpes līmenis, 19% - II aprūpes līmenis un 3% - I aprūpes līmenis (skat. 12.att.).

12.att. Filiāles “Baldone” pilngadīgo personu aprūpes līmenis.
(Avots – filiāles “Baldone” sniegtā informācija, 2017. gada pavasaris, 95 personas)

Skatot dinamiskā pārējos rādītājus – rīcībspēja, aizgādība, personu ienākumi, nav novērojamas būtiskas izmaiņas pēdējo 3 gadu laikā (2014.-2016. gads). Lielākajai daļai personu nav ierobežota rīcībspēja (74 %, 2016. gads) vai iecelts aizgādnieks (78%, 2016. gads). Absolūtais vairākums (91%, 2016. gads) personu saņem Valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu.

13.tab. Filiāles “Baldone” pilngadīgo personu ierobežojumu (FT, GRT) rādītāji dinamikā.
(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Kopējais pilngadīgu personu skaits	90	100	95	100	99	100
INVALIDITĀTE						
Bez invaliditātes	0	0	0	0	0	0
Ar invaliditāti	90	100	95	100	99	100
INVALIDITĀTES GRUPA						
I grupas	70	78	73	77	21	21
II grupas	20	22	22	23	78	79
III grupas	0	0	0	0	0	0
GARĪGĀ VESELĪBA						
Garīgās attīstības traucējumi	88	98	93	98	99	100
Psihiskie traucējumi	2	2	2	2	0	0
RĪCĪBSPĒJA						
Ierobežota rīcībspēja*	26	29	23	24	26	26
Nav ierobežota rīcībspēja	64	71	72	76	73	74
AIZGĀDNĪBA						
Iecelts aizgādnis***	26	29	23	24	22	22
Nav aizgādnis	64	71	72	76	77	78
IENĀKUMI						
II grupas invaliditātes pensija	9	10	9	9	9	9
Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts	81	90	86	91	90	91

*Piezīme: Ar tiesas spriedumu ierobežota rīcībspēja

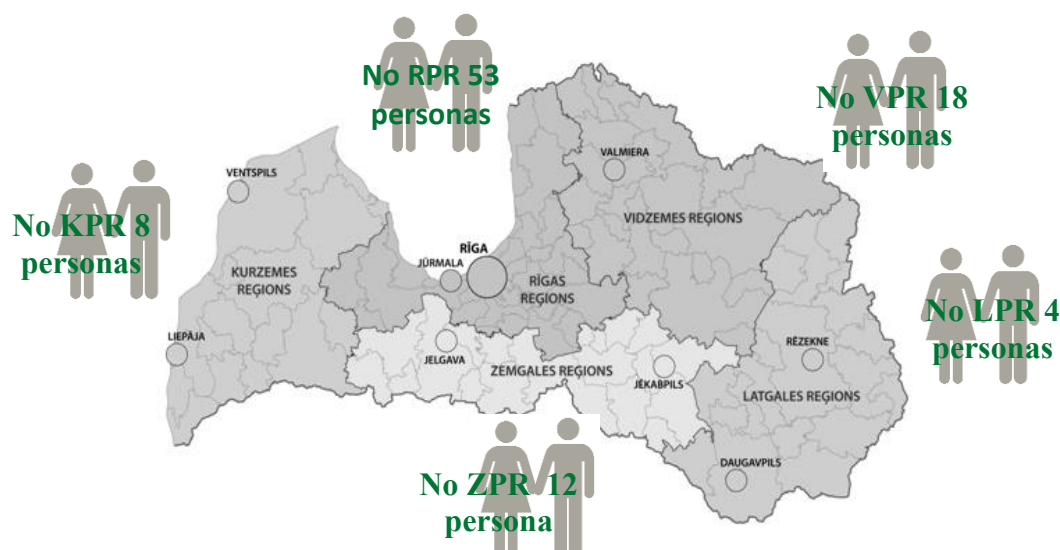
*** Piezīme: Ar bāriņtiesas lēmumu ir iecelts aizgādnis

Vērojamas izmaiņas dinamikā

Filiālē „Baldone” esošās pilngadīgās personas ir no 41 pašvaldības un visiem Latvijas plānošanas reģioniem – Rīgas, Kurzemes, Zemgales, Vidzemes un Latgales. Nedaudz vairāk kā ½ pilngadīgo personu (56% vai 53 personas) deklarētā dzīvesvieta pirms nonākšanas filiālē “Baldone” ir Rīgas plānošanas reģionā (skat 13. att. un 14. tab.).

13.att. Filiāles “Baldone” pilngadīgo personu deklarētā dzīvesvieta pirms nonākšanas filiālē “Baldone”.
(Avots – filiāles “Baldone” sniegtā informācija, 2017. gada pavasaris, 95 personas)

14.tab. Filiāles “Baldone” aprūpē esošo pilngadīgo personu deklarētā dzīvesvieta pēc pašvaldības.
(Avots – filiāles “Baldone” sniegtie dati par DI ietvaros neizvērtētajām personām)

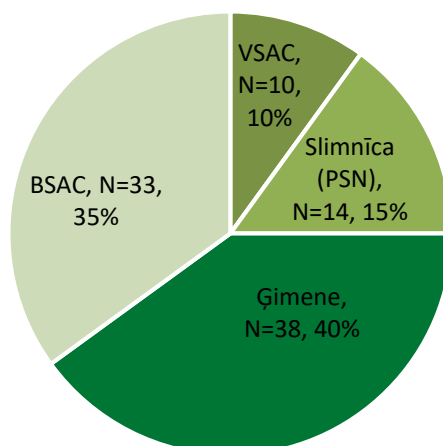
Nr.p.k.	Pašvaldība	Pilngadīgo personu skaits
1	Rīgas plānošanas reģions	53
2	Rīga	25
3	Baldones novads	6
4	Alojas novads	2
5	Ādažu novads	2
6	Garkalnes novads	2
7	Jūrmala	2
8	Ķekavas novads	2
9	Limbažu novads	2
10	Babītes novads	1
11	Jaunpils novads	1
12	Krimuldas novads	1
13	Ķegums	1
14	Mālpils novads	1
15	Olaines novads	1
16	Salaspils novads	1
17	Saulkrastu novads	1
18	Siguldas novads	1
19	Tukuma novads	1
20	Vidzemes plānošanas reģions	18
21	Cēsu novads	4
22	Alūksnes novads	3
23	Madonas novads	3

Nr.p.k.	Pašvaldība	Pilngadīgo personu skaits
24	Gulbenes novads	2
25	Rūjienas novads	2
26	Burtnieku novads	1
27	Jaunpiebalgas novads	1
28	Līgatnes novads	1
29	Vecpiebalgas novads	1
30	Latgales plānošanas reģions	4
31	Aglonas novads	1
32	Daugavpils	1
33	Krāslavas novads	1
34	Rēzekne	1
35	Zemgales plānošanas reģions	12
36	Jelgava	6
37	Dobeles novads	2
38	Bauskas novads	1
39	Jaunpils novads	1
40	Krustpils novads	1
41	Pļaviņu novads	1
42	Kurzemes plānošanas reģions	8
43	Saldus novads	4
44	Talsu novads	2
45	Kuldīgas novads	1
46	Rucavas novads	1

Ekspertu vizītes laikā filiālē “Baldone” darbinieki norādīja, ka daļai bērnu sasniedzot pilngadību netiek mainīta dzīvesvieta, tiek veikta tikai pārreģistrācija pilngadīgas personas statusā.

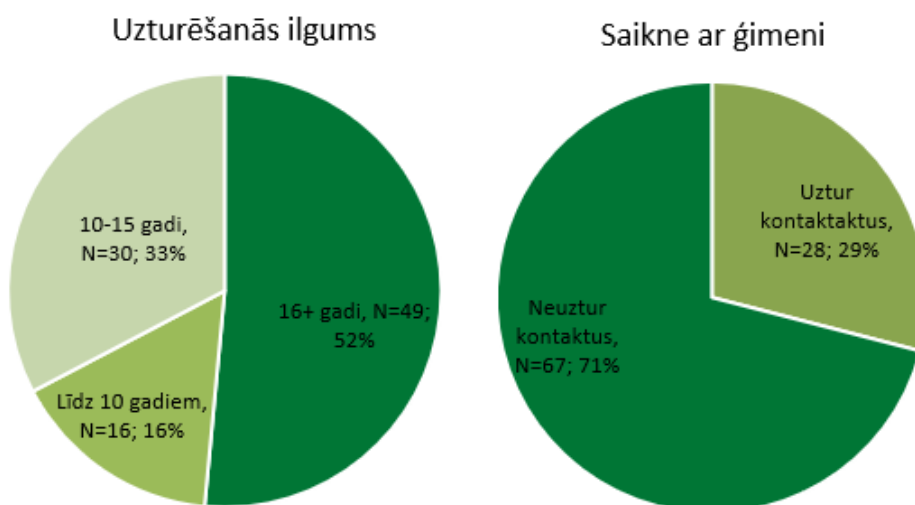
14.att. Pilngadīgo personu nonākšana filiālē “Baldone”.

(Avots – filiāles “Baldone” sniegtā informācija, 2017. gada pavasaris, 95 personas)

Analizējot uzturēšanās ilguma rādītāju jāatzīmē, ka vidējais uzturēšanās ilgums 16.5 gadi atspoguļo situāciju, cik ilgi konkrētā persona atrodas filiālē “Baldone” kā pilngadīga persona. Lielākajai daļai pilngadīgo personu (71% vai 67 personas) nav saiknes ar savu ģimeni vai tuviniekiem (skat. 15.att.).

15.att. Pilngadīgo personu uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone” un saikne ar ģimeni.
(Avots: filiāles “Baldone” sniegtā informācija, 2017. gada pavasaris, 95 personas)

Filiālē „Baldone” vērojama zema uzņemto un izstājušos pilngadīgo personu kustība, un tā ir stabila iezīme filiāles “Baldone” darbībā. Pēdējo 3 gadu laikā (2014. – 2016. gads) uzņemto personu skaits ir bijis nedaudz lielāks par izstājušos personu skaitu. Galvenā kustība notiek uzņemot personas no citas iestādes vai pārsūtot uz citu iestādi. Lielākajai daļai pilngadīgo personu (76%) dzīvesvieta pirms nonākšanas filiālē “Baldone” ir bijusi kāda cita aprūpes iestāde – bērnu vai pilngadīgu personu ilgstošas aprūpes iestāde, psihoneiroloģiskā slimnīca (skat. 15.tab.).

15.tab. Filiāles “Baldone” uzņemto pilngadīgo personu rādītāji dinamikā.
(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016	Izmaiņas dinamikā
	skaits	skaits	skaits	
Uzņemto pilngadīgo personu skaits	9	11	9	
Dzīvesvieta pirms uzņemšanas filiālē				

Ģimenē	0	0	0	
Citā aprūpes institūcijā	9	11	9	
Psihiatriskās ārstniecības iestādē	0	0	0	
Citā ārstniecības iestādē	0	0	0	
Pusceļa mājā	0	0	0	
Grupu dzīvoklī	0	0	0	
Citā institūcijā	0	0	0	

16.tab. Filiāles “Baldone” izstājušo pilngadīgu personu izstāšanās rādītāji dinamiskā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri.)

	2014	2015	2016	Izmaiņas dinamikā
	skaits	skaits	skaits	
Izstājušos pilngadīgo personu skaits	7	6	7	
Izstāšanās iemesli				
Atgriešanās ģimenē	0	0	0	
Nodrošināts pakalpojums dzīves vietā	0	0	0	
Pārvietots uz citu VSAC	6	2	4	
Pārvietoti uz psihiatriskās ārstniecības iestādēm	0	0	1	
Pārcēlušies uz pusceļa mājām	0	0	0	
Pārcēlušies uz grupu dzīvokļiem	0	0	0	
Mirusas	1	4	2	

Ikdienas dzīves ritms filiālē “Baldone” pilngadīgām personām un bērniem tiek organizēts pēc viena grafika, arī personāls nav nodalīts.

Skatot sasaistē tādus datus kā vecums, dzīvesvieta pirms nonākšanas filiālē “Baldone”, saikne ar ģimeni, uzturēšanās ilgums filiālē “Baldone” jāsecina, ka aptuveni 52% filiāles “Baldone” pilngadīgo personu ir uzauguši institucionālā aprūpē, un pilnībā zaudējuši saikni ar saviem tuviniekiem un kopienā.

3.6. Informācija par filiāles “Baldone” personālu

3.6.1. Filiāles “Baldone” pārvaldes struktūra

Filiāles “Baldone” darbību pārauga VSAC “Rīga” direktors. Visu VSAC “Rīga” filiāļu, ietverot filiāli “Baldone”, sniegto pakalpojumu administrēšana ir centralizēta. Administrācija nodrošina centralizētu pakalpojumu organizāciju, uzraudzību un uzskaiti, finanšu plānošanu un grāmatvedību, personālvadību, iepirkumu plānošanu un veikšanu, informācijas tehnoloģiju pārvaldību.

Amatu vienību funkcionālajā dalījumā ietilpst VSAC “Rīga” administrācijas personāls un filiāļu vadītāji.

Filiāles “Baldone” ikdienas darbu vada filiāles vadītājs. Filiāles “Baldone” pamatdarbību – ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, nodrošina Sociālās aprūpes, Sociālās rehabilitācijas un Veselības aprūpes nodaļa (turpmāk – Pakalpojuma personāls) un Saimniecības nodaļa (turpmāk – Pakalpojuma atbalsta personāls).

Pēc VSAC “Rīga” amatu vienību funkcionālā dalījuma filiālē “Baldone” strādājošais personāls dalās šādās grupās:

- ❖ saimniecības personāls;
- ❖ sociālās aprūpes personāls;
- ❖ sociālās rehabilitācijas personāls;

❖ veselības aprūpes personāls.

Saimniecības personāla sadalījumā ietilpst Saimniecības nodaļas darbinieki (īpašuma uzturēšana, ēdināšana, uzkopšanas un tīrības uzturēšanas palīgdarbi) un lietvedis, sociālās aprūpes personāla sadalījumā – sociālie aprūpētāji un aprūpētāji, sociālās rehabilitācijas personāla sadalījumā – sociālie audzinātāji, sociālie darbinieki - un interešu pulciņu vadītāji speciālisti, veselības aprūpes personāla sadalījumā – veselības aprūpes struktūrvienību vadītājs, medicīnas māsas, ergoterapeiti un citi speciālisti.

Uz reorganizācijas plāna izstrādes sākumu **VSAC „Rīga” direktore Inese Paudere** (informācija uz 2017. gada oktobri), **filiāles „Baldone” vadītāja Elvīra Kisele**. Reorganizācijas plāna izstrādes laikā VSAC „Rīga” direktore Inese Paudere uz izmeklēšanas laiku³² saistībā ar Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem VSAC „Rīga” filiālē „Rīga” ir atstādināta no amata pienākumu pildīšanas. Uz noteiktu laiku (līdz 15.12.2017.)³³ **VSAC „Rīga” direktora p.i. Elvīra Kisele**, savukārt, **filiāles „Baldone” vadītāja p.i. Guna Zīle**.

3.6.2. Filiāles “Baldone” darbinieku struktūra

Filiālē “Baldone” uz 2016. gada 1.janvāri tika apstiprinātas **191,25 amata vietas**, strādājošo darbinieku skaits uz 2016. gada 1.janvāri – **196 darbinieki** (vai 187.75 slodzes). Filiāle “Baldone” ir otrais lielākais darba devējs Baldones novadā³⁴

Analizējot filiāles “Baldone” darbinieku dalījumu pēc ieņemamā amata, redzams, ka amatu sarakstā ir 46 dažādas pozīcijas, skaitliski lielākā – aprūpētājs (skat. 17.tab.). Ir jāatzīmē, ka VSAC „Rīga” ir izveidota centralizēta administratīvā funkcija, tomēr filiāles “Baldone” ikdienas darba nodrošināšanai ir izveidota sava pārvaldes struktūra no 6 vadītājiem.

17.tab. Filiāles “Baldone” darbinieku dalījums pēc amata.

(Avots – Filiāles “Baldone” sniegtā informācija)

Nr.p.k.	Amats	Slodze
1	Filiāles vadītājs	1
2	Sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un veselības aprūpes nodaļas vadītājs	1
3	Sociālais darbinieks	1
4	Sociālās aprūpes sektora vadītājs	1
5	Aprūpētājs	93,5
6	Sociālais audzinātājs	7
7	Sociālais aprūpētājs	6
8	Sociālās rehabilitācijas sektora vadītājs	1
9	Sociālais rehabilitētājs	3
10	Speciālais pedagogs	1,5
11	Sporta interešu pulciņa audzinātājs	1
12	Reitterapeits	1
13	Kokapstrādes interešu pulciņa audzinātājs	1
14	Ēdiena un galda kultūras interešu pulciņa audzinātājs	1
15	Šūšanas interešu pulciņa audzinātājs	1
16	Psihologs	0,75

³² Skatīt, delfi.lv, „Atstādinātās aprūpes centra priekšnieces pienākumus pildīs filiāles Baldone vadītāja”, 07.11.2017.

³³ VSAC “Rīga” Skatīt, <http://vsacriga.gov.lv>

³⁴ Publiskais pārskats par Baldones pašvaldības saimniecisko darbību 2016. gadā, www.varam.gov.lv/in_site/tools/download.php?file=files/text/.../pasv.../Baldone.

Nr.p.k.	Amats	Slodze
17	Sociālo zinību pamatu apguves interešu pulciņa audzinātājs	0,5
18	Informātikas interešu pulciņa audzinātājs	0,5
19	Interesu pulciņa audzinātājs	0,5
20	Veselības aprūpes sektora vadītājs	1
21	Vecākā medicīnas māsa	1
22	Medicīnas māsa	8
23	Logopēds	1
24	Psihiatrs	0,5
25	Masieris	2
26	Saimniecības nodaļas vadītājs	2
27	Virtuves darbinieks	14
28	Siltumtīklu operators	5,5
29	Apkopējs	4,5
30	Pavārs	4
31	Veļas mazgātājs	4
32	Automobiļa vadītājs	2
33	Noliktavas pārzinis	2
34	Sētnieks	1,5
35	Dārznieks	1
36	Elektriķis	1
37	Frizieris	1
38	Galdnieks	1
39	Labiekārtošanas strādnieks	1
40	Lietvedis	1
41	Mantzinis	1
42	Namdaris	1
43	šefpavārs	1
44	Veļas gludinātājs	1
45	Veļas pārzinis	1
46	Santehniķis	0,5

2016. gada 1. janvārī pēc amatu vienību funkcionālā dalījuma 72% (jeb 142 darbinieki) nodarbināti bērnu un pilngadīgu personu aprūpē, 28% (jeb 53 darbinieku) nodrošina atbalsta funkcijas. Tā kā filiālē “Baldone” nav nodalīts personāls, kas strādā tikai ar bērniem, ir aprēķināts kopējais **strādājošo darbinieku un speciālistu īpatsvars – 0,83 uz 1 pakalpojuma saņēmēju** (aprēķins – nodarbināto darbinieku un speciālistu skaits aprūpē/kopējais aprūpes pakalpojuma saņēmēju skaits, uz 2016. gada 1.janvāri (171 pakalpojuma saņēmēji)).

Kopumā apkopotie dati par filiāles “Baldone” darbinieku īpatsvaru uz vienu pakalpojuma saņēmēju liecina par to, ka reālais aprūpē iesaistītā personāla apjoms ir nesamērojams mazs ar filiāles “Baldone” aprūpē esošo pakalpojuma saņēmēju skaitu un funkcionālajiem ierobežojumiem. Jāizceļ tas, filiālē „Baldone” visi ievietotie bērni un pilngadīgās personas ir ar invaliditāti un lielākajai daļai bērnu un pilngadīgo personu ir noteikts 3. vai 4. aprūpes līmenis, kas paredz 24 h uzraudzību. Aprūpes personāla nepietiekamība, darba organizācija maiņās rada lielas grūtības nodrošināt bērniem ar izteiktiem FT pastaigas svaigā gaisā, individuālu pieeju un atbilstošu aprūpi.

3.6.3. Filiāles “Baldone” personāla sociāli – demogrāfiskais portrets

Analizējot filiāles „Baldone” personālu pēc sociāli demogrāfiskiem rādītājiem redzams, ka absolūtais vairākums darbinieku ir sievietes (90% vai 176 personas), pakalpojuma personāla vidū sieviešu īpatsvars ir vēl augstāks

(96%). Lielākā daļa darbinieku (71%) ir vecumā pēc 50 gadiem, 80% no visiem darbiniekiem ir vidējā/ vidējā profesionālā vai zemāka izglītība, 62% darbinieku deklarētā dzīvesvieta ir Baldones novads, 1/3 daļa darbinieku (34% vai 65 personas) filiālē “Baldone” strādā vairāk kā 20 gadus. Šādu darbinieku profilu sekmējusi filiāles “Baldone” atrašanās vieta un darba specifika.

Ekspertu grupas vizītes laikā, sarunās ar filiāles “Baldone” vadību tika saņemta informācija, ka filiāles “Baldone” atrašanās vietas, vispārējo speciālistu trūkuma un atalgojuma līmeņa dēļ kvalificētu darbinieku piesaistes iespējas ir ierobežotas, un veikt rūpīgu novērtēšanu un atlasī praktiski nav iespējams. Lielākajai daļai personāla nav specifiskas izglītības darbā ar bērniem ar īpašām vajadzībām.

18.tab. Filiāles “Baldone” personāla sociāli – demogrāfiskais portrets

(Avots – filiāles “Baldone” dati uz 2016. gada 1.janvāri)

	Filiāles "Baldone" personāls		Administratīvais personāls		Pakalpojuma personāls		Pakalpojuma atbalsta personāls	
	196 darbinieki		1 darbinieks		142 darbinieki		53 darbinieki	
	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%
DZIMUMS								
sieviete	176	90	1	100	137	96	38	72
vīrietis	20	10	0	0	5	4	15	28
VECUMS								
Līdz 30 gadiem	9	5	0	0	7	5	2	4
31 - 40 gadi	17	9	0	0	12	8	5	9
41 - 50 gadi	31	16	0	0	28	20	3	6
51 - 60 gadi	77	39	0	0	49	35	28	53
61+ gadi	62	32	1	100	46	32	15	28
IZGLĪTĪBA								
pamatizglītība	36	18	0	0	16	11	20	38
vidējā/ vidējā profesionālā izglītība	122	62	0	0	91	64	31	58
1. līmeņa augstākā izglītība	17	9	0	0	15	11	1	2
2. līmeņa augstākā izglītība	10	5	1	100	10	7	0	0
maģistra grāds	11	6	0	0	10	7	1	2
doktora grāds	0	0	0	0	0	0	0	0
DEKLARĒTĀ DZĪVESVIETA								
Baldones novads	122	62	0	0	77	54	44	83
Vecumnieku novads	51	26	0	0	47	33	4	8
Cita	23	12	1	100	18	13	5	9
DARBA STĀŽS IESTĀDĒ								
līdz 1 gadam	13	7	0	0	7	5	6	11
1 - 5 gadi	31	16	0	0	25	18	6	11
6 - 10 gadi	47	24	1	100	30	21	17	32
11 - 15 gadi	24	12	0	0	18	13	6	11
16 - 20 gadi	16	8	0	0	14	10	2	4
21 - 25 gadi	33	17	0	0	26	18	7	13
26 - 30 gadi	9	5	0	0	6	4	3	6
31+ gadi	23	12	0	0	16	11	6	11

Ņemot vērā, ka filiāles “Baldone” aprūpē atrodas gan zēni, gan meitenes augstais sieviešu darbinieku īpatsvars var negatīvi ietekmēt bērnu attīstību noteiktos vecuma posmos. Darbinieku vecuma struktūra norāda uz personāla novecošanos.

3.6.4. Filiāles “Baldone” personāla apmācības

VSAC „Rīga” 2016. gada publiskajā pārskatā norādīts, ka darbiniekiem ik gadu tiek nodrošināta iespēja paaugstināt savu kvalifikāciju. Darbinieku kvalifikācijas celšana norit pēc apstiprināta plāna. Personāla apmācību vajadzības tiek noteiktas, ņemot vērā MK noteikumus nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” no 2017. gada 13. Jūnija noteiktās prasības, darbinieku esošo izglītību, jau apgūtās zināšanas un veicamā amata pienākumu izpildei papildus nepieciešamās zināšanas.

Savukārt LM kā vienu no deinstitucionalizācijas procesam izvirzītajiem uzdevumiem (LM seminārs „Bērnu tiesību aizsardzības aktualitātes”, 16.08.2017.) ir noteikusi Quality4Children standartu³⁵ praktisku iedzīvināšanu bērnu ārpusģimenes aprūpei Latvijā, kas paredz, ka aprūpētāji saņem nepārtrauktu un specifisku papildus apmācību un atbalstu, lai spētu nodrošināt viņu aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības. Līdz ar to ikvienam darba ņēmējam vai devējam, kas iesaistīsies bērnu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu sniegšanā būs jāapgūst jaunas bērnu aprūpes sfērai atbilstošas zināšanas un prasmes, tai skaitā apmācības par kopīgajām Eiropas vērtībām – cilvēka cieņu, vienlīdzību un cilvēktiesību ievērošanu, kas noteiktas ANO Konvencijā par bērna tiesībām, ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām, u.c. starptautisko saistību dokumentos.

Pamatojoties uz informāciju, kas apkopta DI pasākuma bērnu individuālo vajadzību izvērtēšanā un atbalsta plānu izstrādē, var prognozēt kompetenču un prasmju pieprasījumu aprūpes personālam un organizēt attiecīgas apmācības.

Filiālē „Baldone” personāla apmācībām līdžās risināms jautājums ir salīdzinoši zemais atalgojuma līmenis sociālajā aprūpē iesaistītajam personālam, kas nozīmē, ja tiek ieguldīts aprūpes personāla apmācībās, piemēram, ar mērķi specializēt darbiniekus kādā bērnu aprūpes attīstību veicinošā terapijā, un nenodrošinot konkurētspējīgu atalgojumu, pastāv risks apmācītos darbiniekus zaudēt.

3.7. Informācija par filiāles “Baldone” infrastruktūru

Filiāles “Baldone” īpašums ar kadastra Nr. 80250060209, kas atrodas Mežvidu iela 17, Baldone, sastāv no zemesgabala 3,1991 ha platībā un uz zemesgabala esošajām būvēm/ ēkām, kuru īpašnieks ir Labklājības ministrija.

Īpašums atrodas Baldones nomalē, aptuveni 2 km attālumā no pilsētas centra, meža ielokā, atšķirti no pilsētas dzīves. Piekļūšana no galvenā ceļa (P91) pa daļēji asfaltētu ceļu.

Filiāles “Baldone” ekspluatācijā ir ēku/ būvju nekustamais īpašums, kas sastāv no 8 ēkām, kas sevī ietver 1 ēku ar trijiem virszemes un vienu pazemes stāvu, 1 nedzīvojamo ēku palīgēku ar vienu virszemes stāvu, 1 garāžu ar vienu virszemes stāvu, 1 katlu māju ar vienu virszemes stāvu, 1 noliktavu ar vienu virszemes stāvu, 1 nojumi ar vienu virszemes stāvu un 2 sūkņu mājām ar vienu virszemes stāvu. Filiāles “Baldone” ekspluatācijā esošo 8 ēku kopējā platība ir 6786,60 m².

Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi bērniem un pilngadīgajām personām ar vidējiem un smagiem GRT tiek nodrošināts ēkā ar trijiem virszemes un vienu pazemes stāvu, kas pēc būvprojekta tiek klasificēta kā nedzīvojama ēka, ar kopējo plātību 6090.8 m². Kopā ēkā ir 264 telpas, no kurām 4 guļamtelpas, 31 palāta, 2 izolatori un 16 istabas. Ēkā pieejamas sešpadsmit labierīcību telpas, kuras atrodas ēkas visos

³⁵ Ārpusģimenes aprūpe – Quality4Children. Skat. http://www.bti.gov.lv/lat/arpsgimenes_aprupe/quality4children/ un 2017. gada 13. jūnija MK noteikumu Nr. 338

virszemes stāvos, kā arī viena pagrabstāvā. Apjomīgākie rekonstrukcijas darbi ēkā veikti 2001. gadā, izbūvējot ēkai 3.st. – mansardu, jauniešu nodaļai.

Pārējās 7 filiāles „Baldone” ekspluatācijā esošās ēkas kalpo centrālās ēkas darbības un infrastruktūras nodrošināšanai – siltumapgādei (katlu māju ar platību 368.1 m²), ūdensapgādei (2 sūkņu mājas, katra ar platību 6.1 m² un 5.8 m²), autotransportam (garāža ar platību 56.8 m²), mantu glabāšanai (2 noliktavas, katra ar platību 159.5 m² un 51.6 m²), ietverot arī nojumi ar platību 47.9 m².

Kopumā īpašums ir “fiziski” nolietojies. Veicot ēkas ekspluatācijas pārbaudi ir konstatētas virkne atkāpes no prasībām, kas šobrīd neietekmē ēkas drošumu (skat. 1. pielikumu - BVKB atzinums Nr.52-1/568 par publisko ēku ekspluatācijas pārbaudi no 15.07.2015).

VSAC “Rīga” darbības stratēģijā 2015.-2016. gadam pie nepieciešamajiem infrastruktūras uzlabojumiem filiālē “Baldone” nedzīvojamā ēkā jāveic: pamatu un cokola hidroizolācijas, pamata ārsienu vertikālo drenāžu un ventilēšanu, izdrupumu un plaisu novēršanu ārsienās (1); fasādes remontu un siltināšanu (2), lietussnovadīšanu no ēkas pamatiem (3); jumta loga nomaiņu (4); jumta pagarināšanu (5); stāvvadu nomaiņu, lai nodrošinātu higiēnas prasību nodrošināšanu (6). Kapitālais remonts nepieciešams arī palīgēkām: veļas mājai un katla mājai, ietverot apkures katla kapitālo remontu.

Atbilstoši pieejamajiem līdzekļiem filiāles “Baldones” telpas tiek uzturētas, lai tajās varētu nodrošināt ilgstošā aprūpes pakalpojumu. Ik gadu filiālē “Baldone” tiek plānoti ieguldījumi remontdarbos – 2016. gadā remontdarbiem ir izlietoti EUR 17 859, bet tie ir nepietiekami, lai ēkā veiktu visus nepieciešamos remontdarbus. Ekspertu vizītes laikā filiālē “Baldone” tika saņemta informācija, ka 2018. gadā filiālē “Baldone” plānots īstenot KPFI projektu, kas daļēji atrisinātu nepieciešamos infrastruktūras uzlabojumus. 2017. gada vasarā veikta nepilnīga stāvvadu nomaiņu.

Ekspertu vizītes laikā filiālē „Baldone” tika veikta īpašuma vizuālā apsekošana ar mērķi novērtēt ēkas, kurā tiek sniegts aprūpes pakalpojums, piemērotību ģimeniskai videi pietuvinātam pakalpojumam, kā arī piemērotību cita veida pakalpojumu izveidošanai.

Ēkai var ērti piekļūt, kā arī iekļūšanai tajā ir atbilstoša vides pieejamības prasībām. Vides pieejamība filiāles “Baldone” iekštelpās ir atrisināta daļēji. Ēkā ir izbūvēts lifts starp 1. un 2. stāvu, savukārt nokļūšana uz 3.st. no vides pieejamības aspekta ir ierobežota. Tā pat jāpiebilst, ka labierīcību telpas nav aprīkotas ar vides pieejamības tehniskajiem palīgīdzekļiem.

Iekštelpas tīras, gaišas, pārsvarā sienu krāsojums vieglos pastēļtoņos. Katra ēkas stāva vidū ir plašs koridors, kuram abās pusēs atrodas telpas, kurās izveidotas guļamtelpas, ēdināšanas telpas, rehabilitācijas kabineti un personāla kabineti. Atsevišķos koridora posmos izbūvēti skapji virsdrēbēm uz kuriem piestiprināti aprūpes pakalpojuma saņēmēja fotoportrets un vārds.

Dzīvošana tiek organizēta pa bērnu vai pilngadīgo personu grupām. Katrai grupai ir sava guļamtelpa ar savu numuru. Bērnu un pilngadīgo personu grupas atrodas līdzās, nodalot pēc dzimuma meiteņu „koridora gals” vai zēnu „koridora gals”, vidū atrodas pozicionējamo (guļošo) personu guļvieta. Vienā guļamtelpā ir izvietoti līdz pat 6 aprūpes pakalpojuma saņēmējiem, gultas viena otrai blakus, kā rezultātā aprūpes pakalpojuma saņēmējiem ir ļoti ierobežota vai nav vispār sava individuālā telpa, nav individuālais apgaismojums, dažās guļamtelpās nav nodrošināts individuāls skapītis personīgo lietu glabāšanai. Daudzās guļamtelpās ir izvietotas vannas, kas iespējams tiek izmantotas arī bērnu mazgāšanai citu bērnu klātbūtnē, jo labierīcības ir attālināti no guļamtelpām, un viena labierīcības telpa ir uz vairākām grupām.

Kopumā ēkas 1. un 2. stāvs rada spēcīgu asociāciju ar skolas vai slimnīcas telpām. Ēkas 1. un 2. stāvā visā tās ekspluatācijas laikā (apmēram 50 gadi) nav veikti būtiski pārbūves darbi, lai radītu ģimeniskai videi tuvākus dzīvošanas apstākļus.

Pirms nedaudz vairāk kā 15 gadiem izbūvētajā 3. stāvā tiek nodrošināts pakalpojums pilngadīgām personām. Dzīvošanas apstākļi ir pietuvināti ģimeniskai videi. Vienā istabā dzīvo līdz 2 personas, uz 2 istabām ir 1 virtuves telpa. Dzīvojamām telpām līdzās atrodas arī koplietošanas telpas atpūtai un sociālajai rehabilitācijai, dzīves prasmju attīstīšanai. Labierīcības telpas atbilstoši ēkas iekšējo ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu sistēmai ir pieejamas vienas uz vairākām istabām.

Filiālē “Baldone” esošā materiāltehniskā bāze rehabilitācijai vērtējama kā pieticīga. 2017. gada vasarā ir izveidota sensorās terapijas istaba.

Ap filiāles „Baldone” ēku ir pieejama plaša zaļā teritorija. Teritorija ir ierobežota ar žogu. Ir izvietoti atpūtas soliņi. Kopumā āra teritorijā izvietotie atpūtas elementi vērtējami kā pieticīgi. Personām ar kustību traucējumiem ir grūti pārvietoties pa plašo teritoriju, jo nav nodrošināta pietiekama vides pieejamība.

2. pielikumā pieejama filiālē „Baldone” fotofiksācija, kas veikta filiāles “Baldone” apmeklējuma laikā reorganizācijas plāna izstrādes ietvaros.

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas viedoklis, ka ārpus ģimenēs aprūpē esošo bērnu **sadzīves apstākļi ir neapmierinoši**, pilnīgi pretēji ģimeniskai videi. Visas ikdienas dzīves norises notiek šauros apstākļos vai koplietošanas telpās, tai skaitā, ikdienas higiēnas ievērošanai nav izveidotas piemērotas telpas³⁶.

3.8. Informācija par filiāles “Baldone” budžetu³⁷

Filiāles “Baldone” izmaksas tiek segtas no VSAC “Rīga” pamatbudžeta līdzekļiem, faktiskie ieņēmumi 2016.gadā bija EUR 1809,229 (tai skaitā, valsts budžeta saņemtie transferti no pašvaldībām EUR 42,895³⁸ un citi ieņēmumi EUR 4,253).

2016. gadā filiāles „Baldone” kopējie izdevumi bija EUR 1,796,438. Salīdzinot ar 2014. gadu, izmaksas ir samazinājušās par 6.37%, bet, salīdzinot ar 2015. gadu, pieaugušas par 0.42%. Tas skaidrojams ar pakalpojuma saņēmēju skaita samazinājumu, salīdzinot ar 2014. gadu, un cenu pieaugumu, salīdzinot ar 2015. gadu.

19.tab. Kopējo izdevumu dinamika pēdējos 3 gados.

Gads	Kopējās izmaksas
2014	EUR 1,918,695
2015	EUR 1,788,996
2016	EUR 1,796,438

2016. gadā vienas gultas dienas izmaksas bija EUR 30.31. Salīdzinājumā ar 2014. gadu, vienas gultas dienas izmaksas ir pieaugušas par 2.86%, salīdzinot ar 2015. gadu - 6.73%. Cenu pieaugums nav būtisks un saistīts ar pakalpojuma saņēmēju skaita samazinājumu.

20.tab. Vidējās vienas gultas dienas izmaksas pēdējo 3 gadu laikā.

Gads	1 gultas dienas izmaksas
2014	EUR 29.47
2015	EUR 28.40
2016	EUR 30.31

³⁶ Iepriekš minētie neapmierinošie sadzīves apstākļi attiecās arī uz pilngadīgām personām, kuras nav pusceļa mājas pakalpojuma saņēmēji.

³⁷ Iestādes sniegtā informācija.

³⁸ Transferta ieņēmumus veidoja pašvaldību maksājumi par sociālajiem aprūpes pakalpojumiem.

Izmaksu ziņā ietilpīgākā izmaksu sastāvdaļa ir personāla atalgojums. Atalgojuma īpatsvars laika periodā no 2014. gada līdz 2016. gadam svārstās no 74.50% līdz 82.08%. Samazinoties pakalpojuma saņēmēju skaitam, atalgojuma īpatsvars kopējās izmaksās palielinās.

21.tab. Atalgojuma īpatsvars³⁹.

Gads	Atalgojuma īpatsvars
2014	76,79%
2015	74,90%
2016	78,24%

Uz pakalpojuma saņēmēju vajadzībām, kas sastāv no ēdināšanas, medikamentiem, kā arī mīkstā inventāra, nodrošināšanai 2016. gadā vidēji dienā tika tērēti EUR 2.39, kas, salīdzinot ar 2014. gadu, ir par EUR 0.32 mazāk un salīdzinājumā ar 2015. gadu, par EUR 0.10 mazāk.

22.tab. Pakalpojuma saņēmēja vajadzību nodrošināšanas izmaksas vidēji dienā.

Gads	Pakalpojuma saņēmēja vajadzību nodrošināšanas izmaksas vidēji dienā
2014	EUR 2.71
2015	EUR 2.49
2016	EUR 2.39

2016. gadā pakalpojuma saņēmēju ēdināšanas nodrošināšanai vidēji dienā tika tērēti EUR 2.05. No 2014. gada ēdināšanas izmaksas ir samazinājušās katru gadu.

23.tab. Ēdināšanas izmaksas vidēji dienā.

Gads	Ēdināšanas izmaksas vidēji dienā
2014	EUR 2.29
2015	EUR 2.15
2016	EUR 2.05

Ēkas uzturēšanas jeb fiksētie izdevumi, kas nav atkarīgi no pakalpojuma saņēmēju skaita, pēdējo 3 gadu periodā ir konstanti samazinājušies. 2014. gadā šādiem izdevumiem tika tērēti EUR 216,462, bet 2016. gadā tikai EUR 151,926. Līdz ar to arī kopējais ēkas uzturēšanas izdevumu īpatsvars kopējos izdevumos ir samazinājies no 11.28% līdz 8.46%. Ēkas uzturēšanas izmaksas vienai gultas dienai 2016. gadā bija EUR 2.56 un, salīdzinot ar 2014. gadu, ir samazinājušās par EUR 0.76, salīdzinot ar 2015. gadu – EUR 0.09.

24.tab. Fiksēto izdevumu dinamika.

Gads	Apkure, komunālie, pārējie izdevumi	Fiksēto izmaksu īpatsvars	Fiksētās izmaksas vienai gultas dienai
2014	EUR 216,462	11.28%	EUR 3.32
2015	EUR 166,915	9.33%	EUR 2.65
2016	EUR 151,926	8.46%	EUR 2.56

3.9. Aprūpes pakalpojuma kvalitātes vērtējums

Balstoties uz to, ka Latvijā kā viens no pamatprincipiem DI īstenošanai ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem tiek izmantots Quality4Children standarts, kas paredz, ka “ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi”, un izrietoši tam, ilgstošas aprūpes institūcijām ir jāpieliek apzinātas pūles, lai nodrošinātu ārpusģimenes aprūpes vietas atbilstību bērna vajadzībām, dzīves

³⁹ Atalgojuma īpatsvarā ietvertas darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

situācijai un sociālajai videi, reorganizācijas plāna izstrādes eksperti veikuši filiālē „Baldone” aprūpes pakalpojuma bērniem kvalitātes izvērtējumu atbilstoši iepriekš minētajam standartam.

Filiālē „Baldone” ilgstošas aprūpes pakalpojuma kvalitātes izvērtējums balstīts uz dažādiem informācijas avotiem: ikgadējie ilgstošas aprūpes iestādes Valsts statistikas pārskati (VSP), periods 2014 – 2016, DI pasākuma ietvaros veikto individuālo izvērtējumu apkopojumu – Individuālais atbalsta plāns (IAP), periods 2017. gada pavasaris, VSAC „Rīga” sniegtais informācijas apkopojums par DI pasākuma ietvaros filiālē „Baldone” neizvērtētajiem bērniem un pilngadīgām personām, periods 2017. gada pavasaris – vasara, tiešajām daļēji strukturētajām intervijām ar filiāles „Baldones” darbiniekiem un novērojumiem iestādes apmeklējuma laikā, periods 2017. gada augusts, padziļinātām intervijām ar bērnu vecākiem, periods 2017.gada septembris, sekundāro datu analīzi, kas pieejama publiskajā telpā.

25.tab. Filiālē „Baldone” aprūpes pakalpojuma bērniem kvalitātes izvērtējums atbilstoši “Quality4Children standartiem bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā” ekspertu skatījumā.
(Avots – autoru izstrādāts)

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
7. standarts: Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi. Bērns uzaug iekļaujošā, atbalstošā, drošā un gādīgā vidē. Tas, ka bērnam tiek dota iespēja uzaugt gādīgā ģimenes vidē, nodrošina šo vides kritēriju izpildi. Jaunajā ārpusģimenes aprūpes vietā bērnam ir iespēja izveidot stabilas attiecības ar aprūpētāju un nezaudēt saikni ar viņa/viņas sociālo vidi.	NEATBILST Filiāle “Baldone” atrodas Baldones nomalē, atšķirti un norobežoti no pārējās sabiedrības. Pakalpojuma ēka ir ļoti liela, kā rezultātā ēkā pakalpojumu kopā saņem liels skaits pakalpojuma saņēmēju. Pakalpojums tiek organizēts pa bērnu, pilngadīgo personu grupām (guļamtelpām). Vienā guļamtelpā ir izvietotas gultas līdz pat 6 pakalpojuma saņēmējiem viena otrai blakus. Kā rezultātā pakalpojuma saņēmējiem ir ļoti ierobežota vai nav vispār sava individuālā telpa. Daudzās guļamtelpās ir izvietotas vannas, kas iespējams tiek izmantotas arī pakalpojuma saņēmēju mazgāšanai citu pakalpojuma saņēmēju klātbūtnē, labierīcību skaits ir nepietiekams un atrodas attālināti no guļamtelpas, vienas labierīcības uz vairākām grupām. Pakalpojuma saņēmējiem netiek nodrošināta aprūpes vieta, kas atbilst individuālām vajadzībām, dzīves situācijai. Filiāles „Baldone” intereses izteikti dominē, nodrošinot aprūpes pakalpojumu, tā ir izolēta no sabiedrībā pieejamajiem pakalpojumiem, kas ir būtiski izvērtētajiem bērniem. Tuvējā apkārtnē pieejamos vispārējos pakalpojumus, piemēram, veikalu izmanto tikai nedaudzi no pakalpojuma saņēmējiem. Līdz ar to filiāles „Baldone” atrašanās vieta tikai daļēji atbilst bērnu ar funkcionāliem traucējumiem vajadzībām un labākajām interesēm. Personāla darba grafiks tiek organizēts atbilstoši maiņas grafikam vai standarta darba laika ietvaros. Balstoties uz personāla mainību, netiek veidotas stabilas attiecības starp personālu un bērniem. Darba organizācijas principi atbilst institucionālai aprūpes formai, nevis ģimeniskai videi pietuvinātam pakalpojumam.

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
	Bērniem, kas ievietoti filiālē „Baldone” no Latgales, Kurzemes, Vidzemes un Zemgales reģioniem, lielais attālums ir šķērslis nodrošināt saikni ar iepriekšējo sociālo vidi. Filiālē „Baldone” kopā ievietoti bērni (51) un pilngadīgas personas (95)⁴⁰. ANO Bērnu tiesību komitejas apsvērumos, ANO Konvencijas par bērna tiesībām izpildi izteiktas bažas, ka bērni tiek ievietoti aprūpes institūcijās kopā ar pilngadīgām personām, jo tāda prakse vairs netiek atbalstīta, savukārt, pakalpojumu plānošanā, attīstībā un sniegšanā tiek ievērots princips, ka netiek pieļauta nesaderīgu pakalpojuma saņēmēju grupu atrašanās vienuviet. Individuālajos bērnu atbalsta plānos kā atbilstošākā alternatīva vairākumam filiālē „Baldone” esošajiem bērniem norādīts specializēts ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums vai specializētais grupu dzīvoklis, atbilstoši bērnu vecumam uz pārejas brīdi dzīvē kopienā, 9 bērniem ir norādīta speciālā audžugimene kā piemērotākā alternatīva ārpus ģimenes aprūpei.
8. standarts: Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni. Bērna attiecības ar viņa/viņas izcelsmes ģimeni tiek veicinātas, saglabātas un atbalstītas, ja tas ir bērna vislabākajās interesēs.	DAĻĒJI ATBILST Saikne ar ģimeni ir nelielai daļai filiāles „Baldones” bērniem, aptuveni 1/5. No DI pasākuma ietvaros veiktajiem bērnu izvērtējumiem redzams, ka filiālē „Baldone” atrodas bērni no visiem Latvijas plānošanas reģioniem – Rīgas, Kurzemes, Zemgales, Vidzemes un Latgales, tālu no ierastās sociālās vides, līdz ar to vecāku un bērnu saskarsme ir apgrūtināta lielā attāluma dēļ. No Rīgas plānošanas reģiona ievietoti 28 bērni, 16 – no Rīgas. Aptuveni 1/5 bērnu (21 bērns) filiālē „Baldone” ievietoti uz vecāku iesnieguma pamata, kas liecina par vecāku neprasmi bērna ar invaliditāti aprūpē un pašvaldības atbalsta trūkumu ģimenēm, kurās ir bērni ar invaliditāti. Skatot bērnu izstāšanās rādītājus dinamikā redzams, ka 2016. un 2015. gadā neviens no filiālē „Baldone” esošajiem bērniem nav adoptēts vai nodots audžugimenes aprūpē, 2 gadu laikā 1 bērns ir atgriezies ģimenē.
9. standarts: Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi. Pirms aprūpētājiem tiek uzticētas rūpes par bērnu, viņi tiek rūpīgi novērtēti, atlasīti un apmācīti. Aprūpētāji saņem nepārtrauktu apmācību un profesionālo atbalstu, lai nodrošinātu bērna vispārējo attīstību.	NEATBILST Lielākā daļa filiāles „Baldone” darbinieku (71%) ir vecumā pēc 50 gadiem, 80% no visiem darbiniekiem ir vidējā/ vidējā profesionālā vai zemāka izglītība. Šādu darbinieku profilu sekmējusi filiāles „Baldone” atrašanās vieta un darba specifika. 77% darbinieku darba stāžs filiālē „Baldone” ir virs 6 gadiem, kas liecina par pieredzējušu personālu darbā ar mērķa grupu. Atrašanās vietas, vispārējo speciālistu trūkums un zemā atalgojuma līmeņa dēļ kvalificētu darbinieku piesaistes iespējas ir ierobežotas, un veikt rūpīgu novērtēšanu un atlasī praktiski nav

⁴⁰ Informācija uz periodu 2017. gada, vasara

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
	iespējams. Personālam nav specifiskas izglītības darbā ar bērniem ar īpašām vajadzībām. Šāds darbinieku sastāvs arī neveicina ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma nodrošināšanu. 72% (jeb 142 darbinieki) nodarbināti bērnu un pilngadīgu personu aprūpē, 28% (jeb 53 darbinieku) nodrošina atbalsta funkcijas. Ņemot vērā, ka visi bērni un pilngadīgās personas ir ar invaliditāti, aprūpes un sociālā rehabilitācijas personāla skaits un nepieciešamās kompetences ir nepietiekamas. VSAC „Rīga” 2016. gada publiskajā pārskatā norādīts, ka darbiniekiem ik gadu tiek nodrošināta iespēja paaugstināt savu kvalifikāciju. Darbinieku kvalifikācijas celšana norit pēc apstiprināta plāna. Personāla apmācību vajadzības tiek noteiktas, ņemot vērā MK noteikumos nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” no 2017. gada 13. Jūnija noteiktās prasības, darbinieku esošo izglītību, jau apgūtās zināšanas un veicamā amata pienākumu izpildei papildus nepieciešamās zināšanas. Pēc personāla sniegtās informācijas darba specifikas dēļ piemērotu apmācību piedāvājums ir ļoti ierobežots, kā rezultātā nodrošināt kvalitatīvu kompetenču paaugstināšanu ir apgrūtināts.
10. standarts: Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu. Aprūpētājs velta bērnam individuālu uzmanību un apzināti cenšas iemantot viņa/viņas uzticēšanos un saprast viņu. Aprūpētāja komunikācija ar bērnu vienmēr ir atklāta, godīga un cieņas pilna.	NEATBIST Ekspertu vizītes laikā, novērojot savstarpējo bērnu un darbinieku komunikāciju identificēts, ka uz bērnu grupu (6-8 bērni) ir 1 darbinieks. Atbilstoši bērnu aprūpes līmenim un specifikai, darbiniekam nav iespējams nodrošināt individuālu uzmanību un iedziļināšanos katra bērna vajadzībās. Esošā darba organizācija izmantojot maiņu grafiku neveicina individuālu pieeju. Ņemot vērā aprūpētāju lielo slodzi nav iespējams nodrošināt, ka bērnam tiek veltīta individuāla uzmanība. Līdz ar to nav iespējams izveidot uzticēšanos un cieņpilnu attieksmi. Individuāla komunikācija ar bērnu ir ļoti ierobežota. Faktiski netiek izmantoti nekādi alternatīvās komunikācijas līdzekļi.
11. standarts: Bērnā tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā. Bērns tiek uzskatīts par savas dzīves ekspertu. Bērns tiek informēts, uzklauss un uztverts nopietni, un viņa/viņas spējas tiek atzītas kā stiprs potenciāls. Bērns tiek iedrošināts paust savas jūtas un pieredzi.	NEATBILST Pakalpojums filiāle „Baldone” tiek organizēts atbilstoši ilgstošas aprūpes pakalpojuma pieņemtajām formām. Bērna intereses un vajadzības tiek salāgotas ar filiāles “Baldone” un personāla iespējām/vajadzībām un interesēm. Personāls izstrādā dienas kārtību un nosaka bērnu izvietojumu guļamtelpās, kurās nav privātums – katram bērnam savs skapītis, krēsls, apgaismojums. Vienā telpā pie sienas bija bērnu pašu zīmējumi, kalendārs. Arī citu telpu iekārtojums bezpersonisks un neliecina par individuālo spēju un interešu nodrošināšanu. Filiāles „Baldone” aprūpes pakalpojuma groza pamatā ir

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
	nodrošināt mājokli un sociālo aprūpi, lai apmierinātu pakalpojuma saņēmēju pamatvajadzības. Bērniem nav iespējas izvēlēties interešu izglītības pasākumus, saturīgas dienas pavadīšanas iespējas, to nosaka filiāles “Baldone” personāls.
12. standarts: Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos. Aprūpes organizācijas dzīves līmenis un infrastruktūra atbilst bērna vajadzībām attiecībā uz komfortu, drošumu, veselīgiem sadzīves apstākļiem, kā arī netraucētu piekļuvi izglītībai un sabiedrībai.	NEATBILST Aprūpes pakalpojums tiek organizēts trīsstāvīgā ēkā ar kopējo platību virs 6000 m ² . Lai nodrošinātu izmaksu ziņā samērīgu pakalpojumu, tāda izmēra telpās ir nepieciešams ievietot lielu skaitu pakalpojuma saņēmēju. Tā rezultātā filiāle „Baldone” ir lielākā institūcija RPR, kurā uzturas bērni. Ēka, kurā izvietots pakalpojums atbilst nedzīvojamās ēkas statusam, kā rezultātā izveidot atbilstošu dzīves vietas pakalpojumu ir sarežģīti. Ēkā ir nodrošināta vides pieejamība (lifts) starp 1. un 2. stāvu, ko vizītes laikā darbināja atsevišķs personāls. Pakalpojums tiek organizēts pa grupām, kur katrai grupai ir sava guļamtelpa, arī pārējās visas telpas ir koplietošanas. Guļamtelpā vienlaikus atrodas līdz 6 bērniem, tā rezultātā nav nenodrošināti komfortabli un veselīgi sadzīves dzīves apstākļi. Kopējā ēkas platība paredz vairāk kā 6m ² esamību uz vienu pakalpojuma saņēmēju (atsauce – 2000.gada 12.decembra MK noteikumi Nr.431 „Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”), tomēr kopējā platībā tiek ieskaitītas daudzas palīgtelpas, rehabilitācijas telpas, darbinieku telpas, ēdināšanas bloka telpas. Faktiski visas telpas, kuras bērni izmanto ir koplietošanas telpas, kas izslēdz iespēju pabūt vienatnē, līdz ar to sadzīves apstākļi ir uzskatāmi par neapmierinošiem. Mājas sajūtu attālina arī noteiktās prasības ēdiena pagatavošanai, arī bērnu un pilngadīgu personu apģērbs neatbilstošs un nabadzīgs.
13. standarts: Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbilstošu aprūpi. Aprūpētāji saņem nepārtrauktu un specifisku apmācību un atbalstu, lai tie spētu apmierināt viņu aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības.	DAĻĒJI ATBILST Filiālē „Baldone” visi ievietotie bērni un pilngadīgas personas ir ar invaliditāti un ar 2., 3. vai 4. aprūpes līmeni. Filiālē “Baldone” tiek nodrošināts patstāvīga medicīnas personāla klātbūtne. Bērnu aprūpei ir nodrošināta 24 stundu uzraudzība. Sarunās ar filiāles “Baldone” vadītāju noskaidrots, ka nepieciešamos medikamentus un to regulāru lietošanu uzrauga medmāsas, savukārt, aprūpē iesaistītais personāls ir nepietiekams, lai nodrošinātu atbilstošu aprūpi un personālam nav specifiskas izglītības darbā ar bērniem ar īpašām vajadzībām. Personām ar funkcionālajiem traucējumiem daudzos gadījumos ir specializēti palīg līdzekļi. Palīgierīces (ratiņkrēsli) novecojušu modeļu. Aprūpes personāla nepietiekamība, darba organizācija maiņās rada lielas grūtības nodrošināt bērniem ar izteiktiem FT pastaigas svaigā gaisā, individuālu pieeju un atbilstošu aprūpi.

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
	ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 7. pants īpaši uzsver bērnu ar invaliditāti īpašo stāvokli un nepieciešamību dalībvalstīm veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka bērni ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem bērniem pilnībā izmanto visas cilvēktiesības un pamatbrīvības. Tāpat ir noteikts, ka visos lēmumos, kas attiecas uz bērniem ar invaliditāti, galvenajam apsvērumam jābūt bērna vislabākajām interesēm.
14. standarts: Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei. Bērns/jaunietis saņem atbalstu, lai nākotnē viņš/viņa spētu kļūt par pašpalīdzīgu, pašpietiekamu un aktīvu sabiedrības locekli. Viņam/viņai ir pieejama izglītība un tiek sniegta iespēja apgūt dzīves prasmes un vērtības. Tiek veicināta bērna/jaunieša pašcieņa.	DAĻĒJI ATBILST Lielākā daļā bērnu pēc pilngadības sasniegšanas turpina saņemt pakalpojumu filiālē „Baldone”. Filiālē „Baldone” ēkas 3. stāvā ir izveidots pusceļa mājas pakalpojums, kurā jaunieši tiek gatavoti patstāvīgai dzīvei. Tomēr VSP dati liecina (2014.-2016. gads), ka iemesls personas izstāšanās no filiāles “Baldone” - atgriezušies dzīvei pašvaldībā vai ģimenē ir 0%. Biežākie izstāšanās iemesli – devies uz citu aprūpes iestādi vai pārvietots uz veselības iestādi. Ilgstošas aprūpes pakalpojuma galvenais uzdevums ir nodrošināt drošu vidi un fizioloģisko vajadzību nodrošināšanu, bet pakalpojums neietver dzīves prasmju un vērtību apgūšanu.

3.10. Kopsavilkums

- ❖ Pēdējos 3 gados (2014. –2016. gads) starp pakalpojuma saņēmējiem vērojams pilngadīgo personu īpatsvars, jo katru gadu filiālē “Baldone” samazinās bērnu skaits.
- ❖ Aptuveni 80% bērnu un pilngadīgo personu institucionālajā aprūpē atrodas no zīdaiņa vecuma (0-2 gadi), vairākas reizes pārvietoti no vienas aprūpes iestādes uz otru.
- ❖ Aptuveni 80% bērnu un pilngadīgo personu ir zaudējuši saikni ar savu ģimeni un kopienu.
- ❖ Rādītāji saistībā ar bērnu atkalapvienošanu ar ģimeni, adopciju, nodošanu audžuģimenē, vai bērna nodošanu aizbildnībā ir nelieli.
- ❖ Filiālē „Baldone” esošais bērnu skaits (51 bērni – 2017. gads, pavasaris) pārsniedz ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma standartu.
- ❖ Ēka, kurā tiek nodrošināts aprūpes pakalpojums ir pārāk liela, lai tajā izveidotu tikai ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu (Dzīvojamās ēkas platība 6090.80m²/ 24 bērni (max pieļaujamais bērnu skaits vienā ēkā) = 253.78m²/ uz 1 bērnu).
- ❖ DI pasākuma ietvaros filiālē „Baldone” izvērtēts 41 bērns vai 80% no visiem filiālē „Baldone” esošajiem bērniem (51 bērniem, 2017. gada pavasaris). Tikai 1 bērnam no izvērtētajiem bērniem varētu tikt nodrošināts alternatīvās aprūpes pakalpojums viņa deklarētajā dzīvesvietā.

- ❖ Filiālē „Baldone” sociālās aprūpes pakalpojuma saņēmēju (bērnu un pilngadīgo personu) dzīves apstākļi ir neapmierinoši, pilnīgi pretēji ģimeniskai videi. Visas ikdienas dzīves norises notiek šauros apstākļos vai koplietošanas telpās, tai skaitā, ikdienas higiēnas ievērošanai nav izveidotas piemērotas telpas.
- ❖ Pakalpojumu vienlaicīgi saņem pilngadīgas personas un bērni.
- ❖ Pakalpojums tiek vienlīdzīgi plānots, gan bērniem, gan pilngadīgām personām.

4. REORGANIZĀCIJAS PRIEKŠLIKUMI

Lai saglabātu samērīgumu starp sociālo un ekonomisko jomu, **reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza priekšlikumu par filiālē “Baldone” esošo sociālo aprūpes pakalpojumu pārtraukšanu.**

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa norāda, ka galvenais iemesls sociālā aprūpes pakalpojuma pārtraukšanai ir neatbilstība MK noteikumiem Nr.338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, kas paredz bērnu aprūpi tikai ģimeniskai videi pietuvinātos ilgstošas aprūpes pakalpojumos, pakalpojuma sniegšana vienlaicīgi bērniem un pilngadīgām personām, pakalpojuma saņēmēju izvietojums guļamtelpās un telpu nepiemērotība dzīves vietas pakalpojuma nodrošināšanai. Lai ēkā varētu nodrošināt kvalitatīvus sociālās aprūpes pakalpojumus, ir jāveic kapitālā pārbūve lielajām dzīvojamām (guļamtelpām) telpām, tai skaitā, izbūvējot pietiekamā skaitā individuālās higiēnas telpas. Kapitālie remontdarbi nepieciešami arī palīgēkām – veļas mājai, sūkņu mājām un katlu mājai. Kā papildus apgrūtinājums 21. gs. atbilstoša aprūpes pakalpojuma izveidei ir ēkas kopējā platība, kas paredzēta lielam skaitam pakalpojuma saņēmēju.

„Ad hoc ekspertu grupas ziņojums par pāreju no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi” IV nodaļas, 1.punktā norādīts, ka viena no galvenajām problēmām pārejai no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi un priekšlikumiem, kā tās risināt, ir pārmērīgi ieguldījumi esošajās iestādēs, kad zemas aprūpes kvalitātes uzlabošana tiek risināta ar fiziskās vides apstākļu uzlabošanu. Līdz ar to **ekspertu grupa aicina izvairīties no pārmērīgiem ieguldījumiem filiāles „Baldone” ēkā, un pārskatīt lēmumu par KPFI projekta uzsākšanu 2018. gadā.** Ar KPFI projekta īstenošanu tiktu uzlabota ēkas energoefektivitāte, bet netiek atrisināta pamatproblēma – neapmierinošie sanitārie apstākļi jeb individuālo higiēnas telpu neesamība (galvenais ierobežojums neatbilstošā un novecojošā iekšējo ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu sistēma ēkā), nepiemērotie telpu plānojumi ģimeniskas vides pietuvinātam pakalpojumam, kā arī daļējā vides pieejamība starp ēkas stāviem (nav vides pieejamība uz ēkas 3.st.).

Līdzās iepriekš minētajiem apstākļiem, reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas viedoklis, ka bērnu aprūpes pakalpojuma pārtraukšanu filiālē “Baldone” nosaka arī šādi aspekti:

- ❖ ANO Ģenerālās asamblejas 64. sesijā pieņemtā Rezolūcija (64/142) “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”⁴¹, kas paredz, ka “aprūpes iestādēm jābūt mazām un organizētām atbilstoši bērna tiesībām un vajadzībām, un to videi jābūt pēc iespējas tuvai ģimenes vai nelielas grupas videi. Iestādes vispārīgajam mērķim jābūt pagaidu aprūpei un aktīvai dalībai bērna atkal apvienošana ar ģimeni vai, ja tas nav iespējams, stabilas aprūpes nodrošināšanai alternatīvā ģimenes vidē, tostarp gādājot par adopciju”;
- ❖ Latvijā noteiktie pamatprincipi DI īstenošanai ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, kas nosaka, ka tiek izmantoti FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives – Starptautiskā kopienas izglītības federācija), IFCO (International Foster Care Organisation – Starptautiskā Audžuvecāku organizācija) un SOS Children’s Villages (SOS bērnu ciemati) izstrādātie Quality4Children standarti⁴² bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā, kas paredz, ka “ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi”;
- ❖ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr.338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”⁴³, kas ir stājušās spēkā (pilnīga to izpilde jānodrošina līdz 2023.gada 1.janvārim) un kuros ir iekļauti Quality4Children principi par bērnu aprūpes grupām un nelielu bērnu skaitu aprūpes iestādē (ne vairāk

⁴¹ The United Nations. Guidelines for the Alternative Care of Children. Skatīt, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E.

⁴² Standarts bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā. Skatīt, http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/.

⁴³ 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>.

kā 3 grupas x 8 bērni ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā un 2 grupas X 12 aprūpē esoši bērni “jauniešu mājā”);

- ❖ Reorganizācijas plāna filiālei “Baldone” ietvaros veiktā bērnu aprūpes pakalpojuma izvērtējums, kā būtiskāko ierobežojumu norādot ēkas apjoma nepiemērotību – 253.78m²/ uz 1 bērnu⁴⁴ ārpusģimenes aprūpes vietai, kas noteikts starptautiskajos un Latvijas valsts normatīvos bērnu aprūpes iestādēm⁴⁵.

4.1. Alternatīvas ēkas tālākai izmantošanai

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas priekšlikums, pēc filiāles „Baldone” slēgšanas, **piedāvāt Baldones novada pašvaldībai** izvērtēt iespējas, pamatojoties uz Publisko personas mantas atsavināšanas likuma 42.panta pirmo daļu, ar Ministru kabineta rīkojumu **pārņemt filiāles “Baldone”**, lietošanā esošo **nekustamo īpašumu** Mežvidu ielā 17, Baldone, Baldones novads, kadastra apzīmējums Nr. 80250060209001, likumā “Par pašvaldībām” noteikto pašvaldības funkciju realizācijai. Baldones novads ir informējis Reorganizācijas plāna izstrādātājus par vēlmi izmantot esošo ēku pilnā apjomā vai, pakalpojuma samazinājuma gadījumā, daļēji nomājot telpas. Ņemot vērā to, ka šobrīd filiāle “Baldone” ir otrais lielākais darba devējs Baldones novadā un Baldones domes apņemšanos veicināt novada ekonomisko izaugsmi, tad novada interesēs ir ēkas turpmākā izmantošana dažādu sociālo vai rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai.

4.1.1. Risinājumi ēkas tālākai izmantošanai terminētā periodā

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza 1 alternatīvu ēkas izmantošanai terminētā periodā (2018.-2020.gads) – filiālē „Baldone” aprūpes pakalpojumu sniegšana bērniem, jauniešiem un pilngadīgām personām ar GRT līdz tiek atrasta piemērotākā sabiedrībā balstīta alternatīvās aprūpes forma katram aprūpes pakalpojuma saņēmējam.

4.1.2. Risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa norāda, ka terminētajā aprūpes pakalpojuma nodrošināšanas periodā, ir jāturpina filiāles „Baldone” ēku/būvju un tai piederošās teritorijas ikdienas uzturēšanas darbi.

4.2. Alternatīvas bērnu virzīšanai prom no institucionālās aprūpes

Saskaņā ar neatkarīgas Ad hoc ekspertu grupas sagatavoto ziņojumu - „Ad hoc ekspertu grupas ziņojums par pāreju no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi”⁴⁶, un tajā esošajiem ieteikumiem, veidot stratēģijas un rīcības plānus, balstoties uz vienotiem principiem, reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir definējusi principus uz kuru pamata ir meklēti risinājumi bērnu un pilngadīgo personu virzīšanai no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi.

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas definētie principi (uz bērnu segmentu attiecināmi 1.-4. princips, uz pilngadīgo personu segmentu attiecināmi 1., 3., 4. un 5. princips):

1. **Attīstīt integratīvu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sistēmu, kas mazinātu risku bērniem nonākt ārpusģimenes aprūpē.**

Brīdis, kad vecāki saņem ziņu, ka viņu bērnam ir uzstādīta diagnoze par intelektuālās attīstības traucējumiem vai noteikta invaliditāte vai bērnam atklāta slimība, kas nav izārstējama, vecākiem vienmēr ir traumatisks. Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu vērtējumā, joprojām vecākiem tiek sniegta nepietiekama apjoma psiholoģiskais un informatīvais atbalsts, tajā brīdī, kad tiek paziņots, ka bērnam būs funkcionāli ierobežojumi

⁴⁴ Dzīvojamās ēkas platība 6090.80m²/ 24 bērni (max pieļaujamais bērnu skaits vienā ēkā) = 253.78m²/ uz 1 bērnu.

⁴⁵ 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt 42. punkts, <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>, 16.lpp.

⁴⁶ Ad hoc ekspertu grupas ziņojums par pāreju no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi. Skatīti, ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3992&langId=en

visu dzīvi. Netiek sniegta pamatinformācija, kā labāk organizēt ikdienas aprūpi vai kas ir intelektuālās attīstības traucējumi, ko vecāki šai situācijā varētu darīt un kādas ir iespējamās bērna attīstības perspektīvas. Saņemot atbildes uz šiem jautājumiem ir vitāli svarīgi, lai novērstu ģimenes pašizolāciju, ilgstošu dzīvošanu sērās un vainīgā meklēšanu.

Vairākos starptautiskos pētījumos par ģimenes institūciju⁴⁷ ir aktualizēts jautājums par nepieciešamību veidot pakalpojumu dalījumu pēc atbalsta saņēmēja: bērns, vecāks, ģimene, kopiena. Lai gan dzīvē starp pakalpojumiem nav stingri noteiktas robežas, tomēr tā segmentējot pakalpojumus labāk var analizēt īstermiņa un ilgtermiņa ieguvumus, plānot pakalpojumu ilgtspēju. Piemēram uz bērniem vērsto pakalpojumu uzdevums ir veicināt bērnu sociālo un emocionālo attīstību, iekļaušanos sabiedrībā. Savukārt uz vecākiem vērstie pakalpojumi izglīto vecākus par bērnu attīstību, bērnam nepieciešamā atbalsta sniegšanu, veicina vecāku iesaistīšanos pašpalīdzības grupās. Uz ģimeni vērstie pakalpojumi mazina ģimenes sociālo izolāciju, stiprina attiecības starp visiem ģimenes locekļiem vecākiem un bērniem, māsām un brāļiem, un dzimtu kopumā. Ilgtermiņā samazinās ģimeņu skaits, kas pakļautas nabadzībai un sociālai atstumtībai, kā arī samazinās ārpusģimenes aprūpē nonākošo bērnu skaits vai jauniešu, kas kļuvuši pilngadīgs, nonākšana ilgstošas aprūpes iestādē.

Pakalpojumi, kas sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, pēc savas uzbūves kļūst arvien vairāk integratīvi starp veselības, sociālās, izglītības, u.c. jomu dalībniekiem. Piemēram, integrētais izglītības un sociālās rehabilitācijas pakalpojums, integrētais paliatīvais un sociālās rehabilitācijas pakalpojums, integrētais izglītības, nodarbinātības, veselības aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums, u.c. pakalpojumi. Atbalstoši katra konkrētā pakalpojuma mērķa grupai un sasniedzamajam rezultātam, pakalpojumu nodrošināšanā saskaņoti darbojas starpdisciplināra speciālistu komanda, piemēram, vispārējās izglītības pedagogs, sociālais pedagogs, personas asistents, ergoterapeits, medicīnas māsa. Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu vērtējumā, integrēto jeb starpnozaru sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu attīstība DI projekta mērķa grupu kontekstā ir ļoti svarīga, gan no tāda aspekta, ka tie ir uz personu centrēti, iekļaujoši, līdzdalību veicinoši un ar individuālu pieeju, gan saistībā ar 21.gs. sociālo pakalpojumu attīstības stratēģiju, kas paredz virzību prom no invaliditātes medicīniskā modeļa uz sociālo tiesību modeli, kas ir atbilstošs starptautiskos dokumentos noteiktām prasībām, piemēram, ANO “Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām”⁴⁸.

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu viedoklis, ka integrēto sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu attīstību kavē vājā mijiedarbība starp veselības, sociālās, izglītības, u.c. jomu dalībniekiem. Meklējot risinājumus kavējošo faktoru novēršanai, diskusijās ar pašvaldību sociālās nozares pārstāvjiem eksperti identificēja vairākus komplicētus jautājumus, kuri risināmi nacionālā mērogā.

Informācijas apmaiņa starpnozaru līmenī ir viens no jautājumiem. Iemesls, kāpēc vecāki nesaņem pietiekamu informāciju par jau esošo pieejamo atbalstu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem – par apmācību vai konsultāciju iespējām vecākiem, bērnu attīstošām terapijām, sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem un to saņemšanas kārtību, u.c. veida atbalstu, vistiešākajā mērā saistīts ar to, ka atbalsta nodrošināšanā ir iesaistīti dažādu nozaru speciālisti (veselības, sociālās, izglītības), kuru darbība nav saskaņota starpnozaru līmenī. Pēc reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu domām, pirmkārt, nacionālā mērogā ir jāatrisina ieilgušais informācijas apmaiņas jautājums starp veselības un sociālās jomas speciālistiem, piemēram, ģimenes ārstu un sociālo darbinieku. Sekas novēlotas informācijas saņemšanai ir saistītas gan ar zaudēto laiku, kas būtiski ietekmē bērna attīstību, gan iespēju bērnam nonākt ārpusģimenes aprūpē.

⁴⁷ Mary Daly „Family and Parenting Support: Policy and Provision in a Global Context.” Skatīt, https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/01%20family_support_layout_web.pdf, 32.lpp.

⁴⁸ ANO “Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām”. Skatīt 19.pantu, <http://www.sustento.lv/section/show/35>

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas vērtējumā, attīstot integratīvu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sistēmu, vienlaicīgi svarīgi ir divi aspekti - holistiskās pieejas iedzīvināšana sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu organizēšanā, kas garantētu saskaņotību un politikas konsekveni starp nozarēm, gan jaunu inovatīvu integrēto sociālo pakalpojumu izveide, kas nostiprina sociālo tiesību modeli atbalsta sniegšanā cilvēkiem ar invaliditāti.

2. Audžuģimene ir uzskatāma par vairāk ģimenes videi atbilstošāku modeli ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem nekā ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti ir vienoti viedoklī, ka primāri bērnu, kuri zaudējuši vecāku gādību, alternatīvā aprūpē būtu nodrošināma ģimenes vidē, ko nodrošina bērna paplašinātā ģimenē (aizbildnība) – radnieki, tai skaitā, tuvi ģimenes draugi, kurus bērns pazīst, vai audžuģimenē. Plānojot sociālos pakalpojumus un alternatīvas bērnu ārpusģimenes aprūpē jāņem vērā, ka atbalsta nodrošināšana ir vienlīdz svarīga kā audžu vecākiem, tā aizbildņiem, kā arī adoptētājiem. Būtu jāizveido audžuģimenēm un aizbildņiem vienāds atbalsta un pakalpojuma klāsts. ES vadlīnijās ir liels atbalsts audžuģimeņu institūta stiprināšanai, attīstībai un “profesionalizēšanai”, nenosakot vienotu audžuģimeņu attīstības konceptu, ļaujot katrai ES dalībvalstij, starptautisko vadlīniju ietvarā, attīstīt savai valstij piemērotāko modeli.

3. Bērnu un pilngadīgo personu virzīšana prom no institucionālās aprūpes notiek saskaņā ar DI Rīcības plāna 2015.-2020. gadam noteiktajiem vispārējiem pamatprincipiem.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti aicina stingri pieturēties pie DI Rīcības plāna 2015.-2020. gadam definētajiem vispārējiem pamatprincipiem, piemēram, „Slēdzamo institūciju pakalpojuma saņēmējiem nodrošina sabiedrībā balstītus vai ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus, nevis pārvieto no vienas institūcijas uz citu”.⁴⁹

Papildus norādot, ka iepriekš citētais DI Rīcības plāna 2015.-2020. gadam vispārējais pamatprincips ir saskaņā ar ANO pamatnostādņēm par bērnu alternatīvo aprūpi – II daļa, B sadaļa, 12. punkts⁵⁰, kurā uzsvērts, ka pieņemot lēmumus par bērniem alternatīvā aprūpē, ieskaitot neformālo aprūpi, jāņem vērā, ka **svarīgi ir nodrošināt bērniem stabilas mājas un apmierināt viņu pamatvajadzības pēc drošas un pastāvīgas piesaistes aprūpētājiem, turklāt pastāvīga risinājuma rašana jāuzskata par galveno mērķi.**

4. Radīt Latvijas situācijai inovatīvus un piemērotus alternatīvās aprūpes risinājumus institucionālā aprūpē esošiem bērniem, jauniešiem, ietverot pilngadīgas personas, kas valsts aprūpes iestādē atrodas no zīdaiņa vecuma.

DI plāna ietvaros jaunu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izveidi iespējams īstenot atbilstoši 2016. gada 20. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 871 Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā" 9.3.1.1. pasākuma "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai" pirmās un otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumiem⁵¹. Šo noteikumu atbalstāmie pakalpojumi saskan ar Ministru kabineta noteikumiem

⁴⁹ Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam, 5.lpp., http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/4/ricplans_groz_22032016.pdf

⁵⁰ The United Nations. Guidelines for the Alternative Care of Children. 2009 – http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E

⁵¹ 2016. gada 20. decembra MK noteikumi Nr.871 - <https://likumi.lv/doc.php?id=287725>

Nr. 338⁵² un paredz iespēju veidot ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus – mazās grupas vai jauniešu mājas pakalpojumus.

Plānojot filiāles „Baldone” aprūpē esošo bērnu virzīšanu prom no institucionālas aprūpes jāņem vērā sekojoši ierobežojumi:

- ❖ Pašvaldība, kurā ir bērna deklarētā dzīvesvieta, nepiedalās DI plāna īstenošanā (piemēram, no Rīgas pašvaldības, kura nepiedalās DI plāna īstenošanā, filiālē „Baldone” atrodas 16 bērni (informācija saņemta no filiāles „Baldone” 2017. gada, novembris);
- ❖ Pašvaldības ir paudušas viedokli, ka tās neplāno ģimeniskai videi pietuvinātus ilgstošas aprūpes pakalpojumus bērniem, kas atrodas VSAC (18 pašvaldības no 19)⁵³ Vienīgā pašvaldība, kas plāno pakalpojumu nodrošināšanu ir Tukuma novads;
- ❖ Daļai bērnu nav veikts individuālo vajadzību izvērtējums DI plāna ietvaros (DI plāna ietvaros filiālē „Baldone” izvērtēti 41 bērns (vai 80%) no esošajiem 51 bērna 2017. gada pavasarī, neizvērtēto bērnu skaits – 10 bērni)

5. **Funkcionālā traucējuma veids un smaguma pakāpe pati par sevi nevar būt iemesls sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu iespēju izslēgšanai.**

Attiecībā uz pilngadīgām personām ar GRT reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa aicina ievērot DI politikas pamatprincipu – neatkarīga dzīve ar iespējām saņemt individuālajām vajadzībām atbilstošu atbalstu dzīvesvietā ir labākā izvēle, un visiem iesaistītajiem speciālistiem ir jābūt vienotai izpratnei par to, cik negatīvu iespaidu uz personu atstāj aprūpe ilgstošas aprūpes institūcijā, un ka funkcionālā traucējuma veids un smaguma pakāpe pati par sevi nevar būt iemesls sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu iespēju izslēgšanai⁵⁴.

Absolūtajam vairākumam pilngadīgu personu ar GRT nav veikts individuālo vajadzību izvērtējums (89% jeb 85 personām) nav veikts individuālo vajadzību izvērtējums DI plāna ietvaros (DI plāna ietvaros filiālē „Baldone” izvērtētas 10 pilngadīgas personas (vai 11%) no esošajām 95 pilngadīgajām personām 2017. gada pavasarī).

Līdzās izvirzītajiem principiem, ir izveidots filiāles „Baldone” aprūpes pakalpojumu saņēmēju (bērnu un pilngadīgo personu) segmentācijas modelis (skat. 16.att.), lai pilnīgāk raksturotu situāciju, kurai tiek meklēti risinājumi. Situācijas modelēšanā ņemti vērā tādi aspekti kā vecums, funkcionālo traucējumu smaguma pakāpe, uzturēšanās ilgums institucionālā aprūpē jeb saikne ar ģimeni/kopienas. Aspektu izvēle ir balstīta gan uz reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu profesionālo pieredzi darbā ar bērniem ārpusģimenes aprūpē un SBSP nodrošināšanu personām ar GRT, gan starptautiskajos dokumentos definētām pazīmēm⁵⁵.

⁵² 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr.338 -<https://likumi.lv/doc.php?id=291788>

⁵³ Saņemtas vēstules no pašvaldību plānošanas reģioniem.

⁵⁴ LM skaidrojums par ERAF ieguldījumiem sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu infrastruktūras attīstību. Skatīt, <https://lpr.gov.lv/2017>

⁵⁵ Piemēram, ANO „Pamatnostādnēs par bērnu alternatīvo aprūpi” II daļas, 9. punktu, kurā teikts, ka valstīm jātiecas nodrošināt atbilstošus pasākumus, lai sniegtu atbilstošu aprūpi un aizsardzību mazāk aizsargātiem bērniem, piemēram, vardarbības upuriem un no ekspluatācijas cietušiem bērniem, pamestiem bērniem, ielu bērniem, ārlaulības bērniem, bērniem bez pavadonā un no ģimenes nošķirtiem bērniem, valsts robežās pārvietoto iedzīvotāju un bēgļu bērniem, iebraukušo strādnieku bērniem, patvēruma meklētāju bērniem vai HIV pozitīviem vai HIV/AIDS un citu smagu slimību skartiem bērniem.

16.att. Filiāles “Baldone” ilgstošas aprūpes pakalpojuma saņēmēju segmentācijas modelis.

(Piezīme - segmentu lielumiem ir ilustratīvs raksturs).

**Saīsinājums ĪpV – bērni un pilngadīgas personas ar īpašām vajadzībām, tai skaitā, ar funkciju traucējumiem un/vai garīga rakstura traucējumiem*

SEGMENTU VISPĀRĒJS APRAKSTS:

I segments, bērni no 5-6 gadiem ar ĪpV, neliels segments, ~5% no visiem filiālē esošajiem bērniem, atbilstoši vecumam bērni apmeklē pirmskolas izglītības iestādi Baldonē, ~70% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, pašvaldību viedoklis, ka tām nav pietiekamu resursu, lai nodrošinātu sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus šī segmenta bērniem, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums, atbilstoši IAP izvērtējumiem – specializētais ĢVPP.

II segments, bērni no 7-12 gadiem ar ĪpV, ~70% smagi vai dziļi GRT, ~80% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, ~ 50% mācās specializētajā skolā Rīgas pilsētā, kur arī uzturas mācību gada laikā, pašvaldību viedoklis, ka tām nav pietiekamu resursu, lai nodrošinātu sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus šī segmenta bērniem, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums, atbilstoši IAP izvērtējumiem – specializētais ĢVPP.

III segments, bērni no 13-17 gadiem ar ĪpV, lielākais bērnu segments ~75% no visiem bērniem, ~80% smagi vai dziļi GRT, ~90% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, ~ 40% mācās specializētajā skolā Rīgas pilsētā, kur arī uzturas mācību gada laikā, pašvaldību viedoklis, ka tām nav pietiekamu resursu, lai nodrošinātu sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus šī segmenta bērniem, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums, atbilstoši IAP izvērtējumiem – specializētais ĢVPP vai specializētais jauniešu mājas pakalpojums.

IV segments, jaunieši no 18-25 gadiem ar ĪpV, ~50% no visām pilngadīgām personām, ~50% noteikts IV aprūpes līmenis, ~70% ir pabeigta speciālā pamatizglītība, ~50% aprūpes institūcijā ievietoti no ģimenes, neilgi pēc mācību pabeigšanas speciālajā skolā, ~30% ir saikne ar ģimeni, ~30% dzīvesvieta deklarēta Rīgas pašvaldībā, kura nepiedalās DI plāna īstenošanā, piemērotākais alternatīvais aprūpes risinājums – grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums.

V segments, pilngadīgas personas no 26-45 gadiem ar ĪpV+, ~80% atrodas institūcijas aprūpē no bērna vecuma, pārceltas no citām institūcijām, ~60% noteikts IV aprūpes līmenis, ~70% personu lietās parādās ieraksts -

analfabēts, lielākā daļa (~80%) netika izvērtētas DI plāna ietvaros, ~10% ir saikne ar tuviniekiem, piemērotākais alternatīvais aprūpes risinājums – grupu mājas pakalpojums.

4.2.1. Risinājums filiāles “Baldone” bērnu pārejai no institucionālās aprūpes

Pamatojoties uz iepriekš definētajiem principiem bērnu virzīšanai no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi un definētajiem bērnu segmentiem, reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza trīs risinājumus filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem alternatīvās ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanai:

- A. Audžuģimenes un Specializētās audžuģimenes kā alternatīva bērnu virzīšanai prom no institucionālās aprūpes.
 - B. Ģimeniskai videi pietuvināti ilgstošas aprūpes pakalpojumi
 - C. Ģimenes atkal apvienošana.
-
- A. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto primāri bērna aprūpe būtu nodrošināma bioloģiskajā ģimenē vai ģimenes vidē (audžuģimenē vai pie aizbildņa). Tikai gadījumos, kad bērna aprūpe ģimenē, audžuģimenē vai pie aizbildņa nav iespējama, aprūpe ir nodrošināma ĢVPP saskaņā ar bērna individuālajām vajadzībām. Bērniem līdz trīs gadu vecumam audžuģimenēm un specializētām audžuģimenēm pilnībā jāaizstāj ilgstošas aprūpes pakalpojums. Atbilstoši audžuģimeņu attīstības stratēģijai tiek plānots, ka audžuģimeņu skaits Latvijā turpmāko gadu laikā pieaugs, taču, ņemot vērā, ka to precīzs skaits un izvietojums nav precīzi prognozējamas, šo risinājumu nav iespējams īstenot īsā laika termiņā un nevar uzskatīt par vienīgo alternatīvu. Paralēli tiek plānota Specializēto audžuģimeņu attīstība, kur viena no audžuģimeņu specializācijām būs - bērni ar FT. Likumprojekta „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā plānots, ka jau 2018. gadā būs 30 Speciālās audžuģimenes un to skaits ar katru gadu palielinās. Analizējot individuālajos atbalsta plānos esošo informāciju par piemērotāko alternatīvās aprūpes nodrošināšanu, kas atbilst bērna labākajām interesēm un individuālajām vajadzībām, izvērtējumus veikušie eksperti 34% gadījumos (14 no 41 bērniem) ieteikuši filiāles “Baldone” aprūpē esošajiem bērniem izskatīt vairākas alternatīvas, un tikai tad, kad bērna aprūpe ģimenē (5 bērni) vai ģimeniskā vidē (specializētā audžuģimene - 9 bērni) nav iespējama, izvēlēties ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu. No DI pasākuma ietvaros izvērtētajiem bērniem, 9 bērni filiālē “Baldone” atrodas uz vecāku iesnieguma pamata. Tikai 3 gadījumos ir ieteikts izskatīt iespējas par bērna atgriešanu ģimenē (bērni vecumā no 8-11 gadiem). Tā rezultātā plānojot filiāles “Baldone” bērnu pāreju no institucionālās aprūpes, 8 bērniem būtu atbilstoša specializētās audžuģimenes aprūpes forma (vienā gadījumā iespējama atgriešanās ģimenē) (Skatīt 26.tab.).
 - B. Kopumā visiem filiāles “Baldone” izvērtētajiem bērniem individuālajos atbalsta plānos norādīts, ka aprūpe ir nodrošināma institūcijā: 23 bērniem ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un 18 gadījumos „jauniešu mājas” pakalpojums jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem., kopskaitā, 26 bērniem, kuri līdz 2022. gada 31. decembrim būs sasnieguši pilngadību. Kopā 7 bērniem plānojami atbilstoši ilgstošas aprūpes pakalpojumi (Skatīt 26.tab.). Atbilstoši prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem V Nodaļai - Prasības bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pakalpojuma sniedzējiem - ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai ir pieejamas divas aprūpes formas:
 - ❖ Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (māja vai dzīvokļa tipa) bērniem, kurš nodrošina vienā grupā ne vairāk kā 8 bērnus un vienā ēkā ne vairāk kā 3 grupas, kur katrai grupai tiek nodrošināta atsevišķa sanitārā telpa, atsevišķa virtuves telpa un atsevišķa sadzīves telpa.
 - ❖ Jauniešu māja - atsevišķas dzīvokļa tipa sociālā pakalpojuma sniegšanas vietas, tai skaitā dzīvojamās mājas vai dzīvokļus, kur vienā grupā vienā grupā dzīvo ne vairāk kā 12 aprūpē esoši bērni (maksimālais grupu skaits ir 2 grupas), kurus sagatavo patstāvīgai dzīvei ārpus bērnu aprūpes institūcijas, sniedzot atbalstu - darba meklējumos un pastāvīgu ienākumu

gūšanā atbilstoši situācijai darba tirgū, tai skaitā sniedzot konsultācijas un veicinot kontaktus ar darba devējiem un sniedzot atbalstu pastāvīgas dzīvesvietas atrašanā.

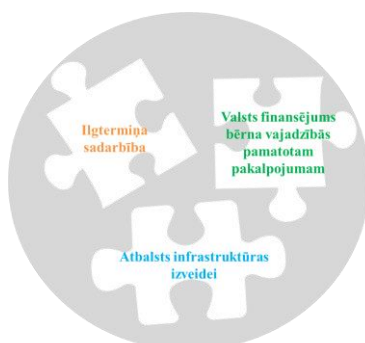
Līdz 2023. gadam nepieciešams veikt esošo ilgstošas aprūpes institūciju reorganizāciju, lai atbilstu iepriekš minētajiem pakalpojumiem. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9. pantā noteiktajam Valsts finansētie ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumi ietver arī pakalpojumus bērniem ar smagiem un ļoti smagiem garīga rakstura traucējumiem vecumā no četriem līdz 18 gadiem, kuriem funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes dēļ nav iespējams nodrošināt aprūpi ģimenē, pie aizbildņa vai audžuģimenē. Bērniem bez smagiem garīga rakstura traucējumiem pakalpojumi būtu jānodrošina pašvaldībā. Tā rezultātā ir nepieciešams plānot Ģimeniskai videi pietuvinātus ilgstošas aprūpes pakalpojumus, ko iespējams nodrošināt, gan kā Valsts Sociālās aprūpes centrus, gan pašvaldību organizētus pakalpojumus, gan piesaistot pakalpojumu sniedzējus (pašvaldības, NVO, SIA).

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir veikusi sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju viedokļu apzināšanu par iespēju nodrošināt specializētus ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus. Savu viedokli izteikt tika aicināti vairāki sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēji, kuriem ir pieredze sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanā bērniem/ jauniešiem un pilngadīgām personām ar FT – biedrība „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi”; Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, nodibinājums „Sociālo pakalpojumu aģentūra”, biedrība „Cerību spārni”, biedrība „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns”, biedrība „Latvijas Samariešu apvienība”, biedrība „Latvijas Sarkanais Krusts”.

Kopumā uzrunātie sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu sniedzēji atzīst, ka risinājums par ĢVPP nodrošināšanu stiprinās sociālo pakalpojumu vides attīstību. Pirmkārt, veicot institucionālās aprūpes sistēmas decentralizāciju, tiktu paplašināta sociālo aprūpes pakalpojumu pieejamība valsts mērogā, it īpaši, tas ir svarīgi gadījumos saistībā ar institucionālajā aprūpē esošajiem bērniem, kuri paliek ārpus DI plāna, jo nav tikuši izvērtēti vai pašvaldība, kurā bērns ir deklarēts, nepiedalās DI plāna īstenošanā.

Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija norādīja, ka Eiropas, tai skaitā, Latvijas kaimiņvalstu SOS Bērnu ciematu asociācijām ir veiksmīga vairāku gadu pieredze ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu ar FT aprūpes pakalpojuma nodrošināšanā ģimeniskā vidē⁵⁶, kas ir valsts regulēti un finansiāli nodrošināti. Pakalpojuma nodrošināšana notiek publiskās partnerības vai deleģējuma formātā, valsts slēdz līgumu ar nevalstiskajām organizācijām (vai SIA) par institucionālajā aprūpē esošo bērnu pāreju uz sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem. Bērna aprūpe tiek organizēta atbilstoši bērna individuālajām vajadzībām, izmantojot gan valsts, gan vietējā kopienā pieejamos resursus.

17. att. Priekšnosacījumi valsts finansēto specializēto ĢVPP izveidei.

⁵⁶ Igaunijas SOS Bērnu ciematu asociācijas pieredzi skatīt, <https://www.sos-lastekyla.ee/en/what-do-we-do/childrens-villages/narva-joesuu-sos-children-s-village/>

Balstoties uz apzināto sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju viedokli par nepieciešamajiem priekšnosacījumiem **ĢVPP attīstīšanai**, ir identificēti **3 pamatnosacījumi**:

- ❖ **Ilgtermiņa sadarbības formāts** [1], kas sevī ietver gan pakalpojuma plānošanu bērnam ilgspējas dimensijā, piemēram, ja pakalpojuma saņēmējs ir jauniešu vecumā, tiek paredzēts pakalpojumu grozs pēc pilngadības sasniegšanas, gan pakalpojuma attīstīšanas kontekstā nepieciešamā finansējuma piesaistīšanai (fondu vai privāto uzņēmēju piesaiste grantu vai garantētu kredītu formātā, piemēram, infrastruktūras pilnveidošanai);
- ❖ **Finansējums pakalpojuma saņēmēja vajadzībās balstītam pakalpojumam** [2], pamatā ir finansējums dzīvesvietas pakalpojumam (jeb izmitināšanas vai mājokļa pakalpojumam) un atbilstoši bērna vecumam un īpašajām vajadzībām finansējums viņa potenciāla attīstīšanai kļūst par pieaugušo, jēgpilnām dienas nodarbēm, integrēšanai izglītības sistēmā, pieejamiem veselības pakalpojumiem. Nosakot pakalpojuma apjomu nepieciešams ņemt vērā bērnu individuālās vajadzības un piemērot atbilstošu pakalpojuma grozu ar atbilstoša finansējuma nodrošinājumu.
- ❖ **Atbalsts pakalpojuma infrastruktūras izveidei** [3] – vairākums sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju ir gatavi uzsākt specializēta ĢVPP pakalpojuma sniegšanu institucionālā aprūpē esošajiem bērniem, ja tiek nodrošinātas valsts investīcijas kvalitatīvas infrastruktūras izveidei.

- C. Atbilstoši individuālo vajadzību izvērtējumiem 5 bērniem ir iespējama ģimenes atkalapvienošana. Papildus tam, atbilstoši personāla sniegtajai informācijai 5 bērniem (skatīt 26.tab.), kuri atrodas filiālē “Baldone” uz vecāku iesnieguma pamata, vecāki uztur regulāru saikni un ņemot vērā bērnu intereses, tad šiem bērniem primāri būtu jānodrošina iespēja atgriezties bioloģiskajā ģimenē. No 2019. gada ieviešot principu “nauda seko klientam” un paredzot iespēju ģimenēm piesaistīt finanšu resursus, gan aprūpes, gan rehabilitācijas pasākumu īstenošanai tiek plānota šo bērnu atgriešanās ģimenē.

26.tab. Bērnu/jauniešu sadalījums pa pakalpojuma veidiem, pārvietošanas plāns.

Avots: Autoru izstrādāts

Plānam ir ilustratīvs un ieteikuma raksturs.

Nr.	Vecums	IAP norādītie nepieciešamie pakalpojumi	Pašvaldība no kuras ievietots	Pakalpojums uz 31.12.2022
1	17	Grupu dzīvoklis	Ogres nov.	Grupu dzīvoklis
2	9	ĢVPP	Jelgavas nov.	SĢVPP
3	16	Ģimene/ĢVPP	Cēsu nov.	Ģimene
4	16	Ģimene/Grupu dzīvoklis	Rīga	Ģimene
5	16	Grupu dzīvoklis	Mālpils nov.	Grupu dzīvoklis
6	9	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Alojas nov.	Specializētā audžuģimene
7	8	Ģimene/ĢVPP	Bauskas nov.	Ģimene
8	18	Grupu dzīvoklis	Bauskas nov.	Grupu dzīvoklis
9	18	Grupu dzīvoklis	Garkalnes nov.	Grupu dzīvoklis
10	10	Ģimene/ĢVPP	Mārupes nov.	Ģimene
11	18	ĢVPP	Rīga	Grupu dzīvoklis
12	17	Grupu dzīvoklis	Tukuma nov.	Grupu dzīvoklis pašvaldībā
13	15	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis

Nr.	Vecums	IAP norādītie nepieciešamie pakalpojumi	Pašvaldība no kuras ievietots	Pakalpojums uz 31.12.2022
14	18	ĢVPP	Rīga	Grupu dzīvoklis
15	12	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
16	14	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
17	15	ĢVPP	Saldus nov.	Grupu dzīvoklis
18	16	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
19	16	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
20	17	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
21	16	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
22	16	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
23	14	ĢVPP	Rīga	Grupu dzīvoklis
24	18	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
25	16	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
26	16	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
27	13	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Jelgava	Specializētā audžuģimene
28	17	Grupu dzīvoklis	Rīga	Grupu dzīvoklis
29	16	Grupu dzīvoklis	Ventspils nov.	Grupu dzīvoklis
30	6	ĢVPP	Valmiera	SĢVPP
31	7	ĢVPP	Olaines nov.	SĢVPP
32	8	Ģimene/Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Ģimene
33	14	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Saulkrastu nov.	Specializētā audžuģimene
34	11	ĢVPP	Vecpiebalgas nov.	SĢVPP
35	6	ĢVPP	Tukuma nov.	ĢVPP
36	11	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Valmiera	Specializētā audžuģimene
37	15	Grupu dzīvoklis	Kocēnu nov.	Grupu dzīvoklis
38	9	ĢVPP	Dagdas nov.	SĢVPP
39	10	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Valmiera	Specializētā audžuģimene
40	8	ĢVPP	Tukuma nov.	ĢVPP

Nr.	Vecums	IAP norādītie nepieciešamie pakalpojumi	Pašvaldība no kuras ievietots	Pakalpojums uz 31.12.2022
41	12	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Jaunpils nov.	Specializētā audžuģimene
42	14	NAV veikts IAP	Salaspils nov.	Grupu dzīvoklis
43	15	NAV veikts IAP	Mārupes nov.	Ģimene
44	15	NAV veikts IAP	Jaunjelgava	Ģimene
45	16	NAV veikts IAP	Rīga	Grupu dzīvoklis
46	16	NAV veikts IAP	Dobeles nov.	Ģimene
47	16	NAV veikts IAP	Rīga	Grupu dzīvoklis
48	16	NAV veikts IAP	Ogres nov.	Ģimene
49	16	NAV veikts IAP	Saldus nov.	Grupu dzīvoklis
50	17	NAV veikts IAP	Aknīstes nov.	Ģimene
51	17	NAV veikts IAP	Valmiera	Grupu dzīvoklis

27.tab. Indikatīvais laika plāns bērnu virzībai prom no filiāles “Baldone”.

(Avots –Autoru izstrādāts)

	Indikatīvais segmenta lielums*	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	8						
B	7						
C	10						

*Piezīme – Indikatīvā segmenta lieluma aprēķins balstīts uz bērnu skaitu filiālē “Baldone” 2017. gada vasarā, kopumā 51 bērns. 26 bērni līdz 31.12.2022 sasniegs pilngadību, kā rezultātā tiem nepieciešams plānot atbilstošus aprūpes pakalpojumus pilngadīgām personām.

4.2.2. Risinājumi filiāles “Baldone” pilngadīgo personu ar GRT pārejai no institucionālās aprūpes

Pamatojoties uz iepriekš definētajiem principiem pilngadīgu personu ar GRT virzīšanai no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi un definētajiem segmentiem, reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza divus risinājumus filiāles “Baldone” aprūpē esošajām personām turpmākas aprūpes nodrošināšanai:

- A. Sabiedrībā balstītu pakalpojumu nodrošināšana pašvaldībā;
 - B. Kvalitatīvu ilgstošas aprūpes pakalpojumu nodrošināšana;
- A. Individuālo vajadzību izvērtējums ir veikta desmit pilngadīgām personām ar GRT. Atbilstoši izvērtējumu datiem visām personām nepieciešams dzīves vietas pakalpojums (9-grupu dzīvoklis, 1-sociālais dzīvoklis), saturīgas dienas pavadīšanas pakalpojumi (5-DAC; 4-specializētās darbnīcas), kā arī individuālais atbalsts un konsultācijas. 4 personas kā vēlamā pakalpojumu saņemšanas vietu ir norādījušas Rīgu, kas nepiedalās DI plāna īstenošanā, kā rezultātā plānot personu atgriešanos

pašvaldībā DI plāna kontekstā nav atbilstoši. Trīs personas kā vēlamo pakalpojumu saņemšanas vietu ir norādījušas Baldoni, viena Bausku un viena Daugavpili. No 2019. gada ieviešot principu “nauda seko klientam” un paredzot iespēju pašvaldībām piesaistīt finanšu resursus nepieciešamo pasākumu īstenošanai iespējams indikatīvi plānot papildus personu atgriešanos uz dzīvi pašvaldībā. Kopumā eksperti indikatīvi plāno 20 personu atgriešanos uz dzīvi pašvaldībā saņemot sabiedrībā balstītus pakalpojumus, gan DI plāna ietvaros, gan īstenojot “nauda seko klientam” principus.

- B. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9. pantā noteiktajam Valsts finansētie ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumi ietver arī pakalpojumus personām ar garīga rakstura traucējumiem. Ņemot vērā, ka 26 bērni sasniegs pilngadību un tiem būtu nepieciešami atbilstoši aprūpes pakalpojumi pilngadīgām personām un papildus 79 pilngadīgām personām ar GRT (no 99) nepieciešami atbilstoši aprūpes pakalpojumi ir nepieciešams arī turpmāk plānot ilgstošas aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu. Nodrošinot pakalpojumus personām ar GRT īpaši svarīgi ir ievērot Normalizācijas principus, kas sākās divdesmitā gadsimta 60. gados Skandināvijā. Bengts Nirje izdala sekojošas Normalizācijas principa sastāvdaļas⁵⁷:

- ❖ Normāls dienas ritms - normāla dienas ritma neievērošana ir viens no spilgtākajiem piemēriem tam, kā lielas, slēgtas aprūpes iestādes rada invaliditāti. Tajās nav iespēju ārpus noteiktās kārtības veicināt pasākumus, nodarbības un pašnoteikšanos.
- ❖ Normāls nedēļas ritms – vairums cilvēku dzīvo vienā vietā, strādā vai iet skolā – citā un viņu brīvā laika nodarbības vai pasākumi notiek vairākās dažādās vietās. Ir aplami organizēt personām ar GRT, piemēram, dienas centra nodarbības un brīvā laika pasākumus tajā pašā ēkā, kas ir viņu mājas.
- ❖ Normāls gada ritms – ko raksturo ne tikai gadalaiku maiņa un tradīcijas sakarā ar ģimenes locekļu jubilejām. Tam pieskaitāmi arī sociālie pasākumi un svētki, kas ir nozīmīgi sabiedrībai un valstij, kā arī kas saistās ar dažādām reliģiskām tradīcijām un rituāliem. Līdzdalība dažādos sabiedriskos pasākumos ļauj izjust pilsonības jēgu, drošību, pašapziņu un līdzcilvēku cieņu.
- ❖ Cilvēka dzīves ciklam atbilstošas pieredzes veidošanās – indivīds var izjust dzīves normālas attīstības fāzes: maza bērna un skolas vecuma bērna periodus, jaunību, pieauguša cilvēka dzīvi un vecumu.
- ❖ Normāla cieņa un pašnoteikšanās tiesības – izvēle, vēlmes, prasības un pašnoteikšanās tiesības jāciena un jāievēro, cik vien tas ir iespējams, neatkarīgi no funkcionālo traucējumu ietekmes.
- ❖ Normāli ekonomiskie un tiesību modeļi, kas atbilst tās valsts likumiem – nodrošināt tādas pašas sociālās un ekonomiskās tiesības kā visai sabiedrībai.
- ❖ Normālas vides un dzīvojamo ēku standartu prasības, kas atbilst sabiedrībai, kurā indivīds dzīvo – prasībām dzīves vietas pakalpojumiem jābūt tādām pašām kā citu sabiedrības locekļu mājokļiem.

Pakalpojumus iespējams nodrošināt arī turpmāk, kā Valsts Sociālās aprūpes centrus vai piesaistot pakalpojumu sniedzējus (pašvaldības, NVO, SIA). Labklājības ministrija jau šobrīd iepirkumu procedūru ietvaros daļu no ilgstošas aprūpes pakalpojumiem iepērk no pakalpojumu sniedzējiem, tomēr plānojot jaunus, kvalitatīvus pakalpojumus ir nepieciešams izvirzīt augstākas prasības, tai skaitā Normalizācijas principu ievērošanu un pakalpojumu sniegšanu mazās grupās (līdz 16 personām pakalpojumā). Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir veikusi sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju viedokļu apzināšanu par iespēju nodrošināt aprūpes pakalpojumus, kuri tiek finansēti no valsts budžeta. Savu viedokli izteikt tika aicināti vairāki sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēji, kuriem ir pieredze sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanā personām ar GRT – biedrība „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi”; biedrība „Cerību spārni”, biedrība „Rīgas pilsētas

⁵⁷ Nirje, B, Dzīves apstākļu normalizēšana personām ar garīga rakstura un citiem funkciju traucējumiem

„Rūpju bērns”, biedrība „Latvijas Samariešu apvienība”. Pakalpojuma sniedzēji pieļauj iespēju pakalpojumu nodrošināšanu, ievērojot Normalizācijas principus un sniedzot pakalpojumus kopienā.

28.tab. Indikatīvais laika plāns pilngadīgo personu virzībai prom no filiāles “Baldone”.
(Avots –Autoru izstrādāts)

	Indikatīvais segmenta lielums*	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	20						
B	79+25						

4.3. Alternatīvas darbinieku tālākai nodarbināšanai

Risinājumi filiāles „Baldone” personāla resursu un kompetenču tālākai izmantošanai izvirzīti ņemot vērā kopējās tendences nodarbinātības jomā, nodarbinātības tendences sociālajā jomā un darbinieku kvalifikācijas atbilstību darbam ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā vai sabiedrībā balstītā sociālajā pakalpojumā.

Kopējās tendences nodarbinātības jomā ir šādas - pēdējo 3 gadu laikā (2015. – 2017. gads) vērojama darba tirgus situācijas uzlabošanās, pieaug darba vietu skaits un atalgojums gan privātajā, gan publiskajā sektorā, samazinās bezdarba līmenis.

Reģistrētais **bezdarba līmenis** Rīgas reģionā 2017. gada oktobrī – **4.2%, brīvās darba vietu vakances Rīgā – 7600, lielākā mērķa grupa** no bezdarbnieku kopskaita ir **bezdarbnieki vecumā 50+ gadi** (31%)⁵⁸.

Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA) pārskatos par bezdarba situāciju valstī norādīts, ka visvairāk NVA reģistrēto bezdarbnieku ir vienkāršajās profesijās (palīgstrādnieks, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs, apkopējs, pārdevējs konsultants, sētnieks), komplicētāka atgriešanās darba tirgū ir cilvēkiem pirms pensijas vecumā 50+ gadi, cilvēkiem ar invaliditāti⁵⁹ un cilvēkiem ar pamata vai vispārējo vidējo izglītību.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti norāda, ka aptuveni **3/4 daļas** filiāles „Baldone” **darbinieki** reorganizācijas laikā būs **vecuma grupā 50+ gadi** un **ar pamata vai vispārējo vidējo/ vidējo profesionālo izglītības līmeni**. Līdz ar to **tas aktualizē jautājumu par** atbilstošu risinājumu nepieciešamību tieši iepriekš minētajai darbinieku grupai, veidojot **darbaspēka prasmju korekcijas plānu īstermiņā un vidējā termiņā**.

Nodarbinātības tendences sociālajā jomā ir šādas - Ekonomikas ministrijas (turpmāk – EM) ekspertu darba grupa ir prognozējusi, ka saglabāties līdzšinējai darbaspēka sagatavošanas struktūrai, 2022. gadā sociālo zinātņu speciālistu skaits pārsniegs pieprasījumu⁶⁰, tai skaitā, darba spēka pārpalikums sagaidāms arī veselības aprūpes un sociālās labklājības sektorā darbiniekiem ar vidējo profesionālo izglītību.

Balsoties uz EM ekspertu darba grupas prognozi, **reorganizācijas plāna izstrādes eksperti iesaka izvērtēt** iespējas filiālei “Baldone” proaktīvi veicināt esošo **darbinieku iesaisti mūžizglītības procesā**. Jo, pirmkārt, tieši organizāciju vadītāji ir tie, kuri visefektīvāk spēj motivēt darbiniekus attīstīties un paplašināt savas kompetences

⁵⁸ NVA interneta vietne, skatīt sadaļu – Statistika, <http://nva.gov.lv/index.php?cid=6>

⁵⁹ NVA interneta vietne, http://www.nva.gov.lv/docs/31_59956259d028c1.43785262.pdf

⁶⁰ Izglītības kvalitātes valsts dienesta interneta vietne, http://ikvd.gov.lv/assets/files/Publik%C4%81cijas/IKVD_EQAVET_seminars_Pavlots_Nodarbinatibas_tendences_23032017.pdf, . 8.un 17. lpp.

gan tiešā veidā, piedāvājot apmācības, gan netieši – izmantojot filiāles “Baldone” iekšējo kultūru un vērtības, piemēram, novērtējot tos darbiniekus, kas gatavi attīstīt savas zināšanas un prasmes.

Darbinieku iesaisti mūžizglītības procesā sekmē arī valstiskā prioritāte nodarbinātības jomā - profesionālās mobilitātes veicināšana, kas paredz ka līdz 2020. gadam pilngadīgu personu izglītībā iesaistīto skaits varētu tikt palielināts no 5% līdz 15% ekonomisko iedzīvotāju vidū⁶¹. Šī uzdevuma sasniegšanai tiek izmantots gan valsts, gan ESF finansējums. Viena no iespējām ir darbinieku iesaiste Valsts izglītības attīstības aģentūras īstenotajā projektā “Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide”. Projekta mērķis ir pilnveidotu nodarbināto personu profesionālo kompetenci, laikus novēršot darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinot strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu⁶².

Izpētot šodienas pieprasījumu darba ņēmējiem saistībā ar bērnu aprūpi sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju vidū⁶³, ir identificētas **pamatprasības bērnu aprūpes speciālistiem**:

- ❖ **izglītība** – augstākā vai vidējā profesionālā izglītība, ar specializāciju sociālajā darbā, sociālajā pedagogijā, sociālā vai veselības aprūpē, sociālā rehabilitācijā, pedagogijā, psiholoģijā.
- ❖ **profesionālās prasmes** – darba pieredze ar bērniem, atvērtība jaunu zināšanu apguvē saistībā ar bērnu aprūpi, profesionālo standartu ievērošana;
- ❖ **organizatoriskās prasmes** – veidot pozitīvu komunikāciju un sadarbību, patstāvīga darba plānošana; kopienas resursu pārziņāšana;
- ❖ **sociālās prasmes** – dzīves gudrība, iekļautība, elastība, iniciatīva, atbildība, radošums.

Identificētās prasmes kopumā atspoguļo būtiskākās 21.gs. karjeras prasmes – radošums un inovācija, kritiskā domāšana un problēmu risināšana, komandas darbs, ietverot, efektīvas komunikācijas prasmes un sadarbības prasmes, spēja atrast un pārvaldīt informāciju, tehnoloģiju patība, elastīgums, patstāvība, spēja plānot un organizēt, atbildība, līderība u.tml. prasmes⁶⁴.

Filiāles „Baldone” personāla resursu un kompetenču tālākai izmantošanai tiek piedāvātas **3 pamatalternatīvas**, kas stājas spēkā **ar 2020. gadu**:

A	Turpināt darbu alternatīvajos aprūpes pakalpojumos SBSP sektorā;
B	Turpināt darbu ilgstošās aprūpes pakalpojumos;
C	NVA pakalpojumu bezdarba gadījumā izmantošana

A, B un C alternatīvas paredz, ka darbinieki joprojām varēs strādāt ar cilvēkiem, kam nepieciešama sociālā aprūpe, vienīgi darīt to daudz piemērotākā vidē – nelielās iestādēs, mazās grupās vai citos sociālās aprūpes centros.

⁶¹ Izglītības kvalitātes valsts dienesta interneta vietne, http://ikvd.gov.lv/assets/files/Publik%C4%81cijas/IKVD_EQAVET_seminars_Pavlots_Nodarbinatibas_tendences_23032017.pdf, 14.lpp.

⁶² Plašāku aprakstu par projektu skatīt - <http://www.macibaspieaugusajiem.lv/>.

⁶³ Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, <https://www.sosbernuciemati.lv/vakances/>, Nodibinājums „Sociālo pakalpojumu aģentūra”, <http://www.krize.lv/>.

⁶⁴ Framework for 21st century learning. Skat. <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>

29.tab. Alternatīvu salīdzinājums pēc darbības jomas.
(Avots – autoru izstrādāts)

Alternatīva	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma Saņēmējs	Prasības	Darba devējs
A	Alternatīvās aprūpes pakalpojums ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem	Bērni ar FT un/vai GRT	Pārkvalifikācija SBSP sniegšanai	NVO vai SIA
B	Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums	Pilngadīgas personas ar FT un/vai GRT	Zināšanu pilnveide par starptautiskajiem normatīviem personu ar invaliditāti un vecu cilvēku aprūpi	Pašvaldība, NVO, SIA, VSAC
C	N/A	N/A	N/A	N/A

Piezīme: N/A – nav attiecināms

Atbilstoši katra darbinieka individuālajai izvēlei ir nepieciešams apgūt atbilstošas prasmes darba tirgus pieprasījumam, kā arī veikt kvalifikācijas pilnveidi atbilstoši konkrētajai alternatīvai.

30.tab. Alternatīvu izvērtējums.
(Avots - autoru izstrādāts)

Alternatīva	Priekšrocības	Trūkumi
A	❖ „Sirdsdarba” turpināšana piemērotākā vidē; ❖ Augošs sektors; ❖ Darba iespējas saistītos SBSP: dienas aprūpes centrā, jauniešu mājas pakalpojumā u.c. iespējas; ❖ Regulāras tālākizglītošanās iespējas; ❖ Motivējoši darba apstākļi un atalgojums.	❖ Nav informācijas par jaunās darba vietas atrašanās vietu; ❖ Nav zināmas precīzas darba vakances un prasības.
B	❖ Zināms darba devējs un darba vide; ❖ Stabils atalgojums un sociālās garantijas.	❖ Ierobežots vakanču piedāvājums.
C	❖ N/A	❖ N/A

Piezīme: N/A – nav attiecināms

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa uzskata, ka ikvienam darbiniekam, kurš ir nodarbināts ārpusģimenes aprūpes jomā un iesaistīts bērnu aprūpes vai rehabilitācijas nodrošināšanā, tai skaitā, arī filiāles “Baldone” personālam, lai sniegtu kvalitatīvu aprūpi bez vecāku gādības palikušam bērnam, ir nepieciešamas apmācības par standartiem uz kuriem balstoties tiek organizēta bērnu aprūpe, audzināšana, pastāvīgai dzīvei nepieciešamo iemaņu apgūšana ĢVPP, apgūt metodes, kā veicināt bērnu un vecāku saskarsmi, lai ģimene atkal apvienotos, vai arī izskatītu paplašinātās aizbildnības iespējas, veicināt izpratni par vecāku un tuvinieku nozīmi bērna dzīvē, zaudējumiem, sērošanu, traumām un vardarbības sekām un apgūt prasmes, kā ar spēļu un rotaļu metodēm nodrošināt bērniem veselīgu piesaisti. Tā īstenošanai 142 darbiniekiem, kas nodarbināti bērnu aprūpē būtu nepieciešamas kvalifikācijas paaugstināšanas apmācības.

31.tab. Apmācību programmas*.
 (Avots - Autoru izstrādāts)

Programma	Apraksts	Apjoms	Izmaksas vienam dalībniekam	Iespējamais apmācību sniedzējs
1.“Bērnu aprūpē strādājošo speciālistu apmācību programma bērnu tiesību pieejas ieviešanai ikdienas darbā”	Filiāles “Baldone” vadības, sociālo darbinieku, pedagogu, audzinātāju, aprūpētāju, bērnu tiesību u.c. speciālistu – kapacitātes stiprināšana bērnu tiesību aizsardzībā balstītas pieejas ieviešanai filiāles “Baldone” darba praksē, kas tiek īstenota ar apmācībām speciālistiem. Apmācību saturs balstīts uz ANO Konvencijas par bērnu tiesībām četriem pamatprincipiem – līdzdalība, bērna dzīvība un attīstība, bērna labākās intereses un nediskriminācija.	16 stundas	45,00 EUR	SOS Bērnu ciematu asociācija
2.“Bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpe un rehabilitācija”	Pedagogu, audzinātāju, aprūpētāju u.c. speciālistu – kapacitātes stiprināšana bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpes un rehabilitācijas jautājumos. Apmācību saturs balstīts veidojot vairākus apmācību moduļus, apskatot bērnu ar funkcionāliem traucējumiem vajadzības, pašaprūpes, aktivizācijas un komunikācijas, palīgīdzekļu izmantošanas u.c. aspektus.	24 stundas	45,00 EUR	Latvijas Universitātes P. Stradiņa medicīnas koledža
3.Profesionālās pilnveides izglītības programma „Bērnu aprūpes pamati”.	Mērķis: programma paredzēta personām, kuras sniedz bērnu uzraudzības pakalpojumus. Profesionālās pilnveides izglītības programma izveidota atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 404 “Prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrēšanas kārtība” un ir licencēta Izglītības kvalitātes valsts dienestā, licences Nr. P-8691 Pēc programmas noklausīšanās tiek izsniegta apliecība par profesionālās pilnveides izglītību.	40 stundas (31 stunda – teorija, 9 stundas – praktiskās mācības).	45,00 EUR	Latvijas Universitātes P. Stradiņa medicīnas koledža

*Piedāvātās programmas var aizstāt ar līdzvērtīgām programmām.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti rosina, jau sākot ar 2018. gadu, filiāles “Baldone” vadībai izskatīt iespējas īstermiņa darbaspēka prasmju korekcijas plānā iekļaut apmācību programmas paaugstinot personāla kvalifikāciju un esošā pakalpojuma kvalitāti.

32.tab. Apmācību izmaksas.

Avots: Autoru izstrādāts.

Apmācību kopējās izmaksas:

Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personāls	142 darbinieki X 135,00 EUR	19 170,00 EUR
--	-----------------------------	---------------

Apmācību nodrošināšanai var tikt piesaistīts finansējums:

- ❖ VSAC “Rīga” pamatbudžets
- ❖ Projekts “Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”
- ❖ Cits finansējums

4.4. Reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums

Šajā etapā precīzu finansējumu reorganizācijas plāna īstenošanai nav iespējams aprēķināt, jo reorganizācijas plāns paredz individuālas pieejas nodrošināšanu ikvienam bērnam (bērna vajadzībās veidots pakalpojumu grozs) pārejai no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi.

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir veikusi indikatīvu finansējuma aprēķinu, kas balstīts, bērnu aprūpes nodrošināšanas plānā uz 2022. gada 31. decembri (Skatīt 33.tab.) un salīdzinot ar esošajām filiāles izmaksām.

33.tab. Bērnu aprūpes izmaksas.

Avots: Autoru izstrādāts

Aprūpes forma	Bērnu skaits	Aprēķins	Nepieciešamā summa gadā
Specializētā audzūgimene	8 bērni	Pabalsts bērnu uzturam no 7 gadiem: 8 bērns X 258,00 EUR X 12 mēneši = 24 768,00 EUR Darba samaksa par pienākumu veikšanu: 860,00 ⁶⁵ EUR X 8 bērni X 12 mēneši = 82 560,00 EUR Sociālās apdrošināšanas iemaksas 24,59% = 20 301,50 EUR	127 629,50 EUR
ĢVPP	7 Bērni	Atbilstoši pašvaldības izmaksu aprēķinam atbilstošā pakalpojumā. Salīdzinot esošās 1 gultas dienas izmaksas aprūpes pakalpojumam bērniem gan VSAC „Rīga” filiālēs, gan pašvaldību finansētajos bērnu aprūpes centros, un esošā aprūpes pakalpojuma atbilstību Quality4Children ⁶⁶ standartā noteiktajiem principiem un Latvijas valsts normatīviem ⁶⁷ , kas paredz, ka ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sociālajai videi, mērķa grupā – bērni ar vidējiem vai smagiem FT un/vai GRT,	210 000,00 EUR

⁶⁵ Likumprojekta „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

⁶⁶ Standarts bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā - http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/

⁶⁷ 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr.338 - <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>

Aprūpes forma	Bērnu skaits	Aprēķins	Nepieciešamā summa gadā
		aprūpes pakalpojuma izmaksas GVPP 1 bērnam mēnesī ir robežās no EUR 1 750 – 2 500⁶⁸ . 2500,00 EUR X 2 bērni X 12 mēneši = 60 000,00 EUR	
Ģimene	10 bērni	“Nauda seko klientam” atbalsts ģimenēm: 10 bērni X 549,50 ⁶⁹ X 12 mēneši=65 940,00 EUR	65 940,00 EUR
KOPĀ			403 569,50 EUR

**Netiek paredzētas infrastruktūras izveides izmaksas*

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir veikusi indikatīvu finansējuma aprēķinu pilngadīgu personu ar GRT pakalpojumu nodrošināšanai par pamatu ņemot DI projekta *vienas vienības izmaksu standarta likmes*⁷⁰ un reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu profesionālo pieredzi saistībā ar sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu cilvēkiem ar GRT, kā arī ņemot vērā faktoru, ka vairākums pilngadīgo personu institucionālajā vidē ir pavadījušas lielāko daļu savas dzīves, un pieņemot, ka kvalitatīvu ilgstošas aprūpes pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas ievērojot Normalizācijas principus ir līdzvērtīgas sabiedrībā balstītu pakalpojumu izmaksām:

34.tab.Pilngadīgu personu ar GRT aprūpes izmaksas.

Avots: Autoru izstrādāts

Aprūpes forma	Personu skaits	Aprēķins	Nepieciešamā summa gadā
Sabiedrībā balstītu pakalpojumu nodrošināšana pašvaldībā vai	20	“Nauda seko klientam”: 20 personas X 549,50 ⁷¹ X 12 mēneši=131 880,00 EUR	131 880,00 EUR
Kvalitatīvu ilgstošas aprūpes	104	17 personas ⁷² X 970,44 ⁷³ EUR X 12 mēneši = 197 969,76EUR 87 personas X 1330,98 ⁷⁴ EUR X 12 mēneši = 1 389 543,12EUR	1 587 512.88 EUR

⁶⁸ Izmaksu aprēķina atšifrējums: EUR 1750 (EUR 41.54 filiāles „Baldone” 1 gultas dienas izmaksas x 30 dienas x 1.4 pakalpojuma kvalitātes koeficients = EUR 1744.68); EUR 2500 (EUR 76.20 Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra filiāles „Vita” (bērni ar viegliem GRT) 1 gultas dienas izmaksas x 30 dienas x 1.1 pakalpojuma kvalitātes koeficients = EUR 2514,60)

⁶⁹ Likumprojekta „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

⁷⁰ Metodika par vienas vienības izmaksu standarta likmju aprēķinu un piemērošanu Eiropas Sociālā fonda darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma „Deinstitucionalizācija” īstenošanai. Skatīt, http://m.esfondi.lv/upload/preciz_9221_19.09.2016_lv.pdf

⁷¹ Likumprojekta „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

⁷² VSAC “Baldone” sniegtie dati par klientu dalījumu aprūpes līmeņos

⁷³ I un II aprūpes līmenis - Dzīves vietas pakalpojums (319.80EUR), saturīgas dienas pavadīšanas aktivitātes (341.04 EUR), individuālais atbalsts (309.60 EUR).

⁷⁴ III un IV aprūpes līmenis - Dzīves vietas pakalpojums (461.70 EUR), saturīgas dienas pavadīšanas aktivitātes (404.88), individuālais atbalsts (464.40 EUR).

Aprūpes forma	Personu skaits	Aprēķins	Nepieciešamā summa gadā
pakalpojumu nodrošināšana*			
KOPĀ:			1 719 392.88 EUR

*Netiek paredzētas infrastruktūras izveides izmaksas

Salīdzinot filiāles “Baldone” izmaksas 2016. gadā (1 796 438,00 EUR) ar indikatīvajām izmaksām sekmīgas reorganizācijas īstenošanas gadījumā (2 122 962.38EUR) var secināt, ka kopējās izmaksas reorganizācijas gadījumā gada griezumā ir par 18,18% augstākas, bet nodrošina individuālajām vajadzībām daudz atbilstošākus pakalpojumus.

Paredzams, ka reorganizācijas plāna īstenošanai ārpus filiāles “Baldone” budžeta ir **jāparedz finansējums ēkas vides pieejamības paaugstināšanai [1], darbinieku pārkvalifikācijai [2], bērnu ar GRT vajadzībās noteikta pakalpojuma groza noteikšanai [3].**

4.5. Rīcības plāna uzdevumi

Reorganizācijas plāna īstenošanai ir izvirzīti 3 pamatzdevumi: piemērotākā alternatīvās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana filiāles “Baldone” aprūpē esošiem bērniem [1], piemērotākā alternatīvās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana filiāles “Baldone” aprūpē esošām personām ar GRT [2], personāla pārkvalifikācija [3].

35.tab. Rīcības uzdevumi (uzdevumu apraksts, laika grafiks un atbildīgie).
(Autoru izstrādāts)

Nr.p.k.	Uzdevumi	Termiņš	Atbildīgais
1.	Piemērotākā alternatīvās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana filiāles “Baldone” aprūpē esošiem bērniem		
1.1.	Bērniem (4 – 18 gadi) aprūpes pakalpojuma nodrošināšana specializētajās audžuģimenēs.	2022. gads, IV ceturksnis	VSAC, Bāriņtiesas
1.2.	ĢVPP pakalpojumu nodrošināšana	2022. gads, IV ceturksnis	LM, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji
2.	Piemērotākā alternatīvās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana filiāles “Baldone” aprūpē esošām personām ar GRT.		
2.1.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšana	2022. gads, IV ceturksnis	LM, Pašvaldības
2.2.	Kvalitatīvu ilgstošas aprūpes pakalpojumu nodrošināšana	2022. gads, IV ceturksnis	LM, Pakalpojumu sniedzēji
3.	Filiāles “Baldone” personāla pārkvalifikācija.		
3.1.	Darbinieku informēšana par filiāles „Baldone” darbību vidējā plānošanas termiņā (2018. – 2020. gads) un ilgtermiņā.	2019. gada I cet.	VSAC
3.2.	Darbinieku kvalifikācijas paaugstināšana, nodrošinot apmācības par alternatīvās aprūpes principiem, veidiem, metodēm.	2022. gads, IV ceturksnis	VSAC

5. PIELIKUMI

1. pielikums: Atzinums NR.52-1/568 par publiskas ēkas ekspluatācijas pārbaudi

 Būvniecības valsts kontroles birojs	Atzinums Nr. 52-1/568 par publiskas ēkas ekspluatācijas pārbaudi
	Kr. Valdemāra iela 157, Rīga, LV-1013, tālr 67013302, www.bvkh.gov.lv, e-pasts: posts@bvkh.gov.lv

Atzinums sagatavots: 17.07.2015. (dd.mm.gads.) Pārbaude uzsākta: 15.07.2015., plkst.8:15 (dd.mm.gads., plkst.) Pārbaude pabeigta: 15.07.2015., plkst.10:00 (dd.mm.gads., plkst.)

Ēkas piekrišana BVKB: ☒ ir piekritīga ☐ nav piekritīga (piezīmēs jānorāda pamatojums, tālāka ēkas pārbaude netiek veikta)

Ēkas īpašnieks: Latvijas Republikas Labklājības ministrija, 90000022064
(fiziskai personai – vārds, uzvārds; juridiskai personai – nosaukums, reģistrācijas Nr.)

Atzinums izsniegts: Valsts sociālās aprūpes centra "Rīga", Pāles iela 12, Rīga, LV-1024, direktora vietniecei Vēsmai Prieditei
(fiziskai personai – vārds, uzvārds, dzīvesvieta; juridiskai personai – nosaukums, adrese, reģ. Nr., amats, vārds, uzvārds)

1. Ziņas par ēku

Nosaukums	Pansionāts			
Adrese	"Kaķiši", Baldones pagasts, Baldones novads			
Galvenās konstrukcijas	☒ dzelzsbetona	☒ mūra	☐ metāla	☐ koka
Lietošanas veids	1130 Dažādu sociālo grupu kopdzīvojamās mājas			
Ēkas vecums	< 5 gadi			

2. Pārbaudes veids

☒ pirmreizējā ☐ kārtējā ☐ atkārtotā ☐ ārpuskārtas

3. Atzinums par ēku, pārkāpumu un faktu konstatācija

Pārbaudes ietvars	Vērtējums*	Piezīmes (skatīt lapas otrā pusē)
Ēkai iepriekš veikta tehniskā apsekošana	1	Nr.1
Ēkas ekspluatācijas dokumenti	1	Nr.2
Ēkas mehāniskā stiprība un stabilitāte	1	Nr.3, Nr.4, Nr.5, Nr.6, Nr.7
Ēkas ugunsdrošība	1	Nr.8
Higiēna, veselība un vides aizsardzība	1	Nr.9
Lietošanas drošība un vides pieejamība	1	Nr.10
Ēkas būvdarbu dokumentācija	-	
Kopsavilkums:	1	

* - vērtējums:

0 - nav konstatētas nedrošuma pazīmes

1 - konstatētas atkāpes no prasībām, kas neietekmē ēkas drošumu

2 - konstatētas atkāpes no prasībām, kas ietekmē ēkas drošumu

3 - konstatētas būtiskas atkāpes no prasībām, kas ietekmē ēkas drošumu

"-" nav ietverts pārbaudes apjomā

4. Būvinspektora norādījumi un to izpildes termiņš**

Atzīmēt	Norādījumi	Norādījumu izpildes termiņš (no lēmuma pieņemšanas brīža)
x	Nepieciešams veikt ēkas, tās daļas vai iebūvēto būvstrādājumu tehnisko izpēti	16.10.2015.
	Jānovērs konstatēto bīstamību, informējot Būvniecības valsts kontroles biroju	
	Jāaizliedz ēkas ekspluatācija līdz bīstamības novēršanai	
	Jāaizliedz ēkas vai atsevišķas telpas ekspluatācija un jāatjauno iepriekšējais stāvoklis	

** - būvinspektora norādījumi un to izpildes termiņš ir saistīti ar Būvniecības valsts kontroles biroja pieņemto lēmumu Būvniecības likuma 21.pantā ietvaros.

Ēkas īpašniekam būvinspektora norādījumi un to izpildes termiņš ir rekomendējumi.

5. Atzinuma saņēmēja paskaidrojumi

Būvinspektors: Aldis Kuks
(vārds, uzvārds, paraksts)

Būvinspektora palīgs: Ralfs Kārklīns
(vārds, uzvārds, paraksts)

Atzinumu saņēmu: _____
(vārds, uzvārds, paraksts un datums, vai datums, kad atzinums nodots sākotnējā iesniegumā)

 Būvniecības valsts kontroles birojs	Pielikums Nr.1 atzinumam Nr. 52-1/568 par publiskas ēkas ekspluatācijas pārbaudi
	K.r. Valdemāra iela 157, Rīga, LV-1013, tālr.67013302, www.bvkb.gov.lv , e-pasts pasts@bvkb.gov.lv

Piezīmes

- Nr.1 – nav izpildītas tehniskajā atzinumā izvirzītās prasības: pamatu un cokola hidroizolācija, pamatu ārsienu vertikālā drenāža un ventilēšana un izdrupumu novēršana ārsienās.
- Nr.2 – atsevišķās telpās mainīts lietošanas veids, nav veikti grozījumi (izmaiņas) ēkas kadastrālās uzmērīšanas lietā.
- Nr.3 – konstatētas plaisas ēkas fasādē (skatīt fotofiksācijas Nr.1, Nr.2, Nr.3 un Nr.4).
- Nr.4 – atsevišķās vietās bojāts fasādes ķieģeļu mūris (skatīt fotofiksācijas Nr.5, Nr.6, Nr.7 un Nr.8).
- Nr.5 – konstatētas korodējušas balkona metāla konstrukcijas (skatīt fotofiksācijas Nr.9 un nr.10).
- Nr.6 – nav nodrošināta lietus novadišana no ēkas pamatiem, kā rezultātā ir mitrums pagraba telpās (skatīt fotofiksāciju Nr.11 un Nr.17).
- Nr.7 – konstatēta jumta logu koka rāmju trupēšanas pazīmes (skatīt fotofiksāciju Nr.12).
- Nr.8 – nav pierādījumu par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pārbaudes aktā Nr.22/8-181-6 konstatēto pārkāpumu novēršanu.
- Nr.9 – atsevišķās vietās konstatēts pelējums (skatīt fotofiksācijas Nr.13, Nr.14, Nr.15 un Nr.16).
- Nr.10 – konstatēti pandusu seguma bojājumi (skatīt fotofiksācijas Nr.11 un Nr.18).

Būvinspektors:

Aldis Kuks

(vārds, uzvārds un paraksts)

Pārbaudē piedalījās būvinspektora palīgs:

Ralfs Karklins

(vārds, uzvārds un paraksts)

2. pielikums: Filiālē „Baldone” fotofiksācija

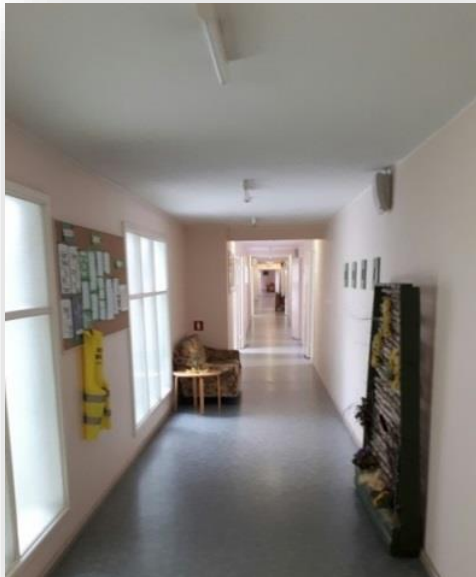
1.att. Filiāles „Baldone” ēka, kurā tiek nodrošināts aprūpes pakalpojums.

2.att. Vides pieejamības nodrošinājums ēkas iekšējās telpās.

3.att. Koridors.

4.att. Koridors.

5.att. Dzīvošana tiek organizēta pa bērnu vai pilngadīgo personu grupām.

6.att. Guļamtelpa.

7.att. Guļamtelpa.

8.att. Guļamtelpa.

9.att. Guļamtelpa, kurā ir izvietota vanna.

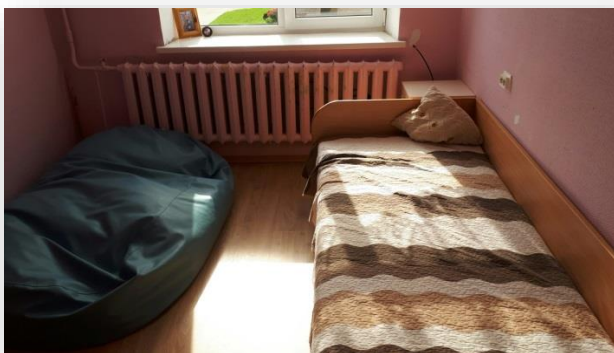
10.att. Guļamtelpa-1 (lielā telpa ar 12 gultām, daļēji nodalīta).

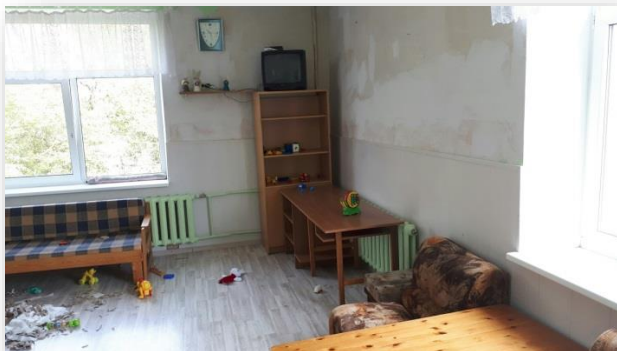
11.att. Guļamtelpa-2 (lielā telpas otra puse).

12.att. Guļamtelpa 1 klientam

13.att. Koplietošanas telpas

14.att. Gulāmtelpa.

15.att. Rehabilitācijas telpa.

16.att. Nodarbību telpa.

17.att. Mansarda stāvs, dzīvojamā istaba.

18.att. Mansarda stāvs, dzīvojamā istaba.

19.att. Mansarda stāvs, dzīvojamā istaba.

20.att. Mansarda stāvs, koplietošanas telpa sociālo prasmju apgūšanai.

21.att. Mansarda stāvs, koplietošanas higiēnas telpa.

22.att. Mansarda stāvs, starp 2 dzīvojamām istabām atrodas 1 koplietošanas virtuve.

23.att. Mansarda stāvs, koplietošanas ēdamtelpa.

24.att. Mansarda stāvs, sociālās rehabilitācijas telpa.

(Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

3. pielikums: Diskusijas ceļvedis ar filiāles “Baldone” vadību 2017. gada augustā

IEVADS (____ .08.2017.)

Laiks kopā: 5 min

Iepazīšanās: Labdien, šī ir mūsu otrā tikšanās. Šodien esam nedaudz citādā sastāvā no visām pusēm, iepazīsimies.

Diskusijas uzdevums: Šī saruna notiek deinstitutionalizācijas plāna īstenošanas ietvaros, un viens no uzdevumiem ir izstrādāt reorganizācijas plānu Jūsu iestādes turpmākai darbībai.

Intervijas norise: ieraksta nepieciešamība, visas atbildes ir svarīgas.

Ledus kausēšana: Aicinājums no reorganizācijas plāna ekspertu puses, lai šī saruna ir tik patiesa, cik patiesa tā var būt.

ĪESTĀDES DARBĪBA

Laiks kopā: 60 min

Šodienas sarunai ir 4 pamatjautājumu sadaļas:

1. Iestādes sniegtie pakalpojumi;
2. Pakalpojumu saņēmēji;
3. Iestādes personāls;
4. Pakalpojumu sniegšanas vieta jeb jautājumi saistībā ar ēku.

ALTERNATĪVAS INSTITUCIONĀLAI APRŪPEI

Laiks kopā: 20 min

1. Ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma izveide ēkā, kādas priekšrocības, ierobežojumi.
2. Personāla interese un spēja pārkvalificēties par speciālajām audžuģimenēm.
3. Personāla pārkvalificēšanās darbam sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšanā, virzošie, bremzējošie faktori.

DEINSTITUCIONALIZĀCIJAS PROCESS

Laiks kopā: 15 min

1. Jūsaprāt, kas varētu būt tas labākās ko valstī varētu paveikt deinstitutionalizācijas ietvaros? Un kas būtu sliktākais, kas varētu notikt?
2. Jūsaprāt, kā deinstitutionalizācijas process varētu ietekmēt Jūsu iestādē esošos bērnus (ja attiecināms – pilngadīgās personas)?

NOBEIGUMS

Laiks kopā: 5 min

1. Kā Jūs vērtējat savas iestādes darbību 10 punktu skalā, kur 1 – ļoti slikti, bet 10 – izcili. Kas uz to norāda?
2. PALDIES par sarunu, tagad varam turpināt ar iestādes ikdienas darba apskati.

NOVĒROJUMA UZDEVUMA LAPA

1. Bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) dzīvesprieks, atvērtība komunikācijai
2. Bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) un aprūpētāju savstarpējā komunikācija
3. Bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) skaits uz vienu aprūpētāju
4. Kopējais bērnu skaits iestādē
5. Pozitīvo / negatīvo lietu balanss stāstījumā par aprūpē esošajiem bērniem (ja attiecināms – pilngadīgām personām)
6. Pozitīvo / negatīvo lietu balanss stāstījumā par aprūpē esošo bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) ģimenēm
7. Individuālās telpas lielums 1 bērnam (ja attiecināms – pilngadīgai personai)
8. Personisko lietu esamība
9. Pozicionējamo palīgīdzekļu izmantošana
10. Vides pieejamības nodrošinājums ēkā un tās āra teritorijā
11. Telpu piemērotība ģimeniskai videi piemērota pakalpojuma izveidei
12. Telpu piemērotība cita sociālā pakalpojuma izveidei
13. Telpu aprīkojums, u.c. ar telpu apsekojumu saistīti jautājumi

4. pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldības un valsts iestādēm

1. Informācija par iestādes darbības vēsturi, t.sk:
 - a. Iestādes izveide (gads);
 - b. Iestādes dibinātāji un pārraudzītāji;
 - c. Iestādes īsa darbības vēsture - sākotnējais darbības virziens, nosaukumu maiņas (reorganizācijas), u.c. svarīgi fakti.
2. Valsts statistikas pārskati par ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu par 2014., 2015. un 2016. gadu (pārskati, kas ikgadēji tiek iesniegti Labklājības ministrijai). Ja attiecināms - iestādes iekšējie Gada pārskati (2014., 2015., 2016. gads).
3. Apraksts par iestādes vadītāju (piemēram, cik ilgi strādā sociālajā nozarē, cik ilgi pilda iestādes vadītāja pienākumus, izglītība, informāciju saistībā ar darbību sociālajā nozarē (darbība kādā asociācijā/ biedrībā, apmācību vadīšana, utml. informācija)).
4. Informācija par īpašumu. Lūdzam, iesniegt šādu dokumentu kopijas elektroniski:
 - a. Zemesgrāmatas apliecība;
 - b. Kadastrālās uzmērīšanas lieta (inventarizācijas lieta) visām iestādes ietilpstošajām ēkām;
 - c. Vides pieejamības, ugunsdrošības, energoefektivitātes u.c. infrastruktūras novērtējuma akti.
5. Informācija par personālu (informācija iesniedzama par katru darbinieku, atbilstoši pievienotajam anketas paraugam).
6. Informācija par pakalpojuma saņēmējiem, kuriem nav veikts individuālā vajadzību izvērtējums Eiropas Sociālā fonda projekta ietvaros (informācija iesniedzama par katru pakalpojuma saņēmēju, atbilstoši pievienotajam anketas paraugam).
7. Informācijas par iestādes budžetu (ieņēmumi – izdevumi, pa periodu 2014., 2015., 2016. gads, atbilstoši Valsts statistikas pārskatā iesniedzamajiem datiem).

5. pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Baldone” darbiniekiem

1. Vārds, uzvārds

2. Dzimšanas gads

3. Dzimums

☐

Sieviete

☐

Vīrietis

4. Deklarētā dzīvesvieta

5. Izglītība

6. Amats

7. Slodze

8. Darba stāžs esošajā amatā

9. Kopējais darba stāžs iestādē

10. Cita darba vieta

6. pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Baldone” neizvērtētajiem pakalpojuma saņēmējiem

1. Vārds, uzvārds

2. Dzimšanas gads

3. Dzimums

Sieviete

Vīrietis

4. Tautība

Latviešu

Krievu

Cita (lūdzu norādīt):

5. Reliģiskā piederība

6. Deklarētā dzīvesvieta

7. Funkcionālo traucējumu veids

8. Invaliditāte

I

II

III

Nav

9. Aprūpes līmenis

1.līmenis

2.līmenis

3.līmenis

4. līmenis

10. Dzīvesvieta pirms nonākšanas aprūpes iestādē

11. Ievietošanas iemesls aprūpes iestādē

12. Uzturēšanās ilgums iestādē

13. Vecums, kurā nonācis aprūpes iestādē

14. Tikšanās biežums ar ģimeni

15. Izglītība

16. Iestādes nodrošinātās brīvā laika pavadīšanas iespējas

7. pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldību sociālajiem dienestiem un bāriņtiesām

1. Pašvaldības nosaukums

2. Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits novadā:

	2014. gads (skaits uz 31.12.2014.)	2015. gads (skaits uz 31.12.2015.)	2016. gads (skaits uz 31.12.2016.)	2017. gads (skaits uz 01.09.2017.)
Aizbildnība				
Audžuģimene				
Bērnu aprūpes iestāde: Pašvaldības				
Bērnu aprūpes iestāde: VSAC				

3. Audžuģimeņu, aizbildņu un adoptētāju skaits novadā:

	2014. gads (skaits uz 31.12.2014.)	2015. gads (skaits uz 31.12.2015.)	2016. gads (skaits uz 31.12.2016.)	2017. gads (skaits uz 01.09.2017.)
Aizbildņu skaits				
Audžuģimeņu skaits				
Viesģimeņu skaits				
Adoptētāju skaits				

4. Lūdzu, norādīt un raksturot pasākumus, kādi veikti audžuģimeņu un aizbildņu skaita palielināšanai novadā (piemēram, semināri, informatīvie materiāli, aicinājumi vietējās avīzēs, individuāli uzrunātas ģimenes, utt.).

Veiktā aktivitāte un tās raksturojums	Biežums, aktivitātes īstenošanas regularitāte

5. Lūdzu, raksturot, kā noris darbs ar riska ģimenēm novadā.

6. Lūdzu, raksturot, kādi preventīvi pasākumi tiek veikti, lai mazinātu bērnu no riska ģimenēm nokļūšanas iespēju ilgstošajā bērnu aprūpē.

Veiktā aktivitāte un tās raksturojums	Biežums, aktivitātes īstenošanas regularitāte

7. Lūdzu raksturot, kāda ir sadarbība ar ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu (t.sk. ilgstošajās bērnu aprūpes institūcijās ievietotajiem bērniem) bioloģiskajām ģimenēm novadā.

--

8. Lūdzu, raksturot, kādi pasākumi tiek īstenoti darbā ar bioloģiskajām ģimenēm, lai sekmētu novadā deklarēto bērnu, kas/kuri atrodas ilgstošas aprūpes iestādē, atgriešanu bioloģiskajās ģimenēs.

Veiktā aktivitāte un tās raksturojums	Biežums, aktivitātes īstenošanas regularitāte

9. Lūdzu, novērtējiet, cik veiksmīga ir bijusi sadarbība ar bērnu bioloģiskajiem vecākiem un kā veiktie pasākumi / darbs ar bioloģiskajām ģimenēm sekmē bērna un ģimenes atkal apvienošanos.

--

10. Lūdzu, norādiet, cik liels īpatsvars bērnu ir atgriezti bioloģiskajās ģimenēs – 2014., 2015. un 2016. gadā?

--

8. pielikums: Darba lapa RPR pašvaldībām

DI MĒRĶA GRUPAS:

1. Ārpusģimenes aprūpē esošie bērni (Bērni BSAC)
2. Bērni ar funkcionāliem traucējumiem (Bērni ar FT)
3. Pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem (Personas ar GRT)

IESPĒJAMĀIS ERAF FINANSĒJUMS PAŠVALDĪBAI:

DI mērķa grupa	Izvērtētās personas pašvaldībā (skaits)	Prognoze (skaits)	No VSAC (skaits)	ERAF indikatīvais finansējums uz personu EUR	ERAF finansējums KOPĀ EUR
Bērni BSAC					
Bērni ar FT					
Personas ar GRT					

MĒRĶA GRUPA - BĒRNI BSAC:

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ¹	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirs no citas pašvaldības	
1	Ģimenes atkalapvienošana	n/a		n/a	n/a	n/a	
2	Audžuģimene	n/a		☐	☐	☐	
3	Specializētā audžuģimene	n/a		☐	☐	☐	
4	Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (ĢVPP)	ERAF		☐	☐	☐	
5	ĢVPP + speciāls korekcijas aprīkojums	ERAF		☐	☐	☐	
6	Jauniešu māja	ERAF		☐	☐	☐	

MĒRĶA GRUPA - BĒRNI AR FT:

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ¹	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirms no citas pašvaldības	
1	Rehabilitācijas pakalpojumu izveide	ERAF		☐	☐	☐	

¹ Bērnu skaits, kuriem nepieciešami konkrētie pakalpojumi

MĒRĶA GRUPA - PERSONAS AR GRT

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ²	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirms no citas pašvaldības	
1	Speciālistu konsultācijas un individuālais atbalsts	ESF		☐	☐	☐	
2	Atbalsta grupas un grupu nodarbības	ESF		☐	☐	☐	
3	Dienas aprūpes centra pakalpojums	ERAF		☐	☐	☐	
4	Īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumi. t.sk. Atelpas brīža pakalpojumi	ERAF		☐	☐	☐	
5	Grupu dzīvokļa pakalpojumi	ERAF		☐	☐	☐	
6	Specializēto darbnīcu pakalpojumi	ERAF		☐	☐	☐	
7	Aprūpes mājās, u.c. mobilās uzraudzības pakalpojumi	ESF		☐	☐	☐	
8	Sociālais mentors	ESF		☐	☐	☐	
9	Sociālais dzīvoklis/ sociālā māja	n/a		☐	☐	☐	
10	Personīgais asistents	n/a		☐	☐	☐	
11	Atbalsta persona	n/a		☐	☐	☐	

VSAC „RĪGA” FILIĀLES „BALDONE” REORGANIZĀCIJAS PLĀNS

GALA VERSIJA

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ²	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirks no citas pašvaldības	
12	Subsidētās darba vietas/Atbalstītais darbs	n/a		☐	☐	☐	
13	Personas ar GRT, kuras vēlas pārcelties no citām pašvaldībām	n/a					

² Pilngadīgu personu skaits, kuriem nepieciešami konkrētie pakalpojumi

9. pielikums: Ceļvedis intervijām ar filiāles “Baldone” aprūpē esošo bērnu vecākiem 2017. gada septembrī

IEVADS (____ .09.2017.).

Laiks kopā: 5 min

Iepazīšanās: Labdien, esmu _____. Pateicos, ka piekritāt sarunai.

Intervijas uzdevums: Šī intervija notiek deinstitutionalizācijas plāna īstenošanas ietvaros, un šī plāna viens no uzdevumiem ir pilnveidot sociālā atbalsta sistēmu ģimenēm, kurās ir bērns ar īpašām vajadzībām.

Mūsu sarunas **mērķis** ir caur Jūsu ģimenes pieredzi saprast kāds atbalsts no malas ir nepieciešamas.

Intervijas norise: ieraksta nepieciešamība, konfidencialitāte, visas atbildes ir svarīgas.

Ledus kausēšana: spēle “Patiesība vai meli” par sapņu profesiju.

NEPIECIEŠAMĀS ATBALSTS.

Laiks kopā: 50 min

1. Iesildīšanās uzdevums - es nosaukšu dažus vārdus un Jūs man sakiet pirmo domu, kas Jums nāk prātā ... rudens, sociālā atbalsta sistēma, deinstitutionalizācija, ziedi ...
2. Šodienas sarunas galvenais varonis būs _____ (nosaukt bērna vārdu).
3. Cik pilnu gadu ir Jūsu dēlam/ meitai?
4. Nosauciet, lūdzu, 3 lietas par ko _____ (nosaukt bērna vārdu) vienmēr ir priecīgs/-a.
5. Esmu sagatavojusi vēl vienu uzdevumu – „gadu lineāls”. Izmatojot šo „lineālu” lūgšu nedaudz vairāk pastāstīsi par _____ (nosaukt bērna vārdu).
6. Tātad pirmā iedaļa: 0-2 gadi. Izstāstiet, kuras bija tās lietas šajā Jūsu bērna vecuma posmā, kas Jums deva prieku, sagādāja raizes. Kādu atbalstu no malas Jūs saņēmāt?
7. Nākamā iedaļa: 3-6 gadi (7-14 gadi, 15-17 gadi, 18 – 29 gadi, 30+ gadi) kā gāja šajā laikā, kas Jums deva prieku, sagādāja raizes? Kādu atbalstu no malas Jūs saņēmāt?
8. Kad izrunāti visi vecuma posmi. Jūsaprāt, kurā vecuma posmā ir vissvarīgāk saņemt atbalstu?
9. Un tagad nedaudz par atbalstu kādu šobrīd saņemat no tuviniekiem (pašvaldības, valsts, līdzcilvēkiem)?

IDEĀLĀ SOCIĀLĀ ATBALSTA SISTĒMA.

Laiks kopā: 15 min

10. Tagad es lūgšu Jūs iedomāties, ka esat Labklājības ministrijas vadītājs.
11. Kā Jūs organizētu sociālo atbalsta sistēmu, skatoties uz to no Jūsu dēla/ meitas vajadzībām?
12. Sākot ar bērna piedzimšanu ...

DEINSTITUCIONALIZĀCIJAS PROCESS

Laiks kopā: 15 min

13. Sarunas sākumā teicāt, ka deinstitutionalizācija Jums saistās ar _____ (nosaukt asociāciju)? Kāpēc tāda atbilde?
14. Ja ir konkrēta attieksme, jautāt:
15. Jūsaprāt, kas varētu būt tas labākais ko valstī varētu paveikt deinstitutionalizācijas ietvaros?
16. Un kas būtu sliktākais, kas varētu notikt?
17. Jūsaprāt, kā deinstitutionalizācijas process varētu ietekmēt _____ (nosaukt bērna vārdu) dzīvi?

NOBEIGUMS

Laiks kopā: 5 min

18. Nobeigumā vēlos pajautāt, vai ir kas vēl ļoti svarīgs, bet es to neesmu pajautājusi? Izstāstiet.
19. Varbūt, Jums ir kāds jautājums man?

10. pielikums: Padziļināto interviju apraksts pēc bērna un ģimenes raksturojošajām pazīmēm

	RAKSTUROJOŠĀ PAZĪME	INTERVIJAS NUMURS						
		1	2	3	4	5	6	7
1	BĒRNA VECUMS							
	0-3 gadi							
	4-6 gadi							
	7-11 gadi							
	12-14 gadi							
	15-17 gadi							
	18-25 gadi							
	25+ gadi							
2	BĒRNA DZIMUMS							
	Vīrietis							
	Sieviete							
3	FUNKCIONĀLO TRUCĒJUMU IZCELSME							
	Iedzimts							
	Trauma							
4	FUNKCIONĀLO TRUCĒJUMU VEIDS							
	Garīga rakstura							
	Fiziska un garīga rakstura							
5	TEHNISKO PALĪGLĪDZEKĻU IZMANTOŠANA							
	Izmanto							
	Neizmanto							
6	DZĪVESVIETA							
	Ģimenē							
	Aprūpes iestādē							
	Grupu mājā							
7	SARUNVALODA ĢIMENĒ							
	Latviešu							
	Krievu							
8	ĢIMENES LIELUMS							
	Viens vecāks							
	Viens vecāks, + brālis/māsa							
	Abi vecāki							
	Abi vecāki, + brālis/māsa							
9	ĢIMENES DEKLARĒTĀ DZĪVESVIETA							
	Rīgas pašvaldībā							
	Citā pašvaldībā							

11. pielikums: Dokumentu analīzē izmantotie literatūras avoti

PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

1. Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrija “Metodiskie ieteikumi bāriņtiesām un pašvaldību sociālajiem dienestiem par bāriņtiesas un sociālā darba speciālista darbam ar ģimeni un citu speciālistu sadarbību”. Pieejams: <http://www.lm.gov.lv/upload/barintiesas/metodiskie11.pdf> ;

2. Eiropas Padomes stratēģija bērnu tiesību jomā (2016. – 2021. gads). Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/akti/strategy_for_the_rights_of_the_child_2016.pdf ;
3. Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/lmpamn_200111_gvp.pdf ;
4. Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2014. – 2020.gadam. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/ilgtsp_att?doc=13858 ;
5. Prasības informācijas apzināšanai un apkopošanai par valsts ilgstošas aprūpes institūcijām un bērnu aprūpes iestādēm 9.2.2.1.pasākuma „Deinstitucionalizācija” projektos izstrādājamajiem plānošanas reģionu deinstitucionalizācijas plāniem. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/prasibas_inst_nov_final.pdf ;
6. Quality4Children Standarts. Pieejams: www.quality4children.info ;
7. Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.–2019.gadam. Pieejams: <http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/?doc=20773> ;
8. Rīcības plāns deinstitucionalizācijas ieviešanai 2015.-20120.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf ;
9. Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates2/lmpam_290713_sp.pdf .

STARPTAUTISKĀS TIESĪBU NORMAS

1. ANO Bērnu tiesību konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150> ;
2. ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1630> ;
3. ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija> ;
4. Eiropas komisijas Eiropas vadlīnijas pārejai no institucionālās uz sabiedrībā balstītiem pakalpojumiem. Pieejams: www.deinstitutionalisationguide.eu ;
5. Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Nr. CM/Rec(2013)2 dalībvalstīm par bērnu un jauniešu ar invaliditāti pilnīgas iekļaušanas sabiedrībā nodrošināšanu. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec%282013%292&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true> ;
6. Komisijas paziņojums. EIROPA 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF> ;
7. UN Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally. Pieejams: <http://www.un.org/documents/ga/res/41/a41r085.htm> ;
8. UN Guidelines for the Alternative Care of Children. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E .
9. United Nations Committee on the Rights of the Child General comment No. 20 (2016) on the implementation of the rights of the child during adolescence (<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/404/44/PDF/G1640444.pdf?OpenElement>) .

LIKUMI

1. Attīstības plānošanas sistēmas likumu. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=175748> ;
2. Invaliditātes likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=211494> ;
3. Likums par pašvaldībām. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57255> ;

4. Ministru kabineta 02.12.2014.noteikumi Nr.737 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=270934> ;
5. Ministru kabineta 13.06.2017. noteikumi Nr. 338 noteikumi „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=291788> ;
6. Ministru kabineta 16.06.2015. noteikumi Nr.313 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1. pasākuma “Deinstitucionalizācija” īstenošanas noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/274957-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-9-2-2-specifiska-atbalsta-merka-palielinat-kvalitativu-institucionalai-aprupei> ;
7. Ministru kabineta 20.12.2016. noteikumi Nr. 871 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā" 9.3.1.1. pasākuma "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai" pirmās un otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=287725> ;
8. Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=197033> ;
9. Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf ;
10. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=68488> .

PĒTĪJUMI

1. Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi - Vadlīnijas normalizācijas principa ieviešanai. Pieejams: <http://www.lkndz.lv/lv/box/files/filelists/1415824479-vadlinijasnormalizacijasprincipaieviesanai.pdf> ;
2. LCĪVSO SUSTENTO - Konceptija “Dzīve sabiedrībā”. Pieejams: <http://www.lkndz.lv/lv/box/files/filelists/1290686941-koncepcijabrosura.pdf> ;
3. Pētījums par bērnu alternatīvās aprūpes izmaksām un kvalitāti Latvijā. Pieejams: https://issuu.com/sosbernuciemati/docs/sos_arpusgimenes_izmaksu_petijums_excolo_2012_papi ;
4. Pētījums par Latvijas audžuģimenēm. Pieejams: <http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/> .